

BOLDOG EMLÉKÜ

HÁM JÁNOS

SZATMÁRI PÜSPÖK

EGYHÁZI SZENTBESZÉDEI.

KÖZREBOCSÁTJA
MESZLÉNYI GYULA
SZATMÁRI PÜSPÖK.

II. KÖTET.

Tartalom.

	Lap
<i>Első nagybőjti beszéd.</i>	
Jézus felveszi a keresztet	1
<i>Második nagybőjti beszéd.</i>	
Jézus hordozza a keresztet	12
<i>Harmadik nagybőjti beszéd.</i>	
Mária, a Jézus anyja összetalálkozik Jézussal	24
<i>Negyedik nagybőjti beszéd.</i>	
Czirenei Simon Krisztus keresztjét hordozza	37
<i>Ötödik nagybőjti beszéd.</i>	
Szent Veronika könnyörülő részvétből kendőjét nyújtja Jézusnak izzadása letörlésére	50
<i>Hatodik nagybőjti beszéd.</i>	
A siránkozó asszonyok	61
<i>Első nagybőjti beszéd. Vázlatos.</i>	
Mily fontos a lelkünk üdvérőli gondoskodás ?	70
<i>Bőjt 3-ik vasárnapjára. 1831.</i>	
Az irigységről	78
<i>Pünkösds utáni 3-ik vasárnapra. 1834.</i>	
Isten irgalmasságáról a bűnösök iránt	98
<i>Pünkösds utáni 8-ik vasárnapra. 1851.</i>	
Igaztalan uton az ember szerencsését nem építi	99
<i>Pünkösds utáni 10-ik vasárnapra.</i>	
Az embernek nincs oka kevélykedni, de van oka magát megalázni	107

<i>Pünkösöd utáni 15-ik vasárnapra. 1828.</i>	
A halálról. Halálunk bizonyos, ideje, órája bizonytalan	116
<i>Az év utolsó estéjére. 1829.</i>	
Istennek jótéteményei, áldásai és az ember rosszasága	127
<i>Ugyanarra. 1834.</i>	
Mit tesz a jó keresztény az esztendő végén ?	139
<i>Ugyanarra. 1836.</i>	
Mit tett velünk ez évben az Isten ? mit tettünk mi ? és mit kell a jövőben tennünk?	147
<i>Alkalmi beszéd I. Ferencz József cs. és apost. kir. ő felsége uralkodásánakelső évfordulójára (1849. decz. 2.).</i>	
Mivel tartozunk fejedelmünknek ?	157
<i>Jubileumi bucsura. 1850.</i>	
Mi kívántatik a jubil. bucsu megnyerésére?	165
<i>Beigtatási beszéd. 1824 Gyöngyösön</i>	180
<i>Székfoglaláskor tartott pásztori beszéd (1827.)</i>	194
<i>Székfoglalás alkalmával a tisztelkedő megyei küldöttsé gekhez intézett válaszok.</i>	205

[1]

Első nagybőjti beszéd.

Jézus felveszi a keresztet.

*„Jézus a keresztet hor
dozván magának, kiméne azon
helyre, mely agykoponya he
lyének mondatik.” Sz. Ján.
19. 16.*

Isten kegyelméből elértük ismét a negyvennapos böjti szent időt, melynek napjai méltán az üdvösség napjainak neveztetnek; mert jóllehet üdvösségünket mindennap kell munkálnunk; de a negyvennapos böjtt mégis különösen erre van rendelve. Az anyaszentegyház kezdettől fogva mindig arra serkentette, és serkenti az ő hiveit, hogy e szent napokban a büntől szorgalmasan őrizkedni, jó cselekedeteket gyakorolni, és ezen szent időt mennél nagyobb ájtatossággal és buzgósággal eltölteni igyekezzenek.

Hogy pedig erre annál hathatósan ösztönözze hiveit, különösen kettőt parancsol nekik, t. i. hogy e napokban böjtljenek, és hogy Jézus kinszenvedéséről elmélkedjenek; mindkettő igen hasznos eszköz, mind a bűn elkerülésére, mind a jócselekedetek gyakorlására.

[2]

Hasznos a böjtt; mert ez a gonosz kívánságokat kiirtja, azok hevét eloltja, a vétkeket elnyomja, az elmét a földiekről az égiekhez emeli, a testet a lélek szolgálata alá hajtja, a szívet igaz töredelmességre indítja; az elkövetett bűnök bocsánatát megnyeri és a jóságos cselekedetek gyakorlását elősegíti.

Hasznos az említett célra Jézus kinszenvedésének gyakori emlékezete is, mert elménket mennyei igazságokkal eltölti, szívünket szent érzelmekre gerjeszti, lelkünket jóságos cselekedetekre, Megváltónk iránti szánakodásra, szeretetre, háladatosságra, bűneink megsiratására, töredelmességre, Jézus alázatosságának, engedelmisségének, béketűrésének és más jó cselekedetek követésére buzdítja, a mint erre az apostolok fejedelme is int: „*Krisztus szenvedett értünk, példát hagyván nektek, hogy az ő nyomdokait kövessétek.*” (I. lev. 1. r. 21. v.)

Engedelmeskedjünk az anyaszentegyház lelki javunkat célzó rendeletének, tartsuk meg e negyvennapos böjtt, legalább sanyargassuk csekély megtagadással gonosz testünket, melynek lelkünk kárával oly igen kedvezünk, hajtsuk ez által most a lélek szolgálatára, üdvösségünk munkálására. Elmélkedjünk Jézus kinszenvedése fölött, hogy innen a vétkek ellen gyógyszer, a kísértések ellen erőt, és belső békességet nyerhessünk; az volna kívánatos, hogy e szent időben szemeiteket a keresztre függesztvén, — mindennap elmélkednétek Jézus szenvedésének valamely részletéről, és ez által értelmeteket szent gondolatokra és akaratokat istenes érzelmekre gerjesztenétek; de mivel ezt alig lehet mindenkitől várni, legalább vasárnapokon tegyétek ezt, és hogy ebben némiképen segítségtekre legyek: Isten segítségével e böjti sz. beszédek a Jézus kinszenvedéséről szándékozom tartani; de

[3]

mivel ez egy kimeríthetetlen nagy tenger, mely sok és eléggé ki nem meríthető tanulságot foglal magában, azért Jézus szenvedésének csak egy része lesz beszédem tárgya, az t. i. hogy Ő igazságtalanul a legkinosabb kereszt halálra ítélte *felveszi vállaira a nehéz keresztet*. Vizsgáljuk meg *1. miképen adják neki át a nehéz keresztet és 2-szor miképen veszi ő ezt föl?*

Óh! te keresztet hordozó Jézus! engedd, hogy elmékedésünkben fájdalmas utadon úgy kövessünk, hogy felfogjuk szent keresztednek azon titkát, mely minket a hitben, reményben megerősítsen, szeretetedre fölgerjeszzen és követésedre buzdítson! Jézus sz. nevében szólok. Figyelmezzetek.

Pilátus kimondá az igazságtalan és kegyetlen ítéletet, az ártatlan Jézust át adá ellenségeinek, hogy megfeszíttessék. (Máté 27, 26. Márk 15,15. Luk. 23,24. Sz. János 19, 16.) Ezek azonnal megteszik az előkészületeket és nagy serénységgel sietnek végrehajtani a halálos ítéletet. — Jézusnak föl kell vállaira venni a nehéz keresztet. Lássuk miképen adják ezt neki ellenségei, mily gyalázattal és kinzással?

a) A kereszt átadása Jézusnak gyalázattal teljes volt, mert a kereszt halálra szóló ítélet, a mellett, hogy ez minden jog és igazság ellen történt, a halálos büntetésnek leggyalázatosabb neme vala. A kegyetlenség, melyet a rómaiak a keresztalálra ítél gonosztevővel elkövettek, minden képzelődésünket felülmulja; igen, a rómaiknál szokásban volt, hogy a halálra ítél a nehéz keresztet maga hurcolja a vesztő helyre, hogy ez által mintegy maga adná tudtára a nézőknek, miszerint nagy gonoszsága által maga vonta magára a súlyos keresztnek nagy gyalázatát s iszonyu büntetését, mit a

[4]

zsidóknak a törvény meg nem engedett, és ők mégis Jézuson e gyalázatot véghez vinni akarták, hogy „*beteljék gyalázattal,*” mint ezt Jeremiás próféta, — előre látva a Messiás szenvedését, — megjövendölte. (Siral. 3. 30) Dávid is épen azt mondja róla, hogy „*gyalázattá lett nekik*” (30 zs. 12. 108 zs. 25.) — Így taszíták ki Jézust magok közül, mi szintén megjövendöltetett felőle a 68. zs. ezen szavaival: „*Idegenné lettem atyámfiainál és jövevénynyé anyám fiainál.*” (9. v.) Nincs, nincs már Izraelben Jézus részére semmi jog, semmi igazság.

Törvény volt a zsidóknál, hogy a halálos ítélet ne mindjárt, hanem csak néhány nap múlva hajtassék végre, azon helyes és igazságos indokból, hogy ha a bűnös elítélésében netalán hiba történt, vagy fölmentésére valamely körülmény és indok fölfödött volna; idő legyen a hiba helyrehozására, és a hirtelenkedés ne okozzon igazságtalan halált; de Jézus ügyében az igazság minden törvénye félrevetett; a főpapok attól tartottak, hogy legkisebb halasztás által is meghiusul tervök, féltek, hogy a mindenféle hajtható nép megváltozik, vagy, hogy a különben is ingadozó Pilátus valamely közbevethető körülmény által az ítélet visszavonására fog biratni: azért szüntelen csak azt sürgették: „*Vidd el, vidd el, fessítsd meg őt,*” — ki vele, ki vele, szabaduljunk meg tőle; és így Jézustól minden igazság ellenére megtagadtattott, a mi törvényszerűleg a legnagyobb gonosztevőnek is meg szokott adatni; így teljesedett a mit róla Izaiás megjövendölt: „*a megutáltat és legutolsót az emberek között, — nem becsültük őt.*” (53. 3.)

b) A Zsidók Jézus vállaira nemcsak úgy adták a nehéz keresztet, hogy az neki gyalázatára, hanem nagy fájdalmára is legyen. Sz. Máté így adja azt elő: „*Le-*

[5]

vevék róla a palástot és felöltöztették saját ruháiba.” (27. 31.) El lehet gondolni, milyen kínos fájdalommal történt ez! A kegyetlen megostoroztatás után a rongyos biborszín palástot, sebekkel és vérrel borított testén viselte Jézus, és fején a tövisből font koronát, a palást véres, sebes testéhez ragadt és ezt most hirtelen lerántják róla; óh milyen éles fájdalmat okoztak az erőszakosan föltépett sebek! Miért vették le róla a palástot és öltöztették saját ruháiba? Hogy a nép fölismerje Jézust; mert a sok kínzás és verés által annyira elváltozott arca, hogy emberi kép alig volt látható rajta, teljesedett mit előre látott Izaiás próféta : *„Nincs neki színe, sem ékessége, néztük őt és nem vala tekintete.”* (53. 2.) — Csak saját ruháiról lehetett ráismerni, akarták pedig, hogy a nép felismerje és így annál nagyobb legyen gyalázata. De Jézus is akarta, hogy őt saját ruháiban lássák és ismerjék, mert a keresztest, melyet a világ szeme előtt mint gonosztevőt, de Isten előtt mint a világ bűneiért engesztelő kedves áldozat viselt, nem szégyenlette. Te se szégyeld, ó keresztyén a Krisztus keresztségét, ne szégyeld magadat külső cselekedetek által is igaz keresztyénnek mutatni, az isteni szolgálaton, predikáczió s körmeneten nyilván megjelenni, hogy az apostollal mondhasd: *„Nem szégyenlem az evangeliumot.”* (Róm. 1. 16.) Másként nem is vagy keresztyén, hogyan is tarthatná magát az keresztyénnek, ki fél és szégyenel keresztyénnek látszani, *„hogyan is lehessen az Krisztussal, ki fél és szégyenel Krisztushoz tartozni?”* mondja sz. Cyprián (Tract. de Lapsis.)

„Levevék róla a palástot és felöltöztették saját ruháiba.” Ez által még arra is figyelmeztetünk, mit kelljen nekünk Jézus szereteteért letennünk és fölvennünk? hogy vessük le a régi embert és öltük fel az új embert, a mint

[6]

minket szent Pál int: *„Ujuljatok meg lelketekben és elmétekben és öltözzetek új emberré, ki Isten szerint teremtett igazságban és valóságos szentségben”.* (Efez. 4. 23. 24.) Levették Jézusról a biborszín palástot, a koronát, és kivették kezéből a nádpálczát; — ezek a világ dicsőségét, hatalmát, gazdagságát jelképezték s ezekben keresi a régi ember az ő boldogságát, ezekből kell neked óh k! bármily nehezen essék is, bár a régi szokás által igen szivedhez ragadtak, kivetkezned és új emberbe öltöznöd, ki Isten szerint teremtett igazságban és szentségben; ezen igazságot kell hallgatnod az Isten ígében, mely a kath. anyaszentegyházban hirdetik, ezen igazságot gyakorolnod a bűntől való tartózkodásban, az erények és szent élet követésében, a mint az apostol írja, hogy *„Ne uralkodjék a bűn halandó testetekben, hogy kívánságainak engedelmeskedjétek, de tagjaitokat se adjátok gonoszság eszközeiül a bűnnek, hanem adjátok magatokat az Istennek.”* (Róm. 4.12.13..) *„Öltözzetek föl ujba, vegyétek magatokra az irgalom indulatát, a kegyességet, alázatosságot, szerénységet, béketűrést.”* (Kolosz. 3. 10—12.) *„Adjátok a ti testeteket elő szent és Istennek kedves áldozatul.”* (Róm. 12. 1.) Így öltözzetek Krisztusba, ily öltözet illik a keresztyénhez a kereszt föl vételére. Lássuk, miképen vette föl azt Krisztus a mi példányképünk?

„Levevék róla a palástot és felöltöztették saját ruháiba.” E levetkeztetés és felöltöztetés a legnagyobb durvasággal és kegyetlenséggel történt; kiméretlenül ránták le a testéhez ragadt palástot és adták rá saját ruháit, húzták, vonták, taszigálták. Óh, ha akkor Jézus lelkébe lehetett volna látni! mint állott ott az ártatlan Szenvedő! Mélyen

[7]

hallgatott, várta a keresztet s azt, mint áldozatot Istennek az ő mennyei Atyjának ajánlotta; semmi hang, semmi panasz ki nem jött szájából, várta, hogy kínzóí szenvedésének eszközét elkészítsék és előhozzák, ő titkon imádkozott és imádsága ez vala: „*Ugy van Atyám! mert így tetszett neked.*” Te tudod, hogy engedelmes voltam neked azon munkában, melyet reám bízál; itt van az óra, melyre oly igen várok, hogy a világ üdvét halálom által kivívjam, (Luk. 12. 50.), igen Atyám ! ha így tetszik neked, én készen állok!” Ekkor előhozták a keresztet, melyen meg kell halnia; ki valaha egy kivégzésen jelen volt, képzelheti némiképen e pillanat rettenetességét, midőn a hóhér kirántja és a levegőben suhogtatja pallosát, kiből még emberi érzés van, elrémül, vére meghül, lélekzete eláll, s egész természete megrázkódik ! Mily pillanat lehetett az, midőn a kereszt, az iszonyatos halálnak eszköze előhozott! pedig nagynak, vastagnak és nehéznek kellett annak lenni, hogy a földbe jó mélyen beereszthető legyen, és azon egy ember kifeszítve magasan úgy függessen, hogy mindenki még távolabbról is láthassa. E nagy és nehéz keresztet, melyet a poroszlók nehezen czipeltek, most Jézus lábaihoz vetik. Itt fekszik most előtte a kereszt, ezt kell vállaira vennie. Ah, k! tekintetek lélekben most a ti Uratokra, figyelmezzetek Jézusra, mit tesz ő most? Jézus térdre esik keresztje előtt, hogy azon áldozatot melyet azon véghez kell vinnie, mennyei Atyjának följajánlja, megöleli megcsókolja, mint az engesztelő áldozatnak tiszteletre méltó oltárát, nem rémül el a kerestől, nem panaszkodik nagysága és nehéz terhe ellen, üdvözli azt, mint dicsőségének jelét, mint a poklon nyerendő győzedelmének eszközét, mint irántunki szeretetének zálogát, mint a

[8]

kegyelemnek gazdag kútforrását; azért az apostol szerint megvetvén a gyalázatot, elszenvetted, örömmel fölvetted a keresztet. — Vessétek azért jól szívetekbe e példát, mint szemlélte és vette föl Jézus a keresztet? E példa tanulságos, bátorító és vigasztaló annyi sok kereszt mellett, melyek nekünk is gyakran lábaink elé vettetnek. Nem kell-e nekünk is ezeket megadással, bizalommal, sőt örömmel fogadnunk? Nézd, mint adja meg magát az Üdvözítő, leborul a kereszt előtt, megöleli, megcsókolja, nem tekinti azokat, kik azt előhozzák és lábaihoz vetik, nem azon durvaságra és kegyetlenségre, melylyel ezt teszik, — egyedül mennyei Atyjára függeszti szemeit, úgy tekinti a keresztet, mint melyet nem a zsidók, hanem a mennyei Atya tesz ő reá, — és kész fölvenni. Ha akarta volna, megmenthette volna ettől magát. „*Föläldoztatott, mert ő akarta,*” (Izaias 53. 7.) egész készséggel fölveszi a keresztet.

Igy cselekszel-e te k! midőn kereszt jön reád? te zugolódol, kikelsz az emberek ellen, betöltöd panaszoddal a világot, ha lehetne eltávolítanád magadtól a keresztet; ne nézd azokat, kiktől reád a kereszt jön, mert ezek csak eszközök Isten kezében, nézz föl, a mennyei Atya az, ki reád keresztet bocsát, add magad az ő akaratára. Mennyire elgyengült volt a te Urad, midőn a keresztet elébe vetették, méltán mondhatta volna ő, ez igen nehéz, nem bírom el, leroskadok alatta; de ő föltekint egy pillantással az égre, az ő mennyei Atyjához és a másikkal a földre, a keresztre és fölveszi azt, bizik mennyei Atyjában, hogy a teher viselésében segíteni fogja. „*Te nem hagyod,* — így fohászott magában, — *pokolban lelkemet és nem engeded, hogy a te szentéd rothadást lásson.*” (75. zs. 10. v.) „*Nem hagysz te engemet egyedül, mert*

[9]

én, a mi kedves előttem, mindenkor azt cselekszem.” (Sz. János ev. 8. 29.) Így bizzál te is keresztény! minden szenvedéseidben és keresztettedben. Ne mond: ez a kereszt nagy nekem, sulyos az én erőmhöz képest, igen régen tart, nem bírom már tovább, annyit szenvedtem, annyi keresztet viseltem már! Bizzál Istenben, mond a bölcs szavaival: *„Te vagy Uram! kinek az élet és halál fölött hatalma vagy; elviszed a halál kapujáig és visszahozasz.”* (Bölcs 16, 13) *„Hiv az Isten, ki nem hagy titeket kísértetni azon fölül, mit elviselhettek, sőt a kísértettel erőt is szerez, hogy elviselhesétek.”* (I. Kor. 10, 13.) *„Tudja az Ur az istenfélőket megszabadítani a kísértetből.”* (Sz. Péter II. lev. 2. 9.) Mily örömmel öleli meg Jézus a keresztet, megcsókolja, mint régen keresett és megtalált kincset. Kevéssel szenvedése előtt mondá Jézus: *„Keresztséggel (a keresztnek keresztségével) kell megkereszteltetnem, és mint szorongattatom, mig be nem végeztetik.”* (Luk. 12. 50.) Azért te is örülj Jézussal, bár a testnek nehezen essék a kereszt . . . Az apostol szerint ne csak a dicsőség reményében, hanem a szorongatásokban is dicsekedjünk; (Róm. 5. 3.) mint mondja magáról: *„Mindenféle nyomoruságot szenvedtünk, — de fölötte bővelkedem örömmel minden szorongatásunk mellett,* (II. Kor. 7. 4.) *Azért nagy örömmel tartásatok Atyámfiai”* — intlek Sz. Jakab apostollal — *mikor különféle kísértetekbe estek* (Sz. Jakab. 1. 2.) Még egy körülményt kell megemlítenem, midőn a poroszlok a keresztet előhozták akkor egyszersmind két gonosztevőt is hoztak és Jézus mellé helyezték, ezek már előbb, gyilkosság, rablás és más gonoszettekért halálra voltak ítélve, de kivégzésüket mostanra hagyták, hogy Jézus gyalázata annál nagyobb legyen. Mi lehet egy ártatlan emberre nézve keservesebb, mi szol-

[10]

gálhat nagyobb gyalázatára, mintha nyilvános gonosztevőkhöz hasonlítottat? Jézus e gyalázatot is alázattal fogadja, ebben is mennyei atyjának akaratát tiszteli, mert meg volt felőle jövendőlvé, hogy a gonosztevők közé számláltatik és akarta, hogy e jövendőlés is teljesedjék, úgy akart tekinteni, mint az emberek legalábbvalója, lemond minden kíméletéről, minden előnyről; mily nagy alázatosság ez!? És te k! miképen szoktad magadat viselni? hasonlítsd csak össze magadat Jézussal; mint forr benned a méreg, ha megtagadják tőled a tiszteletet, melyre magadat érdemesnek véled? mint boszankodol, ha valakit elődbe tesznek? Hát még akkor, mit mivelsz, ha téged méltatlanul bántanak, kíméletlenül megrónak, közönséges, vagy épen rossz emberekkel összehasonlítanak, és éreztetnék veled, hogy ilyen, vagy olyan semmirekellő vagy? mint ég benned a megsértett becsület tüze? mint tör ki belőled a harag és bosszuállás? Emlékezzél ilyenkor a Jézus szelidségéről és alázatosságáról, ki elszenvedte a gyalázatot, hogy a gonosztevőkkel párvonalba állítottatott, erre utal sz. Pál, így intvén: *„Ugyanazon érzés legyen bennetek, mely a Krisztus Jézusban,* (Filipp. 2, 5.) *Kövessd őt az alázatosságban, akárhol, akárkitől és akármiképen történjék megaláztatásod, mond a Zsoltárossal: „Jó nekem, hogy megaláztál engem, hogy megtanuljam igazságaidat”* (118. zsolt. 71. v.)

Végre lehajol Jézus és reszkető karjaival megöleli és vállaira veszi a sulyos keresztet. Itt áll már Jézus vállain a nehéz keresztel, óh jól nézzétek meg őt és vessétek e látványt mélyen szívetekbe! Nézzétek Jézust és lássátok vállán a keresztet; ez a mi bűneink terhe, melyet ő önkényen magára vett; ez a mi bűneink büntetése, melyet ő érettünk szenvedni akar; ez a mi adós-

[11]

ságunk levele, melyet ő a kereszten eltörülni, elszaggatni kíván; de jele ez egyszersmind a poklon és halálani győzelmének; ez a mi reményünk és vigasztalásunk; ez az ő királyi széke is, a honnan mindeneken uralkodik, mert a kereszttel által mindent maga alá vetett. Nagy és csodálatos látvány ez, — kiált föl sz. Ágoston —, mert ha ide az istentelenség tekint, nagy gyalázat; de ha az ájtatosság, — úgy nagy titok ez; botrány a hitetleneknek, erősség a hívőknek; bolondság az istenteleneknek, bölcsesség az istenfélőknek. Óh mily nagy titok: Jézus kereszttel a vállán! — „*Kisded született nekünk, és fiu adatott nekünk, kinek vállán vagy a fejedelemség; és hivatik az ő neve csodálatosnak, tanácsadónak, Istennek, erősnek, a jövődőség atyjának, békeség fejedelmének.*” Ezt mondja Izaiás próféta a világ megváltójáról. (9. r. 6. v.) — Nézzetek Jézusra, kinek kereszttel van vállán, ez az a kisded, ki nekünk született, ez az a fiu, ki nekünk adatott, kinek vállán a fejedelemség vagy. A kereszttel az ő fejedelemsége, a kereszten győzte meg a sötétség fejedelmét, a kereszten vetette hatalma alá a világot, a kereszten lett ő erős fejedelem, ki az erős fegyveresnek a sátánnak kezéből kiragadta a zsákmányt; a kereszttel fog ő majd egykor megjelenni az ég felhőiben nagy hatalommal és dicsőséggel, hogy megítélje a világ minden nemzetségét, és hogy akkor ne kénytelenitessünk rettegni a kereszttől, tartsuk azt most tiszteletben; úgy fogjuk pedig méltóképen tisztelni, ha mint Jézus szívesen fogadjuk a kereszttel, melyet Isten reánk bocsát és azt béketüréssel hordozzuk. Azért mondja sz. Jakab apostol: „*Boldog ember, ki a kísértést kiállja, mert ha hűnek találhatik, elnyeri az élet koronáját, melyet Isten az őt szeretőknél ígért.*” (Jak. 1. 12.) Amen.

[12]

Második nagybőjti beszéd.

Jézus hordozza a kereszttel.

*„A kereszttel hordozván
magának, kiméne azon helyre,
mely agy-koponya helyének
mondatik.” Sz. János 19. 17.*

Midőn Heraklius görög császár 610-ben a trónra jutott, és kilencz évi küzdelem után a perzsák hatalmát megtörte, tőlök a szent kereszttel is, visszaszerezte, melyet fényes fejedelmi díszben maga akart fölvenni a Kálváriára, azon hitben lévén, hogy csak úgy tanusíthatja méltóképen az Üdvözítő iránt szívében honoló tiszteletet és hódolatot, ha a kereszttel császári díszben viseli vállain; de midőn a kálváriára vezető kapuhoz ért, egy láthatatlan kéz által vissza tartva egy lépést sem tudott tovább menni, ekkor Zakariás pátriárka Isten lelkétől ihletve Herakliushoz így szólt: „Te császári díszet viselsz, Jézus tagjait szegény öltözet fődé, a te fejedelm pompás korona ragyog, Jézus tövis koszorút hordott, a te lábaid ékes sarukkal fődvék, Jézus mezitláb ment.” A jámbor császár erre azonnal letevé a császári bibort, fényes koronát és saruit, szegény öltönyt vett magára s

[13]

hajadon fővel, mezitláb kísérlette meg a kereszt tovább vitelét, mi azonnal minden nehézség nélkül megtörtént és visszaállítá azon helyre, a hol azon Jézus a világ váltságáért, mint engesztelő áldozat meghalt.

E történet mutatja, hogy nem a császár dicsőíté meg a keresztet, hanem a kereszt a császárt, mert mióta Jézus a gyalázatnak e jelét, — mely a pogányoknak bolondság, a zsidóknak pedig botrány —, vállain hordozta, azt minden földi nagyság, tisztelet és dicsőség fölébe emelte, és minket megtanított, hogy a nagyságot alázatosságban, a tiszteletet a gyalázatban, a dicsőséget és fölmagasztaltatást a lealacsonyításban keressük, és ne másban mint Jézus keresztjében dicsekedjünk, mint sz. Pál mondja: *„Én tőlem pedig távol legyen másban dicsekednem, mint a mi Urunk Jézus Krisztus keresztjében.”* (Gal. 6. 14.) Tekintsünk tehát a kereszthordozó Jézusra, ki Herakliust megtanította, hogy földi nagyságát felejtse, a világ hiúságairól lemondjon, ha az ő keresztjét méltóképen akarja hordozni. — Tekintsünk Jézusra, amint a keresztet hordozza. *„A keresztet hordozván magának kimén e azon helyre, mely agy-koponya helyének mondatik.”* E szavak képezik mai elmélkedésünk tárgyát. — Adj nekünk kegyelmet Uram! hogy tégedet e fájdalmas kereszthordozásban úgy kövessünk, hogy azon igazságok melyeket itt megismertetsz szívünkre hassanak! figy . . .

„Jézus a keresztet hordozván kiméne.” Kevés szó, de kifoghatja föl azok tartalmát? Figyelmezzünk e kimenetelnél a személyekre, a szavakra, a bánásmódra.

Valamint Jézus megostoroztatása, tövissel koronáz-

[14]

tatása, kigunyolása a római durvaság szerint nagy kegyetlenséggel ment végbe: úgy történt az ő kivitele is a kereszt halálra. Hogy ezt elképzelhessük, halljátok mint szokták a rómaiak a keresztalálra ítélteteket a vesztő helyre kivinni? Elöl ment egy harsonával, ki az utcák minden szegletén hirdeté egy gonosztevőnek kivitelét, utána ment egy csapat poroszló, kik a kivégzés eszközeit kezeikben magasra tartva vitték; ezekután vitte egy porkoláb a kereszt felírását, melyen az elítéltnak büne és ítélete rövid szavakkal volt fölírva; most következett az elítélt rab, körülvéve a poroszlóktól, kik közül némelyek vesszőket, mások dorongokat, — melyek végein hegyes vasszegek voltak, — tartottak kezeikben, hogy a szegény nyomorultat, egész uton majd vesszőzve, majd taszigálva, szurkálva és ütlegetve kinozzák s vele kegyetlen játékot és kinos csufot üzzenek. — Ily kegyetlen kivitel vár Jézusra, melynek meggondolása is iszonynyal töltheti el szívünket ! Nem lehetett Jézusnak ezektől mást várni, mert őt nagy gonosztevőnek tartották; mert *ha ismerték volna a dicsőség Urát, soha föl nem feszítették volna.* (1. Kor. 2. 8.)

Szól már a harsona, jel a megindulásra. Óh hogyan, járta ez át Jézusnak szívét, lelkét, egész valóját, és azon keveseknek, kik őt tisztelték, szerették! E jel mozgásba hozta a nagy tömeget, mely látni kívánta miképen fogja e gonosztevő, — milyenek Jézust tartották, — a felfeszítés kinjait kiállani és elvérezni? — Eliszonyodol te keresztény! azon harsona hallására, mely Jézust kálváriai útjára szállítja föl, hogy ott fölfeszítettessék? Nem tudod-e, hogy Sz. Pál apostol a hitetlenekről és azokról, kik az igaz hittől elszakadnak, s büneikben megátalkodnak, azt állítja, hogy ezek ujonnan fölfeszítik Jézust?

[15]

Mit érzesz magadban, ha te ezeket Jézus sz. hite ellen szólni, a tévelyt dicsérni, a kath. vallás ellen kikelni, azt gyalázni és így Jézus fölfeszítésére a harsonát megfujni hallod ? és itéld meg Jézus iránti szereteted!

A harsona szóra megindul a menet elől, a harsonás utána a poroszlók, kik a fölfeszítés eszközeit vitték, egyik a szegeket, másik a köteleket, harmadik a kalapácsot, némelyek a létrákat, rudakat, dorongokat; ezeket kivitte egy csapat lovasság, — majd a farizeusok előbbkelői és a főpapok, — ezek után egy poroszló a keresztfölrattal; végre, — nézzétek megilletődött lélekkel és hálás szeretettel, — végre jön Jézus a keresztet hordozván magának, jön a fájdalmaik férfia, kiből már nincsen épség; jön és négy poroszló kötelén tartja, görnyedez a nehéz keresztnek terhe alatt, orcáját elborítja a vér és izzadás, ajkai elhalaványodnak, haja öszszetépve, bevérezve, teste összeroncsolva, jobb kezével a keresztet tartja, a ballal emeli hosszú ruháját, hogy lépéseit ne akadályozza, vér csurog testéből, megsebesült mezitelen lábai vérnyomokat hagynak Jeruzsálem utcáin, s mellette tapsol és gunyolódik a tömeg! Ah leírhatatlan kimondhatatlan a Jézus nyomora és szenvedése; — és ez állapotban hogyan viseli magát?

Jézus hallgat, csöndesen imádkozik, szeméit az égre emeli, szíve nemesen érez, szenved és szenvedve bocsánatot ad; így viszi Jézus a keresztet, teljes ugyan fájdalommal, de teljes egyszersmind béketűréssel, engedelmisséggel és szeretettel, ekkor teljesebben be Izaiás ama jövendölése: „*nem nyitotta meg száját; mint a juh leölésre vitetik és megnémul, mint a bárány nyirője előtt és nem nyitja meg száját*” (53. 7.) Nincs abban kétség, hogy a durva poroszlók őt nem kimélték, vele nagyobb

[16]

kimélettel nem bántak, mint más gonosztevőkkel, őt taszigálták, ránczigálták, minden méltatlansággal illették, de azért Jézus nem nyitotta száját panaszra; békével, türelemmel vitte a keresztet; — így akarta ezt mennyei Atyja, azért engedelmisségből szenved mindent, és reánk gondol, kikért ezen véres uton halad, és irántunk szeretettől hordozza és szenved a keresztet. — És te óh ker . . . ! miképen viseled keresztet?

Óh k. ! ha meggondolnók, hogy a kereszt csak a testnek nehéz, de a léleknek kegyelmet és életet ad, hogy a kereszt, ha azt a hit világánál tekintjük, a lelket a bűnnek szennytől megtisztítja, hogy Jézus a keresztben a bűnért eleget tett, hogy a kereszt érdemekkel gazdagít, már itt a földön Jézussal egyesít, hogy valaha vele mennyben együtt legyünk: Óh akkor a keresztnek utján nagyobb béketűréssel, engedelmisséggel és szeretettel járunk! Akármicsoda kereszt nehezüljön reád, gondold meg, hogy azt az Isten bocsátja reád, állapotod s erkölcsödhez mérten; — de melletted áll kegyelmével, és segít, hogy lelked üdvére szolgáljon; azért légy béketűró és engedelmes, mert minden szenvedésben, nyomorban örökösödik fölötted Isten jósága és csak javadat, üdvösségedet akarja eszközölni, azért int Sz. Pál apostol: „*Annak okáért. . . béketűréssel fussunk az elénk nyitott viadalra, nézván a hit elkezdőjére és bevégzőjére Jézusra, ki az előtte levő öröm helyett elszenvedte a keresztet, megveté a gyalázatot és most az Isten székének jobbán ül; — úgy van, gondoljatok arra, ki maga ellen a bűnösköktől ily ellenszegülést szenvedett, hogy el ne fáradjatok, lelketekben elcsüggedvén*” (Zsid. 12. 1. 3.) Mert ha emberektől szenvedünk is, de Isten az, ki a szenvedést a keresztet reánk bocsátja; mind az embe-

[17]

reknek, mind Istennek meg vannak ebben saját céljaik, az embereknek ugyan hogy nekünk rosszat, az Istennek pedig hogy nekünk jót tegyen. — „*Amazok, ugyan kevés időre — mondja sz. Pál — és akaratjok szerint fenytettek minket; az Isten pedig arra, a mi hasznos az ő megszentelésének elvételére,*” a mi üdvösségünkre. (10. v.)

Megindul tehát a menet a Kálváriára és megy a város legnevezetesebb utcáján, tódul vele a nagy sokaság minden rangból, nemből és sorból, nagyok, kicsinyek, iparosok, napszámosok, felnőttek és gyermekek, öregek és fiatalok, leányok és asszonyok; némelyek előre futkosnak, mások közel tolódnak, mindnyájan kíváncsiak látni a gyászmenetet és látni az elítéltet a kereszt terhével; a gyülevész nép ujjong, kiabál, szidalmazza a gonosztevőt.

Óh! hogy lehet ily érzéketlenség, ily kegyetlenség az emberekben, hogy a szerencsétlenül szánakozni nem tudnak, hanem vele gunyt üznek? Annak, — ki azért jött le a földre, hogy az embereket jókká s boldogokká tegye, — magának kellett tapasztalnia, mily kevés szánakozást és irgalmat várhatni az emberektől, midőn ezek a boldogtalanok fájdalmát nem enyhíteni, hanem inkább növelni, kinosabbá tenni képesek voltak! Ennyi szeretetlenséget akart Jézus az emberektől szenvedni, hogy minket ezt türni tanítson. — Tanuljuk meg kerülni az alkalmat, hol Jézus gyaláztatik. Ezek midőn Jézus tanítását hallották, csodáit, jó tetteit hallották másoktól, nem keresték föl őt, de mikor alkalom nyílt az ő szenvedését, kereszthordozását látni, akkor seregesen gyűltek össze, akkor mindnyájan szem és fül voltak, hogy láthassák és hallhassák mi történik! Ilyenek most sok keresztények; hol Jézus tanítása hirdettetik, Isten

[18]

dicsőítetik, ott meg nem jelennek, erre nincs idejük, nincs módjuk, sürgős foglalatosságuk elvonják, akadályozzák; de ott, hol Jézus sz. vallása kigunyoltatik, nevetség tárgyává tétetik, a ker. erény, jámborság, ártatlanság, mint együgyűség kicsufoltatik, ott igen, megjelennek, akkor van idejük, akkor nincs akadály. Valóban azon zsidókhoz hasonlítanak, kik a Jézus tanításán meg nem jelentek, de az ő ki végeztesésének kegyetlen módját látni siettek.

„*Kiméne azon helyre, mely agykoponya helyének mondatik;*” az evangelistának ezen szavai az ószövetségi törvény azon rendeletére emlékeztetnek, mely az évenkinti engesztelő áldozatról szól, és azt rendelte, hogy „*A borjut és bakot, melyek a bűnért áldoztattak és melyek vére a szentélybe vitetett, hogy az engesztelés végbe menjen, vigyék a táboron kívül és égessék meg tüzzel.*” (Móz. III. 26, 27.) Ez jelképe volt azon áldozatnak, melyet Jézusnak a mi büneinkért, a világ megváltásáért kellett bemutatnia. Az ő szentséges vére már a kegyetlen ostromlás és koronázás által Jeruzsálemben, mint a szentélyben kiontatott, testének pedig a városon kívül a fájdalmak és méginkább a szeretet tüze által kell egészen megemésztetnie; erre céloz az apostol, midőn írja: „*Ugyanazért Jézus is, hogy vére által a népet megszentelje, a kapun kívül szenvedett*” (Zsid. 13. 12.). A törvénynek ezen rendeletét fölfogván, aranyszáju sz. János azt állítja, hogy ez akkor teljesedett be legtökéletesebben, midőn Jézus Jeruzsálemből a kereszttel kiment, hogy senki ne gondolná — ugymondd — hogy ez az áldozat

[19]

csak a zsidó népért mutattatik be. Jeruzsálem falain kívül vitetik végbe, hogy te elismerjed, miszerint ez közönséges és az egész világ büneiért engesztelő áldozat.

Kiméne Jézus Jeruzsálemből: Jeruzsálem! Jeruzsálem! ime a te tanítód, a te királyod, a te jótevőd, reményed és dicsőséged! és te engeded őt falaid közül kimenni? Ime ezek utolsó léptei utczáidon, ezeknek véres nyomait hagyja ellened bizonyságul; ő mondá: *Ezután meglátjátok az ember fiát ülni az Isten erejének jobbján és eljöni az ég felhőiben.*” — (Sz. Máté 26, 64.): Jeruzsálem! Jeruzsálem! így engeded te — a te királyodat vérbe borítva, így meggyalázva kimenni falaidból? Nincs füled az ő szavainak hallására? Nincs szived az ő szeretetének elismerésére és érzésére? Még az ő komoly intését, fenyegetését is kigunyolod? Nincs, nincs Jeruzsálemben sem Jézus iránt irgalom, sem önmagára és következő veszedelmére figyelem! Jézus kimegy, kimenetelének véres nyomait hagyva hátra, — e város nem látja őt többé, de fogja érezni Jézus megvetésének súlyos következményeit; mert 67 évre úgy elpusztul Jeruzsálem, hogy kő kövön nem fog maradni. — Jeruzsálem képe a bűnösnek, úgy tesz ez is, mint Jeruzsálem tett Jézussal. *„Ha a bűnös vétkeinek mélységébe süllyed — mondja az irás — mindent megvet.”* Ugy van! Engedi Jézust magától távozni és nem gondol vele, nem gondolja meg, mily kegyetlenül sérti Jézust büneivel? Jele, hogy soha sem szerette és nem félté őt. — *„Vétkeztem —ugymond — és mi gonosz történt velem? Egyik kegyelmes, egyik üdvös időt a másik után elszalasztja és nem veszi észre, hogy ezek utolsó lábnyomai az Üdvözítőnek; elmegy; eltávozik a kegyelem a bűnöstől és többé nem tér vissza. „Hivtalak és ti nem akar-*

[20]

tatok: én is nevetni fogok kárhozatatokon;” *„Én elmegyek és majd kerestek engem és a ti Bűnötökben meghaltok.*” (Sz. János ev. 8. 21.)

És ő kimegy. Kik voltak azok, kik őt a vesztő helyre kivezették? épen azok, kik őt néhány nap előtt *„Hozanna”* örömköltésekkel fogadták; épen azok, kik már előbb őt királylyá tenni akarták. Óh emberi kegy mily hamar változol! Mily könnyen eltörik ezen nádszál annak karja alatt, ki erre támaszkodik! Ha nem volnánk annyira elvakulva, mily könnyen fölnyithatná szemünket a világtól oly hamar megvetett Jézus példája! Ha az emberi ingatagság így bánt Jézussal, mit várjunk mi tőle? Óh mi esztelenek! úgy igyekszünk a világ kegyét megnyerni, mintha azt soha el nem veszthetnők! Óh ne építsünk erre sokat, sőt inkább önkényt mondjunk le róla; erre figyelmeztet minket sz, Pál — Jézusnak a városbóli kimenetelét említvén: *„Menjünk ki mi is hozzá a táboron kívül, hordozván az ő gyalázatát, mert nincs itt maradandó városunk, hanem a jövődőt keressük.*” (Zsid. 13. 13. 14.) És ez a mennyország. — *Mert tudjuk, hogyha a mi földi házunk, melyben lakunk leomlik, van épületünk Istentől, nem kézzel állított, hanem örökké való házunk mennyekben.*” (II. Kor. 5. 1.) Azért hagyjuk el lélekben most a földieket, hogy önkényt elhagyhassuk akkor, mikor a testnek azoktól meg kell válnia.

„Jézus kiméne a helyre, mely agykoponya helyének mondatik.” Megy Jeruzsálem utczáin, megy fáradtan, összeroncsolva, elgyengülve, az emberektől kegyetlenül taszigáltatva, véres veritékkel elborítva, — ez vala az ő utolsó utazása. Óh ártatlan bárány, még néhány órád van az életben, azután bezárod szemeidet és bevégzed életedet! Mint a halálra menő Jézus; úgy minden alko-

[21]

nyat, minden virág szál emlékeztet minket életünk végére, arra, hogy mik vagyunk és nem sokára mivé leszünk? Te is k! a halálnak utján jársz, talán nem igen messze van már a te Golgotád, minden nap, minden lépés közelebb visz ahhoz; a repülő idő magával ragad, munkáid, gondjaid, melyek erőidet fogyasztják, az emberek, kik napjaidat keserítik, tolnak téged kifelé e világból, óh bár ne vétkeid is! mert ha ezek taszítanak az ítéletre, vége üdvösségednek! — Ezen az uton kell mindnyájunknak mennünk, később, vagy hamarabb, de mulhatatlanul mennünk; e kikerülhetlen szükség szomorítja, keseríti közönségesen a halandót, — de az ember maga szerezte ezt magának, „*a halál a bűnnek zsoldja*” *a bűn által jött a halál a világra*. De már a halált, a Golgotára való menetelt nem kell annyira félnünk, miután Urunk azon átment; mert ha Jézussal tartunk, habár szomorít is a gondolat, hogy halálra és talán kinteljes halálra megyek, de éleszt és vigasztal a másik gondolat, hogy velem és mellettem van Jézus, ő megsegít engem! Ő igenis velünk lesz, csak mi is vele legyünk és utmutatását kövessük, — ő megmutatta, miképen kell utolsó utunkon járnunk; ime ő készséggel megy utolsó utján, bár ő ura az életnek, mégis teljes odaadással engedi magát a halálra vitetni; tanuljuk meg tőle a halálra való készséget, ezt pedig a jámborság, vallásosság, ajtatosság szerzi meg nekünk; az élet szenvedései és a halál keserüségai nem lesznek elviselhetetlenek, ha szívéket a készséghez szoktatjuk, akkor sohajtozni fogunk szent Pállal: „*Kívánok feloszlani és Krisztussal lenni!*” Ez a készség fogja a halál keserüségét megédesíteni. Csak a vétek teszi félelmissé a halált, csak az elhanyagolt kötelességek, csak az elkövetett rossz cselekedetek kese-

[22]

ritik meg a halál óráját, csak a megátalkodott bűnösnek, ki bünbánatot tartani nem akar, kell félni és reszketni a haláltól; azért volt oly kínos Jézusnak utazása a Golgotára, mert a mi bűneinket és a keresztet szabad akaratból vállalta magára, hát te veled mint lesz óh bűnös, ha te majd a Golgota felé tulajdon bűneid terhét fogod vinni? Majd hívjad akkor a te halálos ágyadon barátaidat, ezek elhagynak téged; keress vigasztalást a világnál, — kigunyol téged; — az Istenhez fogsz fordulni, de most ő is elfordul tőled, mert látja bűneidet, melyeket töredelmesen megbánni nem akartál, a lelkiismeret elődbe állítja azon rettenetes ítéletet, mely előtt nem fogsz megállhatni. Csak a bűnösnek kell tehát félnie és rettegnie a Golgotától, — az igaz és megtért bűnös egész készséggel fog Jézussal arra menni.

Szól a harsona, mozgásba jön az egész néptömeg, megindul, hogy a halálra ítélt Jézust, az Üdvözítőt, a főpapot, ki egyszersmind áldozat az egész világ bűnéért, a vesztő helyre kivigye. Jeruzsálem minden utczáin tolong a nép, mely akkor az ünnepre összegyűlt, látni óhajtja azt, ki az átok fáját a keresztet viszi, — tódunak ki a kapun a kálváriára, hogy *lássák Jézus keresztre feszítését és halálát*, — *Jézus viszi a nehéz keresztet, és kimegy azon helyre, mely agy koponya helyének mondatik*.

Szól a harsona és ez egy más keresztmenetre fogja egybegyűjteni a világot, a hol a Golgota az Ur ítélő székévé változik és minden megváltozik. — Az, ki mint az emberek söpredéke elíteltetett, itt az a Jézus úgy jelenik meg mint ítélő bíró, mint az örök dicsőség királya. Golgota lesz az ő ítélőszéke, hol a föld minden népei összegyűlnek. Szól a harsona, és az ember fiának szavára, mely lehat a sirokba és fölkelte a holtakat,

[23]

az emberek milliói kikelnek sirjaikból és körülállják a Golgotát. — Szól a harsona és megnyílnak az egek, onnan teljes fényében tündöklük a kereszt, a vércseppek, melyek azt egykor nedvesítették, mint az Ur dicsőségének sugarai ragyognak. Akkor — mondja Jézus — *feltűnik az emberfiának jele az égen* (Máté 24. 30.) és leereszkedik Golgota hegyére, jön a fölfeszített Jézus most az ő dicsőségében, körülvéve az angyali karoktól, ezek kíséretében megy Josafát völgyébe; az angyalok, arkangyalok, kerubok és szeráfok dicsőítik most e keresztutat; „*mert az emberfia eljövendő lesz,* — mond Jézus — *Atyjának dicsőségében az ő angyalaival,*” „*és meglátják az emberfiát az ég felhőiben jönni nagy hatalommal és dicsőséggel.*” (sz. Máté 16. 26. 24. 30.) És az igazak az örömtől elragadtatva sietnek elébe, (Tesszal 4. 16.) mi a végharsonára rögtön, egy pillanatban megtörténik (I. Korint. 15—52.) Óh mint változtál meg te Jézusnak keresztordozása! Te most a győzelem dicső jelévé változtál át, melyet az igazak menybe követnek! Óh Jézus ! könyörülj rajtunk, és eszközöld sz. kegyelmeddel, hogy itt keresztelkedj utján járva valaha azok közt lehessünk, kiket te megdicsőített kereszted alatt az égbe vezettél! Ámen.

[24]

Harmadik nagybőjti beszéd.

Mária, a Jézus anyja összetalálkozik Jézussal.

*„A te lelkedet is tőr jár
ja át.” Sz. Luk. 2. 35.*

„Én fiam Absolom! Absolom én fiam! Ki adja neked, hogy meghaljak értetted; Absolom én fiam! én fiam Absolom”! (Kir. II. k. 18. 33.) Így siránkozott Dávid, midőn hírül hozták neki, hogy ellene pártot ütő fia Absolom a futásban megöletett. Ki tulajdoníthatja ezt neki hibául, hiszen Absolom, bár ellene pártot ütött, még is fia volt. Az atyai szív meg nem tagadhatja magát. — Midőn Athen hatalmas szónoka Demosthenes fiának elvesztet zokogva siratná és barátai őt e miatt dorgálnák mondván: „mi ez, hogy te, ki oly erős lelkűnek tartatol, ily igen nagyon átadod magad a fájdalomnak? hogy fakadhatsz sirásra, és a könnyek záporától elborítva zokogásra? ez-e a te bölcsességed?” Ő pedig ezt felelé nekik: „barátaim! ti nem tudjátok mi az atyai szeretet!” — Hát még az anyai szeretet milyen? A természet nagyobb szeretetet nem ismer az anyai szeretetnél; a sz. irás midőn a természetes szeretet legfőbb fokát akarja emliteni, mindig az anyáknak fiaik iránti szeretetéből vesz hasonlatosságot. — Midőn Dávid kedves

[25]

barátjának halálát siratja, nagy szeretetét melylyel iránta viseltetett, jobban ki nem fejezhette, mint az anyai szeretettel összehasonlítva azt: „*Bánkódom rajtad Jonatás, — így szól — mint az anya szereti egyetlen fiát, úgy szerettelek én tégedet*” (Kir. II. k. 1. 26.) Már ha a sz. atyák véleménye szerint a fájdalom a szeretet szerint mérlegelendő, nagyobb fájdalom nem lehet az anyai fájdalomnál. Mily fájdalmat tanusított Anna, Tóbiás anyja, midőn fia tőle bucsut vőn és idegen tartományba ment, honnan a meghatározott napon vissza nem tért! „*Sir vala vigasztalhatlan könnyhullatásokkal s mondá: Ah, ah én fiam! miért küldöttünk messze utra téged, szemeink világát, öregségünk gyámolát, életünk vigasztalását, maradékunk reménységét?*” (Jób 10. 4.) De mi minden anyai szeretet, anyai fájdalom, a Mária szeretetéhez és fájdalmához képest?! Nem volt még oly anya, mint Mária, nem volt oly fiu, mint Jézus; nem is szerette egy anya sem annyira fiát, mint Mária szerette Jézust; nem is volt soha egy anyának is oly fájdalma, mint Máriának volt, midőn az ő fiát szenvedése útján a halálra vitetni látta. Ekkor teljesedett be az öreg Simeon mondása: „*A te lelkedet is tőr járja át.*” A fájdalmas szüz legyen mai elmélkedésünk tárgya. — Fontoljuk meg először, mit szenvedett a b. Szüz szíve az ő szent fiának szenvedésekor, és főképp 2-szor, midőn a keresztet hordozó sz. fiával találkozott?

Óh fájdalmas anya! esedezz érettünk, hogy fájdalmaidról elmélkedve megtanuljunk, miképen viseljük azon csapásokat és szenvedéseket, melyeket az Isten üdvösségünkre bocsát reánk? A te isteni fiadnak nevében, de a te oltalmad alatt, ó fájdalmas Szüz, kezdem beszédemet. Figy.

[26]

Mária azon időtől fogva, hogy a jeruzsálemi templomban az ő szent fiát Istennek bemutatta, és az öreg Simeon jövendölését hallotta, fájdalmas anya lett; a fátyol, mely sz. fia áldozatának titkát eltakarta, kissé föllebbentette, megengedé néki a jövőbe pillantani, és ez a fájdalom anyjává tevő őt. Simeon, kinek karjaira adá a kisedet, erre és anyjára tekintvén mondá! „*Ime tétetett ez sokak romlására és feltámadására Izraelben és jelül, melynek ellene mondatik: a te lelkedet is tőr járja át*” (Luk. 2. 34, 35.) — Értette Mária e szavakat, képzelte a szomorú jövőt; nem lett volna anya, fiát gyengéden szerető anya, Mária, ha ekkor nagyobb fájdalmat nem érzett volna, mint egy más anya érezhet; Mária már akkor az ő kisedetét — mondja sz. Bernárd — nem annyira Simeon karjain, mint inkább az ő gyilkosainak kezei között szemlélte. Visszavette Simeon kezeiből kisedetét, de azon tudattal, hogy őt föl kell nevelnie arra, hogy kinos halállal haljon meg; e gyenge testet gondosan ápolnia, hogy ezen csapásokat kiállani képes legyen; szüz emlőivel táplálni, hogy szaporodjék benne a sebeiből folyandó vér. Mindezekre alázatosan meghajtá magát Mária az Ur előtt mondván: „*Legyen nekem a te akaratod szerint! amint te akarod én Istenem! úgy legyen! Már ekkor átjárta a tőr az ő szívet, de azért az ő isteni fiát készséggel ajánlotta fel az áldozatra. Jól történt, mondá egykor egy ájtatos érzelmű anya, midőn az Ábrahám áldozatát hallá elbeszélni, — jól történt, hogy Isten ez áldozatot az atyának parancsolta, mert egy anya ezt véghez nem vihette volna! Es Mária ezt még is véghez vitte, megértvén Isteni kegyelem által az emberi nem megváltásának nagy célját, melyet az ő fiának szenvedése és halála eszközöl, nagylelkűen beleegyez*

[27]

a nélkül, hogy a természetes fájdalomtól valami legkisebb is elmaradna. Így nézett ő napról napra azon pillanat elé, melyet mindig közeledni látott, és ellehet gondolni, mint gyötörtte és keserítette ez az ő anyai szívét! Valami kikerülhetlen rossznak tudása és várása oly kereszt, mely sokszor keservesebb a rossznál magánál; ellehet hinni, hogy azon időtől fogva, amint Jézus ellenségei az ő halálát elhatározták és Mária ezt tudta, mindazon fájdalmakat szenvedte, melyeket az ő szenvedésekor szenvednie kellett. Óh de közelgett már a keserves pillanat; Jézus bucsut vesz az ő szerelmes anyjától.

Jézus többször beszélt az ő szenvedéséről; így kevéssel szenvedése előtt tanítványainak nyilván megmondotta: „*Ime fölme gyünk Jeruzsálembe, és beteljesednek mind, a mik megirattak a próféták által az ember fiáról. Mert a pogányok kezébe adatik, és megcsufoltatik, megostoroztatik, és mégpökdöstetik és miután megostorozzák, megölik őt.*” (sz. Luk. 18. 31. 33.) Ki hig yje, hogy a fiu eltitkolta volna anyja előtt, a mit a mester a tanítványoknak mondott? Nem volt-e Jézus olyan fiu, ki jobban szereti anyját, mint mások szeretik anyjokat? Midő n tehát Jézus szenvedésére ment, bizonyosan búcsut vett kedves anyjától; óh milyen búcsuzás lehetett ez? Jézus megfogá kedves anyja kezét és így szólt: „Anyám, kedves anyám! *ime elközelgett az ó ra és az emberfia a bűnösök kezébe adatik.*” (Máté 26. 45.) „*Ez az ő órájok és a sötétség hatalma.*” (Luk. 22. 53.) Anyám! én megyek az én mennyei Atyám akaratját teljesíteni, nyugodj meg ezen, „*mert így illik teljesitenünk az egész igazságot.*” (sz. Máté 3. 15.) Nekem engedelmeskednem kell Atyámnak a halálíg, még pedig a kereszt haláláig. Egyez zél te is ebbe édes anyám! és vesd akaratodat a

[28]

mennyei Atya akaratja alá!" Óh mily fájdalmas, mily szivrepesztő búcsuzás ez! Mária sűrű könnyhullatással felel, mert nem szólhat, a fájdalom, a zokogás szólni nem engedik. — Óh mily fájdalmas elválni attól, kit igazán szeretünk! Midő n a két szív szerinti barát Dávid és Jonatás egymástól elvált, egymás nyakába borultak és keservesen sirtak. (Kir. I. 21. 41.) Milyen lehetett Jézus elválása Máriától, szeretett anyjától? Jézus sirt Jeruzsálem várossa fölött, midő n végnapjaiban meglátogatta; ezek a megvetett, de szánakodó irgalmas Istennek könnyei valának; Jézus sirt Lázár sirjánál, midő n Magdolnát sirni látta, ezek a megilletődött barátság könnyei valának; most látta sirni az ő kedves édes anyját, láthatta-e ezt sirás nélkül? bizonyára az anya és fiu együtt sirtak és ezek az anyai és fiui szeretetnek könnyei voltak. Jézus távozik, Jézus elmegy, és Mária mit zokogott mást, mint Én Istenem! én fiam! én mindenem?. . . Valóban Máriának Jézusban volt mindene, és benne most mindenét elvesziti! Mária ott áll és sir és csak azt zokogja, Én fiam, én kedves fiam! ki adja nekem, hogy meghaljak éretted? „*Ne hivjatok engem Noéminak (azaz szépnek) — így siránkozott egykor az elhagyatott özvegy — hanem nevezetek Máriának (azaz keserűnek) mert keserűséggel igen megtöltött engem a Mindenható.*” (Rut. 1. 20.) Mit mondhatott most Mária? a mit 33 évig lélekben szemei előtt tartott, az teljese dsbe megy, — a tör, mely megjövendőltetett és mind eddig szurdálta szívét, most azt egészen átjárta, összeszurta, szaggatta.

Egész életünkben szüntelen egymást váltja föl az öröm és szenvedés; nincs itt állandó öröm, sőt több a szenvedés, a nyomor, mint a jólét; egy jó van mégis, hogy t. i. nem tudjuk előre a rosszat, mely bennünket ér,

[29]

s nem ismerjük előre a tört, mely szívünket átjárja és attól megfoszt, mit legjobban kedvelünk. Fiaim, — így szól Mária — ne kívánjatok a jövőbe betekinteni; az Úr csak egy kevésbé emelte föl az én jövőmnek fátyolát és fájdalmas anya lettem harminczhárom évig. Sirva jövőnk a világra és mi lenne életünk, ha mind azt a rosszat tudnók, mi a világban reánk jön? Ha a szülők előre tudnák, mily szomorúságot fognak elérni gyermekeikben, ha tudnák, mily sokat kell kiállaniok, míg őket fölnevelik és ha tudnák, hogy midőn nehezen fölnevelték, egyiket a másik után sirba viszik; ha mások tudnák, hogy egész életökben betegeskedni, vagy éltök virágzó szakában el fognak hervadni: nem volna-e állandó kín és gyötrem egész életök? Nagy irgalmat tesz tehát az Isten velünk, hogy a jövőt előttünk eltitkolja. Ha pedig eljön az óra, mely kedveseinket tőlünk elszakasztja, életetek örömét, vigaszát, öregségtek gyámolát tőletek elragadja; ha eljön az óra, melyben a tört szíveteket átjárja, egészségtektől, javaitoktól megfoszt: forduljatok az Urhoz, hogy kegyelmével erősítsen annak elviselésére, mit rátok bocsátott, forduljatok b. Szűz Máriához mondván: óh Mária! könyörögj érettünk, hogy midőn mi is sirunk, mint te sirtál, úgy viseljük magunkat, mint te, és Isten akaratján megnyugodjunk, mint te. — Ő nem panaszkodik, nem zúgolódik szívfájdalmában, de az Isten akaratján megnyugszik; ezt tegyük mi is mindenben, a mi közvetlen szomorító és gyöttrő velünk történik.

b) Elbucsuzván Jézus Máriától, eltávozott. Mária tudja, hogy Jézus a szenvedés útjára lépett, az anyai szeretet ösztönzi őt tudni, mi történik fiával. Csütörtökről péntekre virradóra hírül hozzák, hogy Jézus Judás által elárulva elfogatott, és mint egy gonosztevő

[30]

megkötöztetve először Annás, azután Kaifás főpapokhoz hurczoltatott; elképzelhetjük mit érzett, mit szenvedett Mária e hir hallására! egyik szomoru tudósításra a másik még szomorubb jött. Jánostól pedig, a szeretett tanítványtól legbizonyosabban értesült minden körülményről, megtudta, mint bántak Jézussal Annás főpápnál, mily kegyetlenül ütötte arczul egy hitvány szolga, hogy Kaifásnál a főtanács halálra ítélte és az ítélet után mily méltatlanul bántak vele, haját, szakálát tépték, szeméibe köpdöstek, arczul csapdosták. (Máté 26. 67.)

. . . Végre midőn János a tudósítást hozta, hogy Jézust már a római helytartó elé vitték, megtört szíve s elájult. Mert jóllehet mindenben Isten akaratjára bizta magát, de még sem szünt meg anya lenni, és melyik anyának nem törik meg szíve, midőn hallja, hogy fia halálra ítéltetik és vitetik? . . . Föleszmélve szenvedő fiának közelébe kívánczkodik, a sz. asszonyok vezetik, János és M. Magdolna követik őt.

És épen akkor vezetik Jézust kötözve Pilátushoz, ki már az eddig kiállott szenvedések és bántalmazások által annyira elváltzott, hogy alig lehetett őt megismerni; de Mária megismerte. Megállapodott Mária Pilátus háza előtt. Jézus megostoroztatásra ítéltetik. Itt is megáll Mária; óh mit nem tesz egy anya? ha egy beteg gyermek mellett, ki súlyos nyavalyában nyomorog senki ki nem állhatja, szenvedését nem nézheti, az anya kiállja, szenvedésében részt vesz és ápolja; azért Mária is ott marad. — Jézust az oszlophoz viszik, levetkeztetik, az oszlophoz kötik. Óh anya, hogy fogod kiállani fiadnak e kegyetlen kínzását? Az első ütésre elájul Mária, egyik ájulásból a másikba esik; de azért nem távozik . . . még több fájdalmat is kell kiállnia, látja, mint koronázzák meg

[31]

tövis koronával, mint vezeti ki Pilátus és mutatja a népnek „Ime az ember!” Látja isteni fiát a gyilkos Barabással összehasonlítani, — hallja a kiáltást: „*add nekünk Barabást, Jézust pedig fessítsd meg.*” Ekkor mondhatta Mária: „*Lássátok, ha van-e fájdalom, mint az én fájdalom!*” Óh Mária! „*Kihez hasonlítsalak téged Sión szüz leánya, mert, mint a tenger, nagy a te inséged, ki gyógyít meg téged?*” (Jer. sir. 1. 12. 2. 13.) Valóban átjárta a tőr a te lelkedet! „*A szenvedő Jézus sebei, sebei voltak a szenvedő anyának; mert annyi seb ejtetett a Mária szívéen, a mennyi a Jézus testén,*” így szólnak sz. Bernárd és sz. Jeromos. E sok kínzások után véglegesen kimondatott a halálos ítélet Jézusra, ennek hallására magán kívül esett Mária a mellette levő ájtatos asszonyok karjaiba, mintha meghalt volna, — azonban még nem halhatott meg, a kegyelem még föltartotta, hogy többet szenvedhessen; és szenvedett nagylelkűen, magát Isten akaratjára bízva és kegyelmét kérve. — Óh mily üdvös tanuságot nyújt a fájdalmas anya azon lelkeknek, kiket Isten erős próbára tett. Óh emlékezzetek a ti fájdalmaidokban, ha hasonlíthatók e azok a Mária fájdalmaihoz? Ne panaszkodjatok, inkább kérjétek Máriát, hogy érettetek azon kegyelemért esedezzék, melylyel nagylelkűen, állhatatos béketűrőssel kiállotta fájdalmaid. — Ezeket szenvedte Mária, mielőtt Jézus a kálváriára ment volna. Lássuk még, mit szenvedett, midőn ez utjában szent fiával összetalálkozott?

Jézus vállain viszi a súlyos keresztet s annak terhe alatt roskadozva halad a Kálváriára. Mária a fájdalmas szüz, bár szívének nagy fájdalmai miatt igen elgyengült,

[32]

nem maradhatott el, látni akarta sz. fiát e kínos utján s megkéré Jánost, vezetné őt oly helyre, a merre a gyászmenet és az ő sz. fia elvonul. — Óh mint vérzett szíve, mint akadozott lélekzete! Már hallatszott a nép zugása, a menet zsidongása, a lárma és harsona. Oh, mint járta át mindez Mária lelkét, mint szaggatta az ő szeplőtelen sz. szívé! Csoda-e, ha Jánost szólítá: Mit tegyek? hová legyek? Kiállhatom-e e látványt? De azért ő helyén marad, halavány mint a holt, szemei veresre kisírva, ajkai kékek, reszketve áll, ide-oda tekint az utra, melyen a tömeg tódul előre; elől lovagolnak a farizeusok, utánok a poroszló a keresztfelirással, ez után néhány lépéssel Jézus, Jézus a nehéz kereszttel, Jézus, szüz Máriának fia, a világ isteni Megváltója! — „*Nézzed, vajjon fiad köntöse-e, vagy nem?*” így szóltak József irigy testvérei atyjoknak, ki megismervén azt így szólt: „*Ez fiam köntöse, a gonosz állat szaggatta őt szét, a fenevad ette meg Józsefet. És megszagatván ruháit, szőrzsákba öltözték, siratván fiát sok ideig.*” (Móz. I. k. 37. 32—34) Mária is megismerte sz. fiának köntösét, mert arczárói már alig volt ismerhető, a vad állatok széttépték, szaggatták őt. — Alig pillantá meg sz. fiát a fájdalom és szeretet nagyságától elragadtatva, nem lát semmit, nem tart semmitől, nem a katonáktól, nem a hóhéroktól, áttör a sokaságon, kezeit tördelve sz. fiához siet, összeesik, karjait kiterjeszti sz. fia felé, nem szóval, hanem siralmas tekintettel üdvözli egymást a két szorongatott szív. „*Én fiam!*” „*Én édes Atyám!*” Ez vala mind, mit egymásnak szólhattak, ez volt a néma, de lélekben szózatosszerű találkozás! Az ajkak elnémulva hallgattak, de szóltak a szívek!

[33]

A keseredett anyának e találkozója szeretett fiával és megölelése csak kevés pillanatig tarthatott, mert a durva katonák visszavonták Máriát, mire János s a többi jó asszonyok elvezették őt; de Mária, mint egy holt esett egy kőre melyen bizonyos megjegyzés szerint kezeinek és térdeinek nyomai mint lágy viaszon, ott maradtak. A kövek az ő fájdalmaira meglágyultak, hogy megszegyenisék a kegyetlen emberek keménységét! Édes Üdvözítőnk, midőn Jeruzsálembé bevonult és a farizeusok a „hosanna” kiáltásokat akadályozni akarták, így felelt nekik: „*mondom nektek, hogy ha ezek hallgatnak, a kövek fogják kiáltani.*” (Luk. 19. 40.) Nem csoda tehát, ha a kövek könyörületet tanúsítottak, midőn az emberek könyörület nélkül voltak!

Ki írhatja le Mária fájdalmát, midőn látta, hogy sz. fiát halálra viszik, hisz ez az ő fia volt. Ti anyák képzelhetitek ezt némiképen. Nem szükség mondanom, mennyire szereti az anya gyermekét, mint szenved a szenvedővel? Máriának — kinek igen érzékeny és gyengéd szive volt — kettőzöttetett szeretetének kellett lenni, ő oly fiúnak volt anyja, kinek nem volt földi atyja, mint másoknak, kik iránt két szivben honol a szeretet; ő anya atya nélkül, az ő szívében két sziv szeretete egyesült, azért a szeretete sz. fia iránt nagyobb volt, mint más anyáknál. — És milyen fiú volt Jézus? Ha valamely anya szép tulajdonaiért különösen szereti fiát, úgy e tekintetben is felül kellett haladni Máriá szeretének minden anyai szeretet, hiszen ő legszebb, *ékes alaku volt az emberek fia fölötte*” (44. zs. 3.) *és kedvesség volt előttve ajkain*”; (u. o.) „*mindnyájan csodálkoznak a kedvességében, melyek az ő szájából származnak vala.*” (Luk. 4. 22.) Engedelmességéről mondja az írás : „*Engedelmes*

[34]

vala nekik . . . és növekedék vala bölcsességben és időben és kedvességben Istennél és embereknél.” (Luk. 2.40.41.) És ezt a kedves, szeretetre méltó és szeretett, ezen egészen ártatlan sz. fiát kellett Máriának látni, mint viszik, mint egy gonosztevőt a hóhérok, hogy keresztre feszítsék! A mi még több, ez az ő fia egyszersmind Istennek öröktől fogva született fia, az ő Istene, Ura, Megváltója, az ő imádásának tárgya; azért nem tudom, mi okozott a sz. Szűznek nagyobb szomorúságot és fájdalmat: az ő szenvedő fia-e, vagy a meggyalázott és megbántott Isten? Oh, mennyire óhajtotta szive, hogy Jézust, mint Isten fiát mindenki megismerje, tisztelje, imádjá, és most ennek ellenkezőjét tapasztalja; látja, mily méltatlanul bánnak vele és el nem hárihatja; hallja az éktelen káromlásokat és meg nem akadályozhatja; hallja az igazságtalan ítéletet és nem védelmezheti; megsebesítve, összeroncsolva, vérrel elborítva látja és nem ápolhatja, és mindezek mellett még inkább fájlalja azon gonoszságot, melylyel az Isten bántatik, azon vakságot, mely Jeruzsálem fiait elfogta és kárhozatra viszi.

Oh, valóban ez az igaz tulajdon és legnagyobb fájdalma az Isten-szerető léleknek, hogy Isten a bűn által megvettetik, megsértetik, hogy a hittől elszakadás, hitetlenség, káromlás és egyéb vétkek által Jézus ujjal a keresztre feszítettik.

Ennyi és ily nagy fájdalmak között nem csoda, hogy Mária a földre roskadt s nem lett volna csoda, ha szörnyet halt volna! Azonban mindezen fájdalmak között életben marad, erősen, állhatatosan, béketűrővel szenved; nem zugolódik, nem panaszkodik e megpróbáltatás sulya ellen; nem mondja, mint sokan mondani szokták, midőn csapásokkal látogattnak: mit vétettem? Mivel

[35]

érdemteltem, hogy ily keményen sujtatom? Nem, Mária csendesen, sz. megadással szenvedti látogatását és fájdalmát; az ő hite tartja őt fenn erősen, e hit elfelejteti vele önmagát, szemei előtt tartja Istennek titkát, melylyel csak a jóra czéloz. Csak az igaz hitben élő keresztény lehet elég erős a sorsnak minden kemény csapásait békével szenvedni, az ő hite nem engedi őt elcsüggedni, midőn úgy látszik, hogy vesztére minden összeesküszik. Nem tudod, mit mond az apostol azoknak, kik kemény próbák alá vetteknek? „*Elfejtkeztek-e a vigasztalásról, mely nektek mint fiaknak szól, mondván: Fiam! ne vesd meg az Ur fegyelmét és ne csüggedj el, midőn tőle dorgáltatol, mert a kit szeret az Ur, megsanyargatja, megfenyít pedig minden fiat, kit magához fogad.*” (Zsid. 12—5. 6.) Ismeri Isten övéit és mennél inkább ismeri, annál kevesebbé kiméli, hogy őket magához méltókká tegye. De máskép is mit használ k! ha Isten akaratának ellene szegülsz, megváltoztatod-e evvel Isten rendelését? Azért legokosabban cselekszel, ha Isten rendelésén megnyugszol; ha szegénységgel, szükséggel meglátogat, mond: így tetszett az Urnak, az övé a föld kereksége és minden a mi abban van, kinek-kinek megadja tetszése szerint, a mit kell, igazságban és szentségben; ha alacsony sorsra jutottál, mond: Isten akarja ezt, ki a koronákat osztja, vagy összetöri; ezt az állapotot választotta nekem üdvösségemre; ha gyermeked szemed előtt sorvad és végre meghal, mond: az Ur rendelte ezt, az életnek és halálnak Ura, én sirásommal az életre vissza nem hozhatom, legyen ez engedelmességem áldozatja; ha betegség kinez és nyomorgat, mond: az Ur ezt így akarja, ő sebesít és gyógyít, ő tudja, mi hasznos nekem; szóval akármilyen nyomoruság ér, mond: az Ur így rendelte,

[36]

ez az ő akaratja, legyen áldott az ő sz. neve, ő tudja legjobban mi szolgál üdvösségemre!

Láttuk Máriát, mint a fájdalmak anyját; a mit Jézus testében szenvedett, azt szenvedte Mária szívében. „*A mely sebek*” — ugymond sz. Bonaventura — *elszórva valának Jézus testén, azokat egybe véve viselte Mária szívében.* Ő gyötörtetett, megsebesített, felfeszített Jézussal az ő sz. fiával szívében; Óh szentséges szüz! Valóban fájdalmas anya vagy te! Fájdalmas anyja vagy te Üdvöztőnknek a kereszt alatt, de ott lettél te a mi anyánk is, midőn Jézus utolsó szavaival: „*Ime a te anyád*” János személyében téged mindnyájunknak kegyes anyjává rendelt. Óh fájdalomteljes anya! áldozd föl fájdalmaidnak érdemeit érettünk szegény bűnösökért, hogy mi gonoszságainktól megtisztítva, és minden jóra megerősítve, méltó hivei legyünk isteni fiadnak. Amen.

[37]

Negyedik nagybőjti beszéd.

Czirenei Simon Krisztus keresztjét hordozza.

„Kényszerítének bizonyos átmenő Czirenei Simont, k a majorból jó vala, Sándor és Rufus atyját, hogy vigye az ő keresztjét.” Sz. Márk 15—21,

Több szentnek életírásában föl van jegyezve és olvasható, hogy midőn ájtatos buzgóságukban bizodalmasan kérték Jézust, nyilatkoztatná ki nekik, hogy miben tehetnének neki legkedvesebb szolgálatot? majd megjelenve, majd titkon sugalva, majd mások által oktatva kijelenté nekik, miszerint akkor tesznek előtte legkedvesebb dolgot, ha vele az ő keresztjét hordozzák.

Ezt mondotta előre azoknak is, kiket taiútványainak választott, és erre gondosan előkészített, midőn megjövendőlé magáról, hogy sokat fog szenvedni, a pogányok kezébe adatni s a keresztre feszítettet; de azt is előre megmondá, hogy őket is hasonló sors fogja érni; mert a tanítvány nem nagyobb az ő mesterénél, a szolgál uránál, és az övénél jobb sorsot nem igényelhetnek. Ugyanezt hagyta örökségül mindazoknak, kik őt kö-

[38]

vetni fogják, sőt nyíltan kimondotta, hogy senki sem lehet az ő tanítványa, az ő követője, ki az ő keresztjét nem hordozza. „*Ha ki utánam akar jőni*” így szól sz. Máténál — „*tagadja meg önmagát, és vegye föl keresztjét és kövessen engem,*” (16. 24.) és ismét „*aki föl nem veszi keresztjét és nem követ engem, nem méltó hozzám.*” (10. 38.) És sz. Lukácsnál: „*A ki nem viseli keresztjét és nem jó utánam, nem lehet az én tanítványom.*” (14. 27.)

Azért megengedte, hogy midőn nehéz keresztjét a Kálvária hegyére vitte vállán, más is segítse őt a kereszt hordozásban. Kinek jutott e kegyelem, e szerencse? Czirenei Simon volt az, ki először egyesíthette saját szenvedését az ur Jézus keresztjével, először oszthatta meg Jézussal a keserűség poharát. Jézus szenvedésének ezen körülményét három evangelista jegyezte föl; sz. Máté írja: „*Kimenvén pedig találának egy Simon nevű czirenei embert, ezt kényszeríték, hogy vigye az ő keresztjét.*” (27. 32.) Sz. Lukács pedig: „*A mint kivezették őt, megfogának bizonyos czirenei Simont, ki a majorból jó vala, és rátevék a keresztet, hogy Jézus után vigye*” (23. 26.) Sz. Márkot már idéztem. — A Krisztus keresztjét hordozó czirenei Simon legyen mai elmélkedésünk tárgya és lássuk: 1-ször *mint vonakodik előbb Simon a keresztet fölvenni?* és 2-ször *hogy mily szívesen hordozza azt azután?* Engedd óh szenvedő Jézus! elismernünk, mily hasztalan vonakodunk a keresztviseléstől, és megtanulnunk, hogy mikép hordozzuk azt? Figyeljetek.

a) Kövessük szenvedő Jézusunkat a kereszt-hordozásában. Mielőtt szeretett anyjával összetalálkozott, mint

[39]

erről, ma egy hete elmékedtünk, már egyszer leroskadt a kereszt terhe alatt, közeledvén azon helyhez, hol fájdalmas anyjával találkozott, már másodszor esett a földre. Óh mily fájdalmasan és erejének mily megfeszítésével viszi mégis a vállaira ismét fölvetett keresztet! Viszi nagy béketűrőssel, de hiába! már minden testi erőből kifogyott, nem haladhat tovább, végső kimerültségében ingadozik és harmadszor roskad össze a kereszt alatt; nem volt képes azt többé fölemelni és tovább vinni, erre zugolódás és lárma támad; némelyek mondák: Jaj! szegény ember meghalt! a poroszlók huzzák, ránczigálják, hogy keljen föl; mások azt mondják: nincs mód benne, hogy élve felvigye a keresztet; keresni kell tehát valakit, hogy segítse őt; és ime! senki sem találkozik, ki a halálig elgyengült Jézus helyett a keresztet vigye! mindenki visszahuzódik, némelyek félelemből, nehogy Jézus tanítványainak, vagy hiveinek tartassanak; mások irtózásból, mert a keresztfa a czégyeres gonosztevők büntető eszköze volt, mint az irás mondja: „*Átkozott mind az, ki a fán függ;*” (gal. 3. 13.) melyről azt tartották, hogy tisztátalan lesz, a ki csak kezével érinti a keresztet és ezért nem találkozik senki, ki Jézusnak segítségére egyen a kereszt hordozásban. Óh édes Jézusom! mint tódultak hozzád az emberek, midőn belőled erő ment ki, mely őket meggyógyította! Mily szerencsésnek, mily boldognak tartotta magát, ki ruhádnak csak szegélyét is illethette! Mily sok beteget hoztak lábaid elé, hogy őket meggyógyítsad! Egyszer őt, másszor 4 ezer embert vendégeltél meg csodálatosan a pusztákon; a vakok, sánták, némák, siketek nagy száma folyamodott hozzád és te vigasztaltad őket, nyomoruságukban segítetted, a látást, hallást, járást nekik visszaadtad; te nem iszonyodtál

[40]

kezeiddel érinteni a poklosokat, hogy őket megtisztítsad; hol vannak most mind azon számtalanok, kikkel jót tettél? nincs, egyetlen egy sincs — ki keresztedet csak ujjával is illelné! . . — Igen, mig Jézus Judeában körüljárt mindenkivel jót cselekedvén, addig tódulnak hozzá, de midőn a szenvedés útján nehéz keresztjét hordozza, megvetik őt, távoznak tőle. Nincs senki, ki vele jót tenni, rajta könyörölni és a kereszt hordozásban rajta segíteni akarna. Így van ez az életben! mig jót tehetünk, vannak barátaink; ha nyomoruságba esünk, akkor nem ismernek. Jó tetteinkben ne számoljunk az emberek hálájára, tegyünk jót Istenért, érdemünket és jutalmunkat el nem veszítjük.

b) Jön egy idegen, egy pogány czirenei Simon, ki mint szegény napszámos munkájából tér vissza a városba, ez a menetet ki nem kerülhetvén, megragadják és kényszerítik, hogy vigye a Jézus keresztjét. Ez vonakodott és nem akarta tenni szívesen. Óh szegény idegen! ha tudtad volna, hogy az a te Uradnak és Üdvözítődnak keresztje, a megváltásnak eszköze és az egész világ üdvének záloga, ha beláttad és megismerted volna a keresztnek véghetetlen jutalmát és érdemét, mily örömet hordoztad volna! De czirenei Simon pogány volt, ki Krisztust nem ismerte, tanítását nem hallotta, jó tette-ményeit nem tapasztalta, azért neki ezen szabadkozást és ellenszegülést meglehet bocsátani, — de mit mondjunk a keresztényekről, kik szabadkoznak és vonakodnak segíteni Krisztuson a kereszt vitelében? ezek hasonlók czirenei Simonhoz azon külömbséggel, hogy Simont lehet menteni, de a keresztényeknek nincs mentségök, midőn Jézus keresztjét fölvenni és hordozni nem akarják. A Krisztus keresztjét fölvenni és hordozni annyit tesz,

[41]

mint Jézus tanítása és törvénye szerint élni; annyit tesz, mint magát szorosan Jézus evangéliumához tartani, magát megtagadni, testét fenyíték alatt tartani, mint az apostol mondja; „*A kik Krisztuséi* (kik valóságos hivei Krisztusnak, nem csupán névszerinti keresztények) *testöket megfeszítették a vétkekkel és kívánságokkal együtt.*” (gal. 5. 24.) Óh de mily kevesen vannak, kik Krisztus keresztjét, melyet igájának nevez — magokra vették és mily sokan vannak — sóhajtok föl az apostollal és könyezve mondom, kik ugy élnek, mint Krisztus keresztjének ellenségei!? (Filipp. 3. 18.) Jézus tanítását főképp, mely nekik nem tetszik, mely gonosz vágyaikat fékezi, tiltja, kárhoztatja, mely tőlök önmegtagadást, test sanyargatást kíván, megvetik, kevésbe veszik, még azok is, kik jó keresztényeknek, jó katolikusoknak akartak látszani, szeretik magokat kivonni Jézus törvényének szelid igája alól és magokat mentegezni.

Ha a Jézus tanítása és az anyaszentegyház rendelete szerint a keresztényi kötelességek teljesítendőek és ezek következtében kérdeztettek: miért nem jártok a templomba? miért nem hallgattok gyakrabban szentmisét? vásár- és ünnepnapokon miért mulasztjátok el az isteni szolgálatot? miért nem hallgatjátok az Isten igéjét? midőn az Ur szolgálja ennek hirdetésére a szószékre fölmege, miért mentek ki a templomból?” azt hozzák föl mentségül: nincs időnk! Mindenre van időtök, csak Isten szolgálatára, lelketek üdvének munkálására nincs időtök. Vizsgáljátok csak, mennyi időt, órákat és napokat töltötök el haszontalan, káros és vétkes dolgokban, bálokban, színházakban és világi mulatságokban? Vigyázzatok, mert az idők Ura egyszer majd számadásra von az eltöltött időről, és a ki most megadta a kellemetes időt

[42]

az üdvösség megszerzésére, majd midőn ezt keresni akarnátok, azt mondja: nincs többé idő és kimondja az ítéletet: „*nem ismerlek enyéimnek.*”

Másokat a szégyen és emberi tekintet tart vissza a ker. kötelességek teljesítésétől, és a szokással mentegezik magokat, ha kérdeztetnek, miért nem teljesítik-e vagy ama ker. kötelességet? miért nem követik az ájtatos gyakorlatot és szokást? miért nem jelennek meg az egyházi körmenteken? miért nem imádkoznak reggel, estve, az angyali üdvözlésre, evés előtt és után? azt felelik: ez kiment a szokásból, manapság nem divat, mások sem teszik, ha én tenném kigunyolnának. Így hát ezek szégyenlik Krisztus keresztjét; magukat Jézus hiv tanítványainak vallani és ismertetni — emberi tekintet és a divatos szokás ellenére — restellik; hallják ezek, mit mond az ilyenekről Jézus: „*A ki szégyelt engemet és igéimet — az ember fia is szégyenleni fogja őt, mikor eljő Atyjának dicsőségében a szent angyalokkal.*” (Sz. Márk 8. 38.)

Némelyek még azt is mondják, hogy a Krisztus keresztje nehéz, nehéz azt fölvenni és ugy őt követni; ha nehéz is, de ezen nehézség legyőzésével nyerjük meg a mennyországot, „*mert a mennyország erőszakot szenved — mond Jézus — és az erőszakosok ragadják el azt.*” (Sz. Máté 11. 12.) Ha nehézséggel jár is a Jézus keresztjének hordozása, de nem lehetetlen, nem elviselhetetlen, mert hozzájárul Isten segítő kegyelme, mely azt könnyüvé és édessé is teszi. Czirenei Simon is félt Krisztus keresztjének terhétől, nem akarta szívesen vinni, vonakodott, de midőn már felvette, szívesen vitte, abban örömet és vigasztalást talált, mi dicsőségére és üdvösségére szolgált.

[43]

Czirenei Simon látván, hogy a kereszthordozásától nem szabadulhat, megadja magát, a kényszerítést hasznára fordítja, a szükségét erénynyé változtatja, mert amit eleinte kényszerüsből tett, azt csak hamar egész szívességgel cselekedte, s így azt, mit kényszerítve érdem nélkül kezdett, beleegyezésével, akaratának hozzájárulásával megszentelte, érdemessé tette. Alig vette föl czirenei Simon a nehéz keresztet, csodálatosan megerősödni érezte magát, Jézus könyörületesen tekintett Simonra, mely tekintet szívet-lelkét átjárta; úgy tetszett, mintha Jézus szánakodást gerjesztő tekintetével azt mondaná neki; „Simon! ne neheztelj, te látszatra egy bünösnek keresztjét viszed, azonban te valóban egy ártatlannak nyújtasz segítséget; e tetteknek jutalmát veszed; e kereszt ugyan gyalázatnak és keserves tehernek látszik, de valóságban dicsőség és boldogság, ez fog téged mennyben megdicsőíteni és neked örök boldogságot szerezni. — Jézusnak ezen szeretetteljes tekintete természetfölötti erőt és kegyelmet árasztott Simonra, mely által fölvilágosítva és fölbuzdítva Jézushoz ragaszkodni, őt szeretni, benne hinni kezdte. A Golgotára is föltekintett Simon, mintha mondani akarná: Simon ne csüggedj, ne félj, rövid az ut, nem messze van már a Kalvária, mindjárt ott leszünk, leteszed a keresztet és azon édes tudattal távozhatsz, hogy egy szegény nyomorulttal jót tettél, magadnak pedig az Isten előtt érdemet szerezteél, mely nem marad jutalom nélkül. — Simon most már örömmel vitte a keresztet egészen föl a hegyre és a keresztnek ezen hordozása azt eszközölte, hogy hiv követője lett Jézusnak és az ő két fia, Sándor és Rufus is keresztények, sőt később nevezetes püspökök lettek.

Ime mily különös utakat használ az Isten, hogy az

[44]

igaz hitre és üdvösségre hívja azokat, kiket előre elválasztott! Czirenei Simonnak épen akkor kellett szembe jönnie Jézussal, midőn halálra vitetett, midőn harmadszor roskadt le a nehéz kereszt alatt és nem volt képes tovább vinni; megfogák őt és erővel tevék vállaira a keresztet, hogy Jézus után vigye. Óh szerencsés kényszerítés, mely örök boldogságot eszközölt számára! És mily gyakran történik ilyen kényszerítés az emberekkel, kiket az Ur szorongatásba esni, váratlan szerencsétlenség, nem remélt viszontagság által nyomorba enged jutni, hogy szemeiket az égre emeljék, hozzá folyamodjanak és megtérjenek! Óh, hányan veszttek volna el örökre, ha Isten keresztet nem bocsát reájok és ez által meg nem téríti őket! Óh, hányan vannak a mennyországban, kiket a kereszt vezetett oda! Kik a reájok bocsátott keresztnek köszönik megtérésöket, szentségüket és üdvösségüket! Óh, boldog kényszerítés, mely által az Ur sok eltévelyedetett visszavezet az igaz utra! — De más a mai világnak elve, az nem tür semmi kényszerítést, szabad kifejlődést enged és követel az észnek és akaratnak, ezt az elvet követik a gyermeknevelésnél is. De mi lesz a gyermekekből, ha eleinte kényszerítve nem szoktattattak engedelmességre és a jónak gyakorlására? Sok szülő tapasztalta már ennek szomorú következtését; kimélték gyermekeiket a fenytéktől, hogy ne sirjanak, később ők sirnak, mert gyermekeik rosszakká, javíthatlanokká váltak. Ki érti jobban a nevelés módszerét, mint a mennyei Atya, a kiról mégis irva van: „*Akit szeret, azt megfenyíti.*” És a Szentlélek miért int: „*Ki a vesszőt kiméli, fiát gyülöli.*” (Péld. E. 13. 24.) „*A gyermektől ne vond meg a fegyelmet, mert ha meg vered őt vesszővel, nem hal meg; te vesszővel vered őt és lelkét megszabadi-*

[45]

tod a pokoltól. (Péld. 6, k. 23. 13. 14.) „*A vessző és dorgálás bölcsességet ad, a mely gyermek, pedig maga akarójára hagyatik, megszegyeniti anyját.*” (u. o. 29. 15.) Miért bocsát Isten az emberre akarátja ellenére keresztet? hogy őt magához vonja, hogy kegyelmére, üdvösségére érdemesítse; ebben van

b) Ez az isteni jóságnak vigasztalással teljes titka, ezzel az Isten azt akarta mutatni, hogy a kereszt hordozás még akkor is kedves előtte, ha a mi természetünk attól fél és szabadulni igyekszik is; tudja azt Isten, hogy a mi természetünk mindattól irtózik, a mi kellemetlen, a mi szenvedést okoz és ezt bűnül tulajdonítja-e nekünk az Isten? Nem; nem is tiltja, hogy alatta sóhajtozzunk, attól szabadulni igyekezzünk, csak azt akarja, hogy a mi akaratumk ellen reánk jön, abba beleegyezzünk és szívesen viseljük a mit kényszerítve kezdtünk viselni; gondoljuk meg, hogy nekünk mint Ádám fiainak szenvednünk, mint keresztényeknek keresztet kell viselnünk. Neked betegséget, fájdalmat kell szenvedned, neked jószágodban kárt kell vallanod, neked szegénység és szűkölködésben élned; neked hitvesedet, gyermekeidet, atyádat, anyádat, rokonaidat, barátaidat kell a halál által elvesztened; neked ellenségeidről rágalmazást, üldözést kell szenvedned; mindezt akarod vagy nem akarod, szenvedned kell, de te a szükségét hasznodra fordíthatod, a kénytelenséget erénynyé változtathatod, nyugodj meg abban mit el nem hánthatsz, viseld szívesen a keresztet, melytől nem szabadulhatsz. Isten előtt kedvessé teheted, mit eleinte nem szívesen fogadtál és megnyered szenvedéseidnek érdemét és jutalmát. Mily boldogtalanok azok, kik a keresztet mindig zugolódva hordozzák! Szenvednek, nehezebben és jutalom nélkül szenvednek! —

[46]

Ezokról mondja a próféta: „*Vered őket és nem fájlalják ; megtöröd őket és nem akarják fölvenni a fegyelmet; keményebbé tették orcájukat a kónél és nem akarnak megtérni.*” (Jerem. 5. 3.) Óh ha meggondolnók, mit vétettünk és mit szenvedünk? hogy sokkal kevesebb, a mit szenvedünk, mint a mit bűneink által megérdemeltünk. Óh akkor szívesen szenvednénk és a keserűség fájáról édes gyümölcsöt szednénk! !

c) Értsük meg e titkot, hát csak esetleg, csak véletlen volt az, mi cziarei Simonnal történt? Nem, Istennél nincs semmi véletlen, az ő országában minden összhangzásban van, mindennek oka van, mely Isten bölcsességében rejlik, ki mindent előre lát, rendel és határoz. — Az olajfák hegyén Jézust halálos gyötrelmében egy angyal vigasztalja, bátorítja erősíti; a Golgotán maga az Atya az ő vigasztalása és segítsége, de ki fogja segíteni az Üdvözítőt, midőn a nehéz kereszt terhe, alatt földre roskad ? Talán egy apostol? Péter! te botlásodat már keservesen megsirattad, siess most a kereszt fölvetelével mestereden segíteni, ily jó alkalom nem igen kínálkozik, hogy hibádat helyre hozd; de Péter nem mutatja magát, titkon siratja hibáját; Tamás! te tanítvány társaidhoz így szóltál: „*Menjünk mi is, hogy meghaljunk ő vele;*” (Sz. János ev. 11. 16.) jöjj elő most, ha nem halsz is meg vele, legalább a kereszt hordozásban légy segítségére; de Tamás ki tudja hol lappang féltében? Te kedves tanítvány, János, ki a mester keblén nyugodtál, miért nem állasz most elő, hogy az ellankadt és erejéből kifogyott mester kebledre hajolva kissé pihenjen s helyette a keresztet vigyed? de János a fájdalmas anya ápolásával s vigasztalásával van elfoglalva. Tehát egy apostol sem választott arra, hogy a keresztet Jézus

[47]

helyett és utána vigye! Kicsoda tehát? egy idegen, egy egészen idegen, egy pogány, ezt választotta Isten, hogy Jézusnak a kereszt hordozásban, vigasztalására, segítségére legyen, és mikép? nem úgy, mint az angyal az olajfák hegyén, ki Jézust ugyan vigasztalta, de a szenvedés kelyhéből csak egy csöppet sem izlelt meg; cziirenei Simonnak Jézust vigasztalni, vele szenvednie, az ő gyalázatában, fájdalmában részt vennie, helyette a keresztet vinnie kell; ebben van a titok, melyet sz. Leo pápa így ad elő: „Nem véletlenül, hanem Isten titkának fölfedezéséből történt, hogy a zsidókkal, kik Jézus ellen dühöngtek, egy idegen jött szembe, ki Jézussal szenvedjen, ezért történt ez, hogy átlássuk, mit az apostol mond: hogy ha mi Jézussal szenvedünk, vele uralkodni is fogunk; nem izraelitát, sem Ábrahám test szerinti maradékát választotta Isten, hanem egy idegen pogányt, hogy Jézus keresztjének érdemében és jutalmában minden ember részesüljön; cziirenei Simon tehát — ugymond sz. Athanáz és sz. Ambrus — minden embert képvisel; és nem Jézus előtt, hanem utána viszi a keresztet az Üdvözítő azon mondása szerint: „Vedd föl keresztedet és kövess engem;” mert Jézus nem a maga keresztjét, hanem a mi bűneinkért a mi keresztünket vitte és így részesülünk az ő keresztjének érdemében és jutalmában; ebből magyarázható az apostol azon mondása: „Örülök a ti értetek való szenvedésekben és betöltöm az én testemben a Krisztus szenvedéseinek mintegy elmaradott részét.” (Kok 1. 24.) Mi maradt el, mi hiányzik Krisztus szenvedéséből? semmi k! mindenben tökéletes az ő szenvedése, egészen bevégezte a munkát, melyet Atyja rábizott; de azért nem vagyunk fölmentve a szenvedésektől, a kereszthordozástól, hanem mint cziirenei Simon-

[48]

nak, nekünk is hordoznunk kell — az ő vagyis inkább tulajdon keresztjeinket, hogy az ő keresztjének kegyelmei reánk terjedjenek, és ha annak hordozásában részesülünk, részesülünk annak dicsőségében és jutalmában is. — Azért szükséges, hogy mindenki hordozza Krisztus keresztjét; hordozza az ártatlan, hogy bűnre ne vetemedjék; hordozza a bűnös, hogy bűnbánatra fölébredjen; hordozza az igaz, hogy az igazságban megmaradjon; hordozza mindenki hivatása terheiben az ő keresztjét; legyen mindenki cziirenei Simon Jézus keresztjének hordozásában, mert a keresztet hordozó Jézushoz, egy a kereszt hordozásban segítő cziirenei Simon is tartozik.

Megértették, fölfogták ezt azután az apostolok, kik dicsősségnek tartották, ha Krisztusért gyalázatot szenvedtek. Megértették a vértanúk, kik a rettenetes kínzások között vidámak, bátrak és állhatatosak maradván, még kínzó hóhérjaikat is csodálkozásra ragadták; megértették a remeték és hitvallók, kik a szigorú bűnbánat sanyaru cselekedeteit önként föl vállalták és egész készséggel teljesítették: megértették az ártatlan szüzek, kik az önmegtagadásban és testsanyargatásban az erős férfiaknak is például szolgáltak; meg minden szentek, kik a keresztől, a szenvedéstől nemcsak nem irtóztak, de azokat kívánták is és hálásan fogadták. — Sz. Terézia azt szokta mondani: „vagy szenvedni, vagy meghalni” — szenvedés nélkül élni nem kívánt. Sz. pazziz Magdolna jelszava : „Nem meghalni, hanem szenvedni,” vagyis élni kívánt, de csak szenvedés és kereszt között. — Xav. sz. Ferencz pedig így fohászzkodott: Uram, ne vedd el tőlem a keresztet, ha csak nagyobbat nem adsz helyette! Egy más ájtatos nő, Emerich Katalin pedig így imádkozott: Uram ! add a béketűrés kegyelmét, verj ezután kemé-

[49]

nyen, bocsásd reám keresztetnek súlyát, csak adj kegyelmet annak hordozására! Hát mi, kik! elmaradjunk-e a kereszthordozástól, kik a keresztől keresztényeknek neveztetünk? Minden kereszténynek hivatása, hogy részt vegyen Krisztus keresztjében; mert majd így fog részt vehetni a kereszt dicsőségében. Hordozd azért, óh keresztény! szívesen a keresztet, a te Urad előtted viszi azt, te csak kövessed, és vidd utána béketűrőssel, szeretetteljesen tekint vissza reád, erőt és kegyelmet ad, hogy segítsen és erősítsen téged a kereszthordozásban; és így szólit: Jó kedvvel légy kedves fiam! vagy leányom! kövess engem, hordozzad utánnam keresztet, nem messze van már a Golgota, kevés lépés és kevés idő, elérsz azon helyre, a hol meghalsz, itt, itt levéttetik rólad a kereszt, nem azért, hogy arra fölfeszítettessél, hanem hogy ez létra gyanánt szolgáljon neked az égbe ... Óh mily boldog most ottan cziarei Simon, mily nagy és végtelen örömeben, örök boldogságban részesül azon csekély fáradságért, melylyel Jézus a kereszthordozásban segített! — Óh isteni Megváltó, leheld a keresztnek szeretetét a mi lelkünkbe is, hogy mint buzgó hordozói a keresztnek e földön, érdemesek legyünk veled az égben is örvendezni. Ámen.

[50]

Ötödik nagybőjti beszéd.

Sz. Veronika.

*„Követé őt nagy népsereg
sok asszonynyal, kik siránko-
zának és kesergének rajta.”
Sz. Lukács 23. 27.*

Az ájtatos asszonyok közül sokan tettek szolgálatot Jézusnak, kik rajta száánakodva és siránkozva résztvevő szívvvel akkor is követték, midőn a nehéz keresztet a fájdalma özőne által elboritva vitte a Kálvária hegyére. „Követé őt nagy népsereg — írja sz. Lukács — sok asszonynyal, kik siránkozáának és kesergének rajta.” Ezek közül egy könyörűlő részvéttének nyilvánítására kendőjét nyujtá Jézusnak, hogy véres izzadását vele letörölje, és a kendőn ott maradt Üdvözítőnk szentséges képe! Ezen sz. ereklye maga Veronika által I. sz. Kelemen pápának, az apostoli székben sz. Péter harmadik utódjának kezébe jutván, a vatikáni sz. Péter templomában tartatott, melynek valódiságáról a következő pápák bizonyoságot tettek. VII. János pápa a nyolczadik század elején sz. Péter templomában az Isten anyjának, a bold. szűz Máriának tiszteletére egy kápolnát állittatott föl és abban egy oltárt ezen a Jézus arczképével

[51]

ékeskedő kendőnek, tartására, melynek tisztelete időről-időre föntartatott, sőt növekedett. II. Szelestyén pápa ennek tiszteletére Urjövet 3-ik vasárnapján ünnepélyes sz. misét tartott. III. Incze pápa oda ünnepélyes körmenetet vezetett; ennek utódja III. Honorius azt rendelte, hogy tiszteletére évenként urjövet második vasárnapján maga a pápa által vezetendő körmenet rendeztessék, melyen a bibornoki testület is jelen legyen. IX-ik-Gergely, IV-ik Sándor, IV-ik Kelemen, III-ik és IV-ik Miklós és VIII-ik Bonifácz rendelték, hogy minden pénteken és ünnepen a nép tiszteletére kitétessék, ezekhez V-ik Orbán pápa a nagyhét négy utolsó napját és áldozó csütörtököt is hozzá tette. II-ik Pál 1470-ben a törökök elleni győzelem megnyerésére a város utczáin nyilvános körmenetben körülhordoztatta, melyet maga meztláb követett. V-ik Pál pápa ezen ereklyét az ujonnan épült sz. Péter templomában ünnepélyes körmenetben átvitte, hol most is őriztetik és nagypénteken köztiszteletre kitétetik. E sz. ereklyétől mi se tagadjuk meg tiszteletünket; azért midőn a Kálvária hegyére menő Jézusról elmélkedünk, lássuk ez ereklyének eredetét és fontoljuk meg, mit tanulhatunk abból? Veronikának könyörülő részvétebből eredő szolgálata és annak jutalmazása lesz tárgya elmélkedésünknek. Engedd oh Jézus megismernünk, hogy csekély szolgálattal is megnyerhetjük kedvedet! A te sz. nevedben folytatom beszédemet, figy.

A szentírás említést tesz némely asszonyokról, kik Jézust követték, midőn eljárá a városokat és falukat, tanítván és hirdetvén az Isten országát — *és a kik szolgálnak neki vagyonukból, gondoskodának ápolásáról* —

[52]

(Luk. 8. 2. 3.) Mint sz. Pál apostol leveléből tudjuk, azon időben szokás vala napkeleten, hogy az előkelő asszonyok gondoskodtak azon férfiak ellátásáról, kik mint próféták és nyilvános tanítók léptek föl. — Illés próféta is a szareptai özvegyhez utasított, ki ellátásáról gondoskodott. Azon asszonyok, kiket szent Lukács említ, háladatosságból követték Jézust, mert némelyeket a gonosz lélektől megszabadított, másokat betegségeikből kigyógyított; némelyek azért követték, hogy beszédét hallhassák, isteni tanítását az Isten országáról elfogadván, hivei legyenek; — ezek között neveztetnek: Mária Magdolna, a kisebbik Jakab anyja, Szalome és Joanna, Kuzának, Heródes gondviselőjének felesége, Zsuzsanna és mások, (Máté 27. 55. Luk. 8. 2.) „*kik követték vala Jézust Galileából, hogy neki szolgáljanak.*” Ezek között volt bizonyosan Szerápia is, Siráknak, a templom tanácsosának felesége, ki a régi iratok szerint Berenicének,-a mostani történet után pedig ama latin szótól: veraicon — azaz igazi kép — Veronikának neveztetett, mivel azon kendőn, melyet Jézusnak arcának megtörlése végett nyujtott, Jézus igaz és hü arczképe lenyomva maradt; ezen a néven fogjuk tehát mi is őtet nevezni. — Veronika azon ájtatos lelkek közül vala Izraelben, kik Simeonnal és Annával Izrael szabadtását várták és nagy vágyódással sóhajtoztak az ígért Messiás után. Ő buzgón, hallgatta Jézus tanítását, hitt benne, egész lélekkel ragaszkodott hozzá és állandóan azon asszonyokkal tartott, kik Jézust követték. Elképzelhetjük most az ő belső gyötrelmét, midőn meghallotta, hogy Jézust elfogták, az ő aggodalmát, midőn hallotta, hogy halálra akarják ítélni, az ő fájalmát, midőn megtudta, hogy kereszthalálra ítélték, hogy megostorozták és tövissel

[53]

koronázták! Óh mily nagy, mily érzékeny fájdalom volt ez Veronika érzékeny szívének! főképp midőn a háza előtt menők már azt beszélték, hogy már hozzák is őt és mily nehezen hordozza véres vállain a terhes keresztet.

A jó lelkek, kik igazán hisznek Jézusban, őt szeretik és tőle üdvöket remélik, mindazon megütődnek, a mi Jézust, az ő ügyét, vallását, anyaszentegyházát érdekli; mélyen sebzi szíveiket mind olyan beszéd, a mi Jézus szentséges személyének kisebbitésére, sz. vallásának megvetésére szolgál. Óh! mily nagy szívbéli fájdalmat okoz azoknak, kik élő hittel, hü szeretettel viseltettek Jézus iránt, midőn az ő sz. nevét, szentséges személyét istentelen nyelvekkel káromoltatni hallják! Vizsgáljátok magatokat, ha vajjon ezen jó lelkekhez tartoztok-e? Ha igen, az ily beszédek és káromlások hallására nyugodtan nem maradhattok; ez kell, hogy felindítson titeket mind azt megtenni, a mi hatalmatokban, erőtokben áll; Jézus ügye mellé állani és szolgálati készségteket Jézus iránt megmutatni; de kérditek, hogyan tehetitek ezt? hogy erre megfeleljek, térjünk vissza Veronikához.

Ő házában otthon már tovább nem szenvedhet; elunván a fájdalmas várakozást már, egyszer kiment, hogy a menettel találkozzék, megkísérlte közelebb jutni, midőn Jézus fájdalmas anyjával találkozott, megkísérlte áttörni a sokaságon; de nem sikerült, vissza sietett tehát saját házához, mely egy utazó bizonyítása szerint, — ki a szent földön járván mindent nagy szorgalommal megvizsgált és pontosan följegyzett, — 550 lépésnyire volt az utca felé Pilátus házától és oly szegleten, mely mellett az ut a Golgotára vezetett és a mely mellett a gyászmenetnek haladnia kellett.

A mint a menet közeledett, Veronika kifutott az

[54]

utczára, az akkori szokás szerint fejét egy nagy egész a válláig leérő kendő fődte; így volt szokásban a gyászolóknak, siróknak, betegeknek, elfáradtaknak elejbök menni és arcukat megtörölni. Így állott Veronika háza ajtajánál, a mint a menet közeledett; az elerőtlenedett Üdvözítő tántorogva jött a nehéz kereszttel, a nap heve, a keresztnek terhe, a testi fájdalmak bő izzadást facsartak elgyengült testéből, a vér és izzadás egyaránt folytak le szentséges arczán. Veronika a szeretet, tisztelet, szánakodás és könyörület érzetétől elragadtatva áttör a sokaságon egész Jézusig, lábaihoz borul, leoldja és nyujtja neki kendőjét; a fájdalom lezárja ugyan ajkait, de siránkozó tekintete elárulja könyörülő részvétét s mintegy azt mondja: Uram! engedd, hogy megtörüljem, vagy — törüld meg te arcodat! E jó lélek megtette, a mit tehetett, ha a keresztet vihette volna helyette, talán ettől sem vonakodott volna! Azt adta, a mit adhatott és a körülményekben szükségesnek gondolt, jól esett szívének, hogy háláját Jézus iránt csak evvel is tanusithatta. De ne gondoljuk, hogy Veronika e bár igen csekély szolgálatot könnyen tehette; nem, erős lélek, nagy elszántság kivántatott erre, hiszen sokan voltak a gyülevész népben, kik csufolódni, piszkolódni készek voltak, ezek gunyjának tette ki magát; — ott voltak Jézus engesztelhetlen ellenségei, a római vitézek is, kiknek durvaságától, kegyetlenségétől méltán félhetett. Óh! de mit nem tesz a jó lélek, ki Jézushoz jönni, neki szolgálni és háláját mutatni akarja! A szeretet, mely az irás szerint erősít, nem fél semmitől, mindent meggyőz!

Hát te keresztény! mit teszesz te Jézusért irántai szeretetből és hálából? Ismered te őt ugy, mint Veronika, tudod, hogy Isten fia a te Megváltód, tudod, hogy a te

[55]

büneidért vitte a keresztet, a te üdvösségedért izzadott, vérzett a kereszt terhe alatt: a hála sz. érzetéből teszesz-e neki mégis valamit? kérded: mit tegyek? ne engem kérdezz, kérdezd szivedet, megmondja neked és mondotta is már sokszor: ebben vagy abban a körülményben tedd ezt, vagy azt; kedves dolgot fogsz tenni Jézusodnak, követted-e szived sugallatát? ugy-e eszedbe jutott, ha ezt, vagy azt teszem, majd kigunyolnak, megszólásnak teszem ki magam, barátaim elidegenednek, visszavonulnak tőlem; ellenségeket támasztok magamnak, üldözésbe vesznek, megtámadnak és sok méltatlanságot kell majd szenvednem. Tehát te Krisztusért semmit sem akarsz szenvedni? tehát te Krisztussal csak a Tábor hegyén kívánnál lenni ? csak dicsőségét látni s abban részt venni? — De a Golgotára nem akarod követni; ilyen a te szereteted Jézus iránt? ilyen a te hálád? Lásd Veronika semmitől sem tart, semmi megszólástól, megtámadástól nem fél, kész minden szenvedésre, csak hogy Jézushoz közelithessen és neki némi szolgálatot tehessen s ha egyebet nem tehet, legalább kendőjét nyújtja izzadásának letörlesztésére, könyörülő részvétei vigasztalására!

Hát neked, k! nincs alkalmad, hogy Jézusnak ily szolgálatot tehess? van akár mindennap alkalom, hogy a szenvedő Jézus izzadását letörölhessed s neki vigasztalást nyujthass és szolgálhass; és hogyan? ezt ő maga kimondotta: „*A mit egynek a legkisebbek közül cselekedtétetek, — azt nekem cselekedtétetek.*” — (Sz. Máté 25. 40. 45.) . . . Vannak, kik betegségben sinlődnék ápolás nélkül; vannak vakok, bénák, elnyomorodottak segítők nélkül; vannak szűkölködők eledel, ruházat nélkül; vannak segedelemre szorult szegények, és mily számosan! „*Szegények mindig lesznek közöttetek*” — mondá Jézus.

[56]

Ezekhez közelítsetek Veronikával, ezeknek nyujtsatok vigasztalást és segedelmet és ezt Jézus úgy tekinti, mintha neki tettétek volna; nem is hagyja jutalom nélkül; mert ő a legcsekélyebb szolgálatot is megjutalmazza, mint Veronikával tette.

Igen, Jézus Veronikát is megjutalmazta és pedig mind itt, mind a más életben! — Igen, alig borult Veronika Jézus lábaihoz, alig nyujtotta szánakodó szeretettel, könyörülő részvétellel kendőjét vérrel vegyült izzadásának letörlesztésére: Jézus kegyelemteljes pillantással tekintett reá, kegyesen fogadta a nyujtott kendőt, és arcát vele megtörölte, és hálás tekintettel Veronikának visszaadta; úgy adta vissza, mint ezt Veronika nem remélte ; úgy adta vissza, hogy ez az ő viszontszeretetének és kegyelmének jelét magán hordozza. — Veronika a kendőt ruhája alatt szívéhez szoritja, haza menvén az asztalra kiteríti és csodálkozva látja azon Jézus véres arczképét tökéletesen kinyomva; elfogulva, a szeretet és hála érzetétől elragadtatva térdre ereszkedik, és égő szeretettel mond hálát e különös kegyelemért, úgy tekinti azt, mint a Jézustól nyert legdrágább ereklyét, melyet valamint nagy becsben és tiszteletben tartott: úgy az élet minden viszontagságaiban, bajaiban s keserűségében, e sz. ereklye előtt, ahhoz, kinek valóságos arczképét előtünteté, Jézushoz folyamodott és mindenkor segítséget, vigaszt és megnyugvást nyert; nagy kegyelem és jutalom volt ez földi életére nézve; de még nagyobb és végtelenül boldogítóbb, a mit ez élet után nyert; az égbe az urnak örömébe vitte be őt; az anyaszentegyház

[57]

Veronikát a szentek között tiszteli, részese tehát azon örömöknek, melyekről az írás mondja: „szem nem látta, fül nem hallotta, az ember szívébe nem hatott, mit az Isten az őt szeretőknek készített.”

Ezeket hallva, nem gerjedsz-e azon kívánságra: bár te is Veronika helyében lehattél volna, a mit ő tett, te is tehetted volna? ! De hát nem tehetsz-e eleget ezen kívánságodnak? Nincsenek-e elegen, kik a kereszt terhe alatt izzadnak és csaknem összeroskadnak? Nincsenek-e, kik betegségben sinlődnék, szükségét szenvednek? nincsenek-e szegények, kik segédelmet várnak? Nem hallottad-e mit az Üdvözítő mondott; hogy amit ezek közül egynek cselekesztek, azt neki teszitek? Ime tehát van alkalmad, hogy Jézusnak szolgálj, neki Veronikával kedves dolgot tégy; és bizonyos lehetsz benne, hogy Jézus e szolgálatot kedvesen veszi és jutalom nélkül nem hagyja; hisz ő mondotta és ígérte, hogy nemcsak az, ki az ő nevében, hanem még az is, ki érte — csak tanítványa nevében — nem többet, csak egy pohár hideg vizet ad, nem veszi el jutalmát. (Máté 10 —42.) Ki Jézusért a szükölködőnek, vagyis a szükölködő személyében Jézusnak szolgál, elveszi tettének jutalmát és pedig mind itt, mind a más világon.

E földi életben nagy jutalom és vigasz már azon tudat is, hogy a mit Jézus nevében a szenvedők és szükölködőknek teszünk, azt úgy tekinti mintha vele tettük volna, miről az ő sz. és csalhatatlan szava biztosít minket, és a szentek története is bizonyosságot tesz. Ismeretes előttek sz. Márton életéből azon esemény, hogy midőn tőle még mint katonától egy félmeztelen koldus alamizsnát kért, kihuzván kardját köpenyegének felét lemetszé és azt adá a koldusnak teste befödésére; követ-

[58]

kező éjjel álmában megjelent neki Jézus, elmetszett köpenyének darabjával fődve, és hallotta, hogy Jézus az őt követő angyalokhoz így szólt: „Márton ezen ruhával fődött be engem.” Tehát megerősíti e történet Jézusnak ama szavait: „A mit egynek a legkisebbek között cselekedtetek, azt nekem cselekedtétek.” — De e mellett, mi az ember előtt legbecsesebb és e földön az embernek legfőbb javát teszi, az egészségét fõntartja, betegségéből kigyógyítja, s életét meghosszabbítja az írásnak ama mondása szerint: „szegd meg kenyeredet az éhezőknek s a szegényeket. . . fogadd be házádba ; midõn mezitelent látsz fõdd be õt. — Akkor támad föl, mint a hajnal a te világosságod és gyógyulásod hamarabb jõ és nyugodalmat ad neked az ur mindenkoron.” (Izsaiás 58— 7. 8) és ismét: „Ki az irgalmasságot követi, élejét talál” (Példb. 21. 21.) — Sõt még a földi javakat is szaporítja, mert azt ígéri Isten, hogy a ki az ő nevében ad a szegénynek, annak azt õ kétszeresen adja vissza. (Jézus Sirák fia 35. 13.) Erre czéloz a bölcs is, midõn azt mondja : „Fiam ha értéked vagyon, tégy jót magaddal,” (u. o. 14. 11) azért mondja sz. Ambrus, hogy „az adakozónak jótéteménye inkább az adónak használ, mint az elfogadónak, mert az gyümölcsökkel és szaporodással tér vissza” (Lib. de Tobia cap. 16.)

Legfõbb pedig az, hogy Jézus a csekély adományért, melyet neki a szegények személyében adunk, örök boldogságot ad, és evvel mint legerõsebb indító okkal buzdít minket a szegények iránti adakozásra. „Adjátok el, a mikkel birtok és adjatok alamizsnát. . . Készítsetek magatoknak elfogyhatlan kincset mennyekben;” (Luk. 12. 33) azon ifjunak is, ki kérdezte mit cselekedjék, hogy örök élete legyen? azt felelte Jézus, „add el, a mid

[59]

vagyon és oszd a szegényeknek és kincsed leszen a mennyben” (sz. Máté 19. 21.) Az utolsó ítéletkor is különösen kifogja Jézus tüntetni, felmagasztalni és jutalmazni azokat, kik az ő nevében a szegényeket segítették. Szienai sz. Katalin életében következő történet van feljegyezve: Midőn a sz. Szüz Szienában a domonkosok templomába ment, elébe jött egy szegény és alamizsnát kért tőle, nem lévén nála pénz, olvasójáról leoldja az ezüst keresztet és ezt adta oda neki: a következő éjjel megjelent nálla Jézus a kereszteskével, és kérde: ismered-e e keresztet? Igen, felelte ő, de én nálam nem volt az olyan szép, mint most, (mert most gyémántoktól fénylett;) Jézus mondá: „az utolsó ítélet napján úgy mint most látod fogom neked visszaadni minden angyalok, és emberek előtt. De a szentírásban is föl van jegyezve, hogy mikor Jézus mint ítélő bíró nagy hatalommal és fölséggel fog megjelenni az utolsó napon, a választottakat e szavakkal fogja bevezetni a mennyeknek országába: „Jöjjetek Atyámnak áldottai, birjátok a világ kezdetétől nektek készített országot; mert éheztem és ennem adtatok; jövevény voltam és befogadtatok engem; mezitelen voltam és befödöttetek engem, beteg voltam és meglátogattatok engem a mit egynek legkiszsebb atyámfiai közül cselekedtetek, nekem cselekedtétek.” (sz. Máté 25. 34. 35.)

Mindezek meggyőznek minket arról, hogy Jézus a neki tett legcsekélyebb szolgálatot sem hagyja jutalom nélkül; bőven megjutalmazza még ez életben is, de legbővebben ez élet után; mint megjutalmazta Veronikának azon csekély szolgálatát, hogy kendőjét nyújtotta véres izzadásának letörlésére, mert azon, — kegyelmének jeléül, addig is míg holta után magához veszi mennyekbe, rányomott valóságos képét ajándékozta neki, mely

[60]

egész életében vigasztalására és boldogítására szolgált. Mi így nem szolgálhatunk Jézusnak, de szolgálhatunk a szegényekben, közelíthetünk hozzá szívünkkel, hogy abban Jézus képe, sőt az egész *Krisztus kiképződjék*, mint sz. Pál írja (Gal. 4. 19.). Közelítsünk tehát Jézushoz szívünkkel, melyre már a sz. keresztségben a Jézus képe rányomatott; törekedjünk Krisztus érzületét és cselekvését egészen magunkévá tenni, hogy szívünkben a ker. tökéletesség által Krisztus kiképeztesse és hogy az apostollal mondhassuk: „Élek én, de már nem én, hanem Krisztus él én bennem” (Gal. 2. 20.) Oh Jézus! ime itt az én szívem, kész a te szolgálatodra, nyomd arra szentséges képedet letörülhetlen vonásokkal, hogy azon örökre megmaradjon, engemet hozzád — mire igyekszem — hasonlónak itt földi életemben is, de főképp életem után örökre boldoggá tegyen az egekben. Amen.

[61]

Hatodik nagybőjti beszéd.

A siránkozó asszonyok.

*„Jézus — hozzájok for
dulván, mondá: Jeruzsálem
leányai! ne sirjátok én raj-
tam, hanem sirjátok maga-
tokon és fiaitokon.,,
(Sz. Luk. 23. 28.)*

Jézus megy keresztutján a Kálváriára, hogy ott érettünk iszonyu kinok között meghaljon; egész uton hallgat, béketürelessel viszi a nehéz keresztet, szelidséggel türi ellenségeinek és a durva katonáknak bántalmazásait, kik kinjaira kinokat halmoznak; hallgat, óh de hogy mily keserü fájdalmakat kellett szívében éreznie, mily kinos érzelmeknek lelkében támadnia, azt sem én, sem más emberi elme föl nem foghatja! De egyet bizonyosan tudok: azt, hogy a harag és bosszuállás érzete nem férhetett az ő áldott szívéhez; bár egész utján kimondhatatlan fájdalmaktól gyötörtetett, magához mégis mindig hasonló maradt; iszonyu szenvedései közepette úgy viselé magát, mint az Isten fia; kimondhatatlan fájdalmai közt nem saját, hanem az emberek szenvedéséről és üdvösségéről gondolkozott, jobban szívére vette ezeket,

[62]

mint saját szenvedését. Jézus hallgatott és csak akkor nyitá föl szólásra ajkait, midőn észrevette a szenvedésén siránkozó és kesergő asszonyokat, ekkor fölnyitván száját mondá: *„Jeruzsálem leányai! ne sirjátok én rajtam, hanem sirjátok magatokon és fiaitokon.”* Mintha mondaná: Jó asszonyok ! ne szomorkodjatok, ne sirjátok annyira a miatt, hogy nekem annyit kell szenvednem, hanem gyászoljatok, keseregjete ama kemény büntetés miatt, mely titeket érni fog, vagy gyermekeiteket, midőn eljövend mennyei Atyám ítéletet tartani ezen istentelen város fölött, mely az ő Egyszülöttjét megölte; azért tevé hozzá: *„Mert ime eljönnek a napok, melyekben majd mondják: Boldogok a magtalanok és a méhek, melyek nem szültek és az emlők, melyek nem szoptattak. Akkor kezdik mondani a hegyeknek: Szakadjatok ránk! és a halmoknak: Borítsatok el minket. Mert ha a zöldelő fán ezt mivelik, a szárazzal mi fog történni?”* (Luk. 23—28—31) Jézus semmi esetre sem rosszalja e siránkozó asszonyok könyeit és szomorkodását, mint igaz részvétőknek nyilatkozását, hanem meg akarja mutatni nekik és mindnyájunknak a fő tárgyat, mely fölött szomorkodnunk és bánkódunk kell, t. i. bűneinket. Jézusnak tehát ezen szavai: *„Jeruzsálem leányai! ne sirjátok én rajtam, hanem sirjátok magatokon és fiaitokon”* nemcsak szeretetteljes gondoskodást, hanem komoly intelmet is foglalnak magokban s ez lesz tárgya mai elmélkedésünknek, figy.

Jézus keserves szenvedésében is kész a szomorukat, kesergőket vigasztalni és róluk gondoskodni! Hozzájuk fordul a siránkozó asszonyokhoz és mondja: *Jeru-*

[63]

zsálem leányai ne sirjatok én rajtam! Ne sirjatok! higgyetek, bizzatok bennem; ez a hit és bizalom szüntesse könyeiteket! Magasabb ezélja van szenvedésemnek, mint hogy csak természetes szánakozást és részvétet érdemeljen; ne sirjatok én rajtam! nem vagyok én bűnös, ártatlanul szenvedek én, az ártatlan pedig — ha úgy látszik is — szerencsétlen nem lehet; szenvedésem nem fog sokáig tartani, ez az ut, melyen megyek, bárha kínos és fájdalmas is — de Atyám dicsőségébe vezet engem, — de mi lesz ti veletek? ezért vérzik szívem! Így vigasztalja Jézus a siránkozó asszonyokat! És kit nem vigasztalt ő, ha hozzá folyamodott? A kafarnaumi századosnak, ki szolgája egészségeért esedezett, mondá: „*Menj és a mint hittél, legyen neked!* — A vérfolyásban szenvedő asszonynak, ki ruhájának szegélyét illeté, mondá: „*A te hited meggyógyított téged!*” — A náimi özvegynek, ki egyetlen fiát siratva kísérte a temetőbe, mondá: „*Ne sírj!*” és föltámasztván fiát halottaiból, visszaadá neki. — Óh miért keresnek az emberek vigasztalást mindenütt, csak Jézusnál nem? jóllehet csak ő tud és akar igazán vigasztalni? Miért hagyják el sokan az Urat *az élő víz kútfejét és ásnak magoknak kutakat, beomladozó kutakat, melyek vizet nem tarthattak?* (Jerem. 2. 13) Óh miért van oly sok nyomor és szenvedés a világon vigasz és segély nélkül? Miért folynak oly sok keserű könyvek haszon nélkül? azért mert kevesen vannak, kik Jézushoz bizodalmasan folyamodnának és tőle tanácsot és segédelmet kérnének!

Jézus ezen kínos utjában és itt kiejtett szavaiban is szeretettel gondoskodott üdvösségünkről. E szeretet, üdvösségünk szeretete, hozta le őt az égből a földre, e szeretetteljes gondoskodással ment ő, mint jó pásztor

[64]

az eltévelyedett juh után, hogy senki el ne vesszen, a Kálvária hegyéig; azért mondotta: „*Ne sirjatok én rajtam, hanem sirjatok magatokon és fiaitokon!*” Mit jelentenek e szavak? szeretetteljes intelmet a megjavulásra, a bűnbánatra, csak kevéssel előbb kiáltozták Jeruzsálem lakói: „*Feszítsd meg! Feszítsd meg őt!*” „*az ő vére mi rajtunk és a mi fiainkon.*” Ez volt Jeruzsálem rettenetes vétke, — a siránkozó asszonyokban inti tehát Jézus Jeruzsálem összes lakóit, hogy magokba térjenek, bűnöket beismerjék és inkább ezt sirassák, mint az ő halálát, melyet töredelmesség és bűnbánat által hasznokra fordíthatnak, hogy örökre el ne vesszenek. De hát csak Jeruzsálem fiait és leányait inti így Jézus? Óh nem! ő mindenkit, minden embert int, hogy üdvösségükről gongoskodjanak, magokba térjenek, bűneik fölött szomorkodjanak, sirjanak. Igen ezt a sirást és könyhullatást bűneink fölött ezt kívánja Jézus s inkább kívánja ezt, mint hogy halálát sirassuk, mert ezt a mi bűneink okozták. A csupa szánakodás könyeit visszautasítja Jézus és semmibe sem veszi az olyan gyümölcstelen könyeket, melyeket igaz megjobbulás nem követ. Óh folyjanak tehát a mi könyeink és sirassuk a bűnt, melyet Jézus is megsiratott, sirassuk bűneinket, hogy Jézus szenvedésének érdemében részesüljünk és el ne vesszünk!

Óh mily sok könyeket hullatnak az emberek a világon, melyek hasztalan hullanak, mert vétkesek és tisztátalan forrásból erednek és mily ritkák a szent és üdvösséges könyek, melyek a töredelmesség, az Isten iránti szives szeretet és hála érzetéből fakadnak, melyek a bűnöket lemosják és az erényeket nevelik! Némelyek sirnak, mert egészségüket elvesztették, melyet mértékletlenséggel, kicsapongással rontottak meg; — mások sir

[65]

nak, mert pénzőket, vagy földi javaikat elvesztették, pedig pazarlással vesztegették el; némelyek sirnak, mert gonosz vágyaiknak eleget nem tehetnek, vagy hiúságaiknak nem tömjénezhetnek; mások sirnak, mert óhajtaik, dus vágyaik minden törekvéseik után sem teljesedtek, vagy mert boszujokat azokon, kiket gyűlöltek, ki nemtölthették; mind hasztalan és vétkes könyvek ezek, — sorsotokat meg nem változtatják, sőt inkább súlyosbitják. Másképen sirjatok; sirassátok büneiteket, ez hasznos és üdvös sirás. „Ha te — így szól aranyzáju sz. János — a világi bíróság előtt el vagy ítélve, sirhatsz bármily keservesén, sirásod által magadat a büntetéstől meg nem szabadítod; de ha bűneidet töredelmesen megsiratód és Istenednek szivből könyörögsz, megváltoztatik az ítélet és elengedtetik büntetésed. Ily ereje van a töredelmesség sirásának; a bűnök égő máglyáját oltjuk el, nem sok vízzel, hanem a töredelem kevés könyeivel. Óh boldog és szerencsés könyvek! — kiált föl sz. Jeromos — tietek a hatalom, ti nem féltetek a bíró trónja előtt megjelenni, ti a vádlóknak hallgatást parancsoltok, ti a győzhetetlent legyőzitek; a mindenhatót bünbocsánatra indítjátok.” Ugy van, oly nagy ereje van a töredelmes sirásnak — u. m. sz. Bernárd, — hogy még a vizözön által sem merült volna el a világ, ha a töredelmes siráshoz folyamodott volna! Jeruzsálem sem jutott volna végső inségre, ha lakói képesek lettek volna büneik fölött töredelmesen sirni; azért int minket is szeretetteljesen Jézus ama szavakkal: „*Sirjatok magatokon és fiaitokon.*” De ez komoly intés is.

b) Jézus így folytatja szavait: „*Mert ime eljönnek a napok, melyekben majd mondják: Boldogok a magtalanok és a méhek, melyek nem szültek és az emlők, melyek*

[66]

nem szoptattak.” Micsoda napokról szól Jézus? Jeruzsálem elpusztulásának rettenetes napjairól; melyeket már sirva megjövendölt, midőn a városhoz közeledett, sira azon mondván: „*Vajha megismerted volna te is legalább ezen a te napodon, a mi békességedre szolgál . . . mert rád jönnek a napok és körülvesznek ellenségeid árokkal és megszorogatnak téged mindenfelől. És földig lerontanak téged és fiaidat és nem hagynak benned követ kövön mivelhogy nem ismerted meg a te látogatásod idejét.*” (Luk, 19. 41—44.) Ezen jövendölését ismétli Jézus most, midőn általok kicsufoltatva, megkinoztatva s a halálra ítéltetve a várost elhagyja és ennek rettenetességét e szavakkal akarja ismertetni: „*Boldogok a magtalanok és a méhek, melyek nem szültek és az emlők, melyek nem szoptattak.*” „*s akkor kezdik mondani a hegyeknek : szakadjatok ránk s a halmoknak borítsatok el minket.*” A mi 67 évvel később be teljesedett is rajtok. Miért mondotta ezt nekik Jézus? Azért mert akarta, hogy bünbánatot tartsanak és az örök veszélyt elkerüljék; azért mert azt akarta, hogy a vétkeket ne szaporítsák, melyek által beteljék a mérték, melyet a büntetésnek, a rettenetes ítéletnek csálthatatlanul követnie kell. „Az Ur meg tudja változtatni az ő ítéletét, ha te tudod és akard bűnös állapotodat megváltoztatni. Ha Jeruzsálem megváltozott volna, az Ur is megváltoztatta volna ítéletét,” mondja sz. Ágoston.

Az Üdvözítőnek ezen komoly intése nem illet-e minden bűnöst? Nem illet-e téged, óh bűnös, ki töredelmetlenséged által kárhozatodra sietsz? Meddig fogsz még az Urnak ellenállani, ki téged int, vess véget büneidnek, mielőtt azok mértéke megtelik! Az Isten — ugymond sz. Ágoston — mindaddig várja a bűnös megtérését, míg büneinek mértékét be nem tölti, mindaddig

[67]

megnyerheti Isten irgalmasságát, de ha a mérték megtelt, nincs többé élete a bűnösnek; megtelt Sodoma gonoszságának mértéke és következett rá az Isten büntető ítélete.

Óh bűnös! tudod-e melyik lesz reád nézve az utolsó bűn, melyre az ítélet következik? és a napok, melyekben mondani fogod a hegyeknek: Szakadjatok reám és a halmoknak! borítsatok el? Óh bűnös, hallgasd a jó tanácsot, kövesd az Üdvözítő intését, mig be nem telt. bűneid mértéke, tarts bűnbánatot, mig az irgalmasság ideje tart; mert ha ezt elmulasztod, bekövetkezik az ítélet, a büntetés ideje. Óh mily rettenetes pedig a megbántott Isten büntető kezeibe esni! „*Ha a zöldelő fán ezt mivelik, a szárazzal mi fog történni!*” Ha az igaz és szent ily kegyetlen kinokra adatik, mit várjanak majd a gonoszok és istentelenek? Óh rémitő szavak! melyek képesek a könyek záporát megindítani azok szeméből, kik ama kinos büntetéseket meggondolják, melyek a bűnbánat nélkül meghalt bűnösökre várnak a pokolban. E büntetések meggondolása oly erős benyomást tett Borgia sz. Ferenczre, hogy valahányszor azokra gondolt, egész testében reszketett, minden tagjaiban megrázkódott. Óh ha a zöldelő fával így bánnak, ha az Igaznak így kell szenvedni a bűnösökért; ha az Igaz és Szent, ez a csupa igazság és szentség, annyit szenved, megostoroztatik, tövissel koronáztatik és sebesült vállain a nehéz keresztet viszi a Kálváriára, hogy ott kimondhatlan kinok közt szenvedje a keresztalált, óh mi fog történni a száraz fával? s ez a száraz fa te vagy óh bűnös! én és ti mindnyájan, kik bűnben születünk és vétkeztünk, utálatosak vagyunk az Isten szeme előtt! Nézz oda a keresztben függő Jézusra és ismerd el Isten igazságát,

[68]

mely a bünt bünteti, bárkiben találja azt; ha benned találja, pokollal fogja büntetni, még a vétkes angyaloknak sem kegyelmezett, hanem a mélységbe vetette őket. (II. Petri. 2. 4—13.) Mi vár reánk bűnösökre? Mit tegyünk, hogy e veszély ne érjen? Azt a mire az Üdvözítő szeretetteljes szavával int: „*Ne sirjatok én rajtam, hanem sirjatok magatokon,*” sirassátok a ti bűneiteket, tartsatok igaz bűnbánatot; békeségesen várokozik az Ur a ti megtéréseitekre, *nem akarván, hogy valaki elveszen, hanem hogy mindenki bűnbánatra térjen.*” (Péter II. lev. 3. r. 9.)

E bőjti beszédeimben a mi Üdvözítőnk kinszenvedéséről elméltünk, követtük őt kinteljes utján a Kálvária hegyéig. Láttuk, mint vette a nehéz keresztet véres vállaira, mily sok guny és kizsás közt adták azt reá, ő pedig mily alázattal és engedelmességgel fogadta el; ezzel tanított minket, miképen fogadjuk mi is keresztünket és mily béketűrőssel viseljük azt halálunkig.

Láttuk miképen találkozott vele az ő fájdalmas, szeretett szűz Anyja, láttuk, mily erős az igaz a sors minden csapását állhatatosan kiállani; megtanultuk, hogy Isten kedveltjeit sem kiméli, ezeket is szenvedésekkel, kereszttekkel látogatja, hogy magához méltókká és örök jutalmazásra érdemesekké tegye.

Láttuk, mint vonakodott cziirenei Simon eleinte Krisztus keresztjétől, de azután, mily örömmel vitte Jézus után; megtanultuk ebből a keresztnek titkát, miképen kell Jézus keresztjével az önkénytes keresztviselést, a test megfeszítését, az önmehtagadást, a bűnbánatot összekapcsolni, hogy Krisztus keresztjének érdemében részesüljünk, mert ez teszi kipótolni azt, mi Jézus szenvedéséből elmaradt.

Láttuk Veronikát is miképen nyújtotta könyörülő részvétből Jézusnak kendőjét vérrel vegyes izzadásának

[69]

letörlésére és Jézus arra képét reányomva adta azt vissza; ebből megértettük, miképen szolgáljunk a szegényeknek, betegeknek és nyomorultaknak — és miképen kell ezek könyeit letörölnünk, hogy ő bennök Jézusnak szolgáljunk és ezt úgy tekintí, mintha neki tettük volna és azt bőven meg fogja jutalmazni.

Végre láttuk a Jézus szenvedésén siránkozó asszonyokat s hallottuk Jézusnak hozzájuk intézett szavait, melyekkel arra int, büneinken siránkozva bűnbánatot tartsunk és így üdvözlünk. Ez volt Jézus e világra jövetelének, fáradozásának, tanításának, szenvedéseinek és halálának célja; erre emlékeztet minket különösen ez a nap, melyen Jézus a súlyos keresztet hordozta a Kálvária hegyére, *hordozta a mi büneinket testében a fán*; (I. Péter. 2. 24.) ez az a nap, melyen az Isten báránya érettünk feláldoztatott, e napon folyt azon drágalátos vér, melyen megváltattunk; (Péter I. lev. 1. 19.) e napon nyitak meg a sebek, melyek által meggyógyultunk, e napon halt meg az Igaz, hogy mi bűnösök éljünk, azért halt meg, hogy mi a bűnöknek meghalván, az igazságnak éljünk és így életet és üdvösséget nyerjünk; tudjuk, mit tett, mit szenvedett Jézus érettünk, erről soha meg ne feledkezzünk; tudjuk, mit kell cselekednünk, tegyük ezt és élünk, örökre boldogul élünk. Ámen.

[70]

Első nagybőjti beszéd.

(Vázlatos.)

Mily fontos a lelkünk üdvérőli gondoskodás ?

*„Ime, most van a kelle
mes idő, ime, most az üdvös-
ség napja.” (II. Kor. 6. 2.)*

Mint e földön minden elmulik, úgy multak el a farsangi napok is, melyeket a régi pogány világ zajos vigalmak és kicsapongások között szokott eltölteni, gyalázatos vétkekkel undorítani és melyeknek némely maradványát a szokás, fájdalom! a kereszténységben is föntartotta. Elmultak, bár némi vétkeknek emlékét és gyötrelmét ne hagyták volna maguk után! A multságok, az illő és ártatlan multságok ugyan sem az evangelium, sem az egyház által nincsenek eltiltva, sőt az egyház maga szólít fel vig örvendezésre, midőn husvét ünnepén így kiált föl: *„Ez a nap, melyet készített az Ur, örvendjünk és vigadjunk azon.”* És maga édes Üdvözítőnk így szólítja övéit az evangeliumban: *„Örüljete és vigadjatok;”* de miért? hozzá teszi: *„Mert a ti jutalmatok bőséges mennyekben.”* (Sz. Máté 5. 12.). Csak azon multságok méltók és illők a keresztényhez, melyek az üdvösség megszerzésére érdemes tettek közé tartoznak, vagy legalább az üdvösség-

[71]

nek akadályul nem szolgálnak; de vajjon olyanok-e a farsangi multságok? vajjon mindenkor ártatlanok, keresztényhez illők-e azok? Ó mennyi bűnökkel vannak gyakran e multságok összekötve? azért nem helyesli azokat az egyház és igyekszik hiveit azoktól elvonni; e végre különös ájtatosságokat rendel az utolsó két hétben az isteni szolgálatot kék színben, a bűnbánat színében tartja. Azonban elmúltak már e vigalmi napok és elérkeztek, Istennek hála, a szent bőjt napjai, melyekre alkalmazhatjuk az apostol szavait: „*Ime most van a kellemes idő, ime most van az üdvösség napja*, mely különösen az üdvösség megszerzésére van rendelve, erre czéloz az egyház ezen megrendelt bőjti napokkal és a sz. idő különös ájtatosságaival, hogy lelkünkről, lelkünk üdvéről komolyan gondolkozzunk, ennek megszerzéséről gondoskodjunk. E czélra Isten segítségével közremunkálni szándékom e bőjti beszédekben, melyeknek tárgyául azt tűztem ki, hogy titeket lelketek állapotjára, üdvösségetek fontosságára emlékeztesselek, annak megszerzése módját és az erre hathatósan indító okokat előadjam. Kezdjük, meg ma elmélkedésünket üdvösségünk fontosságáról: 1) Nincs az embernek fontosabb dolga, mint az ő üdvössége és 2) még sincs talán semmi, miről az ember inkább elfelejtkezne, vagy mit inkább elhanyagolna, mint az ő üdvössége. E két pont lesz mai elmélkedésünk tárgya — figyelmezzetek.

Ha az embereket közönségesen tekintjük, azt vesszük észre, hogy üdvösségükkel keveset gondolnak, a mennyországról oly keveset gondolnak, mintha az nem is volna; a földiekbe annyira elmerülnek, hogy lelkök

[72]

üdvéről, a legfontosabb dologról egészen elfeledkeznek, pedig nincs, nem lehet az embernek fontosabb dolga, mint az ő lelki üdvössége. „*Egy a szükséges*,” mondja Üdvözítőnk, (Luk. 10. 42.) és ez az üdvösség. „*Ez az egész ember*” mondja a Szentlélek; (Eccl. 12. 13) „*e nélkül*, mint sz. Bernárd mondja, *semmi az egész ember*.” Legfontosabb dolga tehát az embernek az ő üdvössége; igen és olyan ez, tekintsük akár az Isten, akár az ember részéről.

Mit tett Isten az ember üdvösségeért, mint teremtő, mit, mint megváltó? miért teremtette Isten az embert? mit felel erre a hit? nem azt-e, hogy őt megismerjük, szeressük, neki szolgáljunk és ez által üdvözöljünk? igen, azért vagyunk e földön, hogy itt magunknak a mennyországot megszerezzük ... az Isten ugyan, mivel véghetetlen tökéletesség, melyet dicsőítés illet, semmit nem tehet, mi az ő dicsőítésére ne szolgáljon, az embert sem teremthette más végre, mint hogy őt, mint teremtőjét dicsőítse, neki mint legfőbb Urának szolgáljon; de mivel ő végtelen jóságú Ur és nem akarta az ember szolgálatát jutalom nélkül hagyni, neki örök boldogságot ígért, ez volt Istennek öröktől fogva intézkedése az ember iránt! Lásd óh ember! hogy te Isten gondoskodásának tárgya voltál s öröktől fogva gondoskodott a te boldogságodról.

És mit tett, midőn te a bűn által a boldogságból, melyre teremtettél, kiestél? hogy elvesztett boldogságodat, üdvödet visszanyerjed, nem a próféták, nem az angyalok közül küldött egyet megváltásodra, hanem az ő egyetlen fiát, kiben neki öröktől fogva kedve telt, ezt küldötte el, hogy halandó testedbe öltözve a te gyarlóságodat magára vegye, bűnödért eleget tegyen, hogy téged üdvözítsen.

[73]

„Isten az ő fiát küldötte e világra, hogy e világ ő általa üdvözüljön.” (János 3. 17.) Ily nagy, ily fontos dolog a mi üdvösségünk az Isten előtt és mi ne tartsuk ezt ilyennek? lehet-e ennél nagyobb és fontosabb reánk nézve? Nemde, ha valami hivatalnak elérése s valami birtoknak megnyerése, földi boldogságnak megszerzése forog kérdésben, nemde ezt nagy, fontos dolognak tartja az ember? hát ne legyen igen fontos dolga az embernek, midőn a mennyei javak, az örök boldogság megnyeréséről van szó? Mi a világnak minden tisztelete, a földnek minden boldogsága az örök üdvösséghez képest? Semmi ehhez hasonlítva ...

Mily nagy fontosságu, mily fő és egyedüli dolga az embernek az ő üdvössége! és mit hanyagol el az ember inkább, mint ezt? Mit tesz valamit elhanyagolni? annyit tesz, mint vele nem gondolni, gondolni nem akarni, vagy csak imigy amugy gondolni — a szükség esetére, a végsőre halasztani; és épen így tesz az ember az ő üdvösségével.

Gondoskodik-e az üdvösségéről, ki napokat, heteket, éveket hivalkodva, semmit nem téve tölt el? Gondoskodik-e ama nagyravágyó, a ki fejét mindig csak azon töri, mint léphessen mindig előbbre? Gondoskodik-e, ki a pénz után áhitozik, csak földi kincseket szerezni igyekszik, a nélkül, hogy a mennyei kincsekről megemlékeznek? — Gondoskodik-e, kinek esze, szive a földhöz ragad a nélkül, hogy szemét az égre emelné? — avagy talán azok gondoskodnak üdvösségükről, a kik testi inge-

[74]

reiket követve, multságokban, gönyörökben töltik napjaikat és azt mondják, éljünk a jelennel, nem tudjuk mi lesz a jövőben!

„Emberek fia!” — kiálthatok föl a kir. látnokkal — *meddig lesztek nehéz szívvél? Miért szerettitek a hiúságot és keresitek a hazugságot?*” (4. Zs. 3.) soha meg-nem emlékeztek ama végczélról, melyre Isten titeket teremtett? Ő ti néktek értelmes lelket adott, hogy őt megismerjétek, szeressétek és ez által örök boldogságot nyerjétek; Ő lelketek üdvösségéről öröktől fogva gondoskodott és ti erre csak kevés időt is szentelni resteltek? Ő a ti lelketeket annyira becsülte, hogy az ő fiának vérén megváltotta és ti azt semmire sem becsülitek, midőn azt csekély földi haszonért, ocsmány testi gyönyörért, kárhozatba ejtitek! — Miért éltek e világon? azért-e, hogy a legfontosabb, leglényegesebb dolgokat elhanyagoljátok? s ott legyetek restek és gondatlanok, a hol vagy mindent megnyerni, vagy mindent veszteni kell? Óh akkor jobb lett volna nektek nem születni, mint a kárhozatra élni! Ti ezer dolgot vállaltok magatokra, melyek titeket nem annyira érdekelnek és az egy szükségesről, mely titeket örökre boldoggá vagy boldogtalanokká tesz — elfelejtkeztek; ti semmit el nem mulasztotok azokból, mik a testnek kényelmet s gyönyörűséget szereznek, de a szegény lélekkel oly mostohán bántok, mintha az nem is a tietek volna, mintha az legkegyetlenebb ellenségtek lenne, jóllehet az egyéniségteknek legnemesebb része; jóllehet az örök boldogságra van teremtve és ezt megszerezni tőletek függ. — Hol a hit? hol az ész? Óh bár az intés szívetekre hatna! hogy lelketek üdvéről komolyan gondolkoztatok, üdvözülni akarjatok!

[75]

Ugy de, ki nem akarna üdvözülni? Kérditek — az emberek mindnyájan kívánnak üdvözülni, mindnyájan akarnak az örök boldogságba bejutni; de mit használ az nekik, hogy akarnak, ha mindazt elhanyagolják, a mi által az ember üdvözülhet és üdvözül; ha az üdvösség eszközeit nem gyakorolják, Isten ígését nem hallgatják, az isteni tiszteletet elmulasztják és mind azt, a mi az üdvösségre szolgál, izetlennék, kellemetlennek tartják, megvetik, elhanyagolják? . . . azért mondja Jézus: „*Nem minden, a ki mondja nekem: „Uram Uram megyen be mennyeknek országába, hanem a ki. Atyám akaratját cselekszi, ki mennyekben vagyon, az megyen be mennyeknek országába.*” (Máté 7. 21.) Másutt mondja az Üdvözítő: „*Ha be akarsz menni az életre, tartsd meg a parancsolatot.*”

De talán ezeket hallva azt gondolja valaki magában, „ne féltsd jó atya, oly nagyon üdvösségünket, mi is gondoskodunk arról, csak alkalmas időre várunk, csak egyszer szabaduljunk azon sok bajtól, melylyel mostan küzdünk, csak végezzük be ügyeinket, melyekbe keveredtünk, csak jussunk csendesebb, nyugodalmasabb állapotba, hadd csillapodjanak le szenvedélyeink, hadd aludjék ki a testi ingerek tüze, majd megváltoztatjuk életünket, egész igyekezettel hozzá fogunk üdvösségünk munkájához. — Ne csaljátok magatokat! a mit most megtehettek és tenni nem akartok, bizonytalan ha megtehetitek-e a jövőben! Bizonytalan, lesz-e időtök, „*mert amely órában nem vélitek, eljő az ember fia.*” Bizonytalan, ha nyertek-e majd kegyelmet; mert írva van: „*Hivtalak és vonakodtatok, kiterjesztetem kezemet és nem volt, ki fölnézzen; mivel megvetettétek minden tanácsomat és dorgálásaimat elhanyagoltátok: én is nevetni fogok veszteteken és kicsufollak, midőn rajtatok megtörténik, a mitől féltetek . . .*

[76]

akkor segítségül hívnak engem és nem hallgatom meg.” (Péld. besz. 1. 24—98.) És Jézus mondja: „*Kerestek engem és meg nem találtok.*” — (Ján. 7. 34.) Ti most éltetek virágát a világnak adjátok, napjaitokat bűnben töltitek és csak éltetek salakját akarjátok az Istennek adni? Éltetek végnapjait akarjátok lelketek üdvére, megszerzésére fordítani, holott az Isten és a ti lelketek elsőseget érdemel és igényel, holott az Isten minden időt szolgálatjára és üdvösségték munkálására ajándékozott; nem méltó büntetése lesz-e az Istennek, ha nektek az általotok kitüzött időt meg nem adja, kegyelmét ha tőletek megtagadja? Mily számtalan lelkek siratják a más világon hasztalan könyekkel ebbeli gondolkozásukat és mulasztásukat!

Ezekután tehát másképen gondolkodjatok, ha ma az Ur szavát halljátok, meg ne keményítsétek sziveteket. Fontoljátok meg, hogy ti nem a földre, hanem az égre vagytok teremtve, de a mennyországot itt e földön kell megérdemelnetek. Gondoljátok meg, hogy ti e földön nem azért éltek, hogy itt, hanem amott legyetek boldogok. Fontoljátok meg, hogy a hány évet csak világi dolgokban töltöttetek, üdvötök keresésétől elvontatok, — azokat mind elvesztettétek és ily nagy veszteséget tovább is akarnátok szenvedni? Tehát a világért mindig eszesek, szorgalmasak, — a mennyországért pedig mindig vakok, tudatlanok és tunyák akartok lenni? Óh ismerjétek meg egyszer lelketek becsét és a Szentlélek intelme szerint: „*Könyörüljétek lelketeken Istennek tetszvé.*” (Jézus Sirák fia 30. 24.) Ismerjétek meg igaz boldogságtokat és vegyétek méltó tekintetbe üdvösségtéket. Vizsgáljátok meg, mi akadályozta eddig üdvösségték keresését és mi segítheti elő annak megszerzését és tegyétek föl erősen

[77]

magatokban, hogy az akadályokat elhárítani, az eszközöket használni akarjátok és minden erőből igyekezni fogtok. Intelek is titeket sz. Pál apostollal, — „*hogy az Isten malasztját hiába ne vegyétek. Mert azt mondja: „Kellemes időben meghallgatlak téged és az üdvösség napján megsegítek téged.” „Ime most van a kellemes idő, Ime most az üdvösség napja.” Mindenben úgy viseljük magunkat, mint Istennek szolgálói, sok türelemben, virrasztásban, böjtölésben, tisztaságban, kegyességben — színtelen szeretetben.”* (II. Kor. 6. 1—6.)

Igen Uram! ezt akarjuk, ezt magunkban erősen fölteszük, erre magunkat szent színed előtt lekötelezzük. Óh erősíts, segíts föltett jó szándékunkban sz. kegyelmeddel, hogy abban mindvégig állhatatosan megmaradjunk. Ámen.

[78]

Böjt 3-ik vasárnapjára.

1831.

Az irigységről.

*„Némelyek pedig közölü
mondák : Belzebub, az ördögök
fejedelme által üzi ki az ördö
göket.” Sz. Luk. 11—15.*

A farizeusoknak Jézus ellen való gyűlölsége abban nyilatkozott leginkább, hogy akármit cselekedett vagy beszélt, azt mind rosszra magyarázták. Ha szombat napon betegeket gyógyított, arról vádolták, hogy az Isten parancsa ellenére az ünnepet megszegi. Ha a bűnösöket felkereste és velök társalkodott, őt is hasonló bűnösnek kiáltották. Midőn az inaszakadtnak bűneit megbocsátotta, Isten káromlónak mondták. Midőn a bűnös, de bűneit töredelmesen sirató Magdolna Jézus lábaihoz borulva könyeivel áztatta és hajával törülgette azokat, hamis prófétának ítélték, ki nem tudja, mily bűnös nő illeti őt, egy szóval az ő nézetök szerint minden tudománya és tanításával csak a népet ámitotta, érényei csak képmutatás, csodatételei pedig merő bűbájosság és az ördög

[79]

műve volt. Így tettek vele akkor is, midőn a mai evangélium szerint a néma ördögöt kiüzte, azt mondák felőle, hogy *Belzebub, az ördögök fejedelme által üzi ki az ördögöket*; azért nemcsak azt akarták elérni, hogy őt a nép előtt gyűlöletessé tegyék, hanem mindenképen arra törekedtek, hogy őt elveszithessék.

De vajjon, mi indíthatta őket erre az iszonyu gyűlölségre, holott akaratuk ellenére is kénytelenek voltak megvallani felőle, hogy mindent jól cselekedett, mert körüljárt, jól cselekedvén s minden beteget meggyógyítván. Nemde azért inkább az ő szeretetére és magasztalására kellett volna gerjedniök? úgy van kedves k. k! de az irigység, melylyel ellene agyarkodtak, ellenkezőre, az ő kegyetlen üldözésére birta és ragadta őket; látták ők, hogy az ő tündöklő erényessége és szentsége elhomályosítja őket; az ő csodatételei szentséges tanításának követésére hódítja a népet; azért mindenképen azon voltak, hogy jó cselekedeteit kisebbítsék és őt a nép előtt gyűlöletessé tegyék; az irigység volt tehát oka a farizeusok gyűlölségének; maga Pilátus is elismerte, hogy csupa irigységből adták őt kezeibe a főpapok és meg nem szűnt ezen irigység mindaddig, míg őt keresztre nem feszítették. Óh bár a Krisztus halálával kihalt és megszűnt volna ez a gonosz irigység! De fájdalom! ellenkezőt tapasztalunk, a világban most is uralkodik e bűn az emberek között; kicsinyek, nagyok, ifjak és öregek, nemesek és közrendűek, minden rend és sorsbeliek egyaránt irigykednek egymásra; és a mi még veszedelmesebb, semmibe sem veszik, bűnnek sem tartják az irigységet és azért nem is gondolkodnak annak elhagyásáról s maguk megjobbításáról; azért hasznos és üdvösséges tanítást nyújthat egy oly értekezés az irigységről,

[80]

mely e bűnnek mind gonoszságát megösmerteti, mind orvoslásának módját előadja; értekezzünk tehát 1-ször *az irigységnek gonoszságáról*, 2-szor *annak orvoslása módjáról* — figy.

Az irigység szomorkodás, boszankodás és kellemetlen érzés a miatt, hogy felebarátunk valami jóval bizonyos testi vagy lelki előnyökkel, vagyonnal, tisztos hivattalal bír, mert azt képzeli az irigy, hogy őt ennek folytán kevésbé tisztelik, becsülik és kisebb kitüntetésben részesítik, mint érdemelné; ezen rossz érzésből származik azután még az öröm, ha felebarátja ezekből a javakból megfosztatik, vagy elveszti ezeket.

Az irigység nagy, halálos bűn, egyike a hét fő bűnöknek, azaz oly bűn, mely sok más bűnöknek szülő anyja; ebből származik sz. Gergely szerint a rágalmazás, fondorkodás, más kárán való örvendezés, szerencsésén való szomorkodás, embertársának gyűlölése, sőt nincs gonoszság, a mire az irigység ne vinné az embert; *mert a hol az irigység* — ugymond sz. Jakab apostol — *és visszavonás, ott az állhatatlanság és minden gonosz cselekedet.*” (3. 16. v.) A sz. írásban számtalan világos példáját találjuk annak, hogy mennyi iszonyu gonoszságra viszi az embert az irigység! Mi vitte Káint testvéröccsének, Ábelnek meggyilkolására? az irigység; mert irigyelte, hogy Isten az Ábel áldozatát kedvesen vette és az övét nem. Mi vitte Ézsaut csaknem hasonló kegyetlenségre öccse Jákob ellen? az irigység; mert mint az írás mondja, „*mindenkor gyűlöli vala Ézsau Jákobot azon áldás miatt, melylyel őt atyja megáldotta volt.* (Genez. 27. 41.) Mi vitte Jákob fiait halálos gyűlölségre testvéröccsük, József ellen? az irigység; mert atyjok

[81]

Józsefet „*minden fiai fölött szereti vala.*” Mi indította föl Kórét, Dátánt és Ábiron Mózés ellen? az irigység; mert reá méltósága miatt irigykednek vala és őt, kit a sz. írás az emberek legszelidebbjének nevez, (Num. 12. 3.) az összes nép előtt kegyetlenségről és uralomvágyról rágalmazták így szólván hozzá: *Kevés e neked, hogy kihoztál minket azon földről, mely tejjel és mézzel foly vala, hogy megölj a pusztában, hanem még uralkodni is akarsz rajtunk?*” (Num. 16. 13.) Irigységből gyűlölte és üldözte Saul Dávidot, ki neki oly sok szolgálatot tett; mert nem szívelhette, hogy őt a nép annyira tisztelte és magasztalta. Végre mi tüzelte fel az írástudókat és farizeusokat Krisztus Urunk üldözésére és kivégzésére? az irigység, mert irigy szemmel nézték az ő csodatételeit, féltették saját tekintélyüket: „*Mit cselekedjünk?*” mondák a főtanácsban — *mert ez az ember sok csodajelt teszen. Ha így hagyjuk őt, mindnyájan hisznek majd benne.. . hasznosabb, hogy egy ember haljon meg a népért, mintsem az egész nemzet elveszzen . . . az naptól tehát elvégezők, hogy megölik őt.*” Oly nyilvános volt a farizeusoknak Jézus ellen való irigységből származott gyűlölsége, hogy azt Pilátus is elismerte, mint sz. Máté megjegyzi: „*Mert tudja vala, hogy irigységből árulták el őt*” (27. 18.) Ily sok gonoszságra visz kk. az irigység, de hogy ennek gonoszságát még inkább megismerjük azt mondom, hogy az irigység már magában halálos bűn *az Isten, felebarátunk és önmagunk* ellen, nem is emberi hanem *ördögi bűn.*

Hogy az irigység halálos bűn, nyilván tanítja sz. Pál apostol, ki halálra — örök halálra méltóknak ítéli azo-

[82]

kat — kik rakvák irigységgel. (Rom. 1. 29. v.) Ugyan ő az irigységet azon bűnök közzé számlálja, melyekről azt mondja, *hogy a kik efféléket cselekszenek Isten országát el nem nyerik.*” (Gal. 5—21.) Az apostol szerint tehát nagy halálos bűn az irigység, mely az Isten országából örökre kizár.

Nagy gonoszságu bűn továbbá az irigység, mert ellenkezik az Isten bölcs gondviselésével; ellenkezik a felebaráti szeretettel, ellenkezik önszeretetünkkel.

a) Ellenkezik az Isten bölcs gondviselésével. Az irigy hálátlan Isten iránt, a mennyiben nem azon jótéteményeket tekinti, melyeket maga nyert és nyer Istentől, hanem álnok szemmel csak azt nézi, a mit Isten felebarátjának adott. Ez pedig gonoszság, álnokság, mert Isten épen olyan jó mások, mint ő iránta. — Azért az irigy sokszor zugolódik és káromolja Istent, az ideiglenes javak bölcs, előrelátó és igazságos kiosztóját. Irigy szemeiben azon jó, melyet maga nyer Istentől, elveszti minden értékét; és azon jó, melylyel felebarátja bir, rendkívül nagynak és kitünőnek mutatkozik. Azért e vakságában újabb okot talál arra, hogy az isteni gondviselést részrehajlásról, és igazságtalanságról vádolja. Mily nagy vakmerőség ez! Gonosz szolgál! azért álnok a te szemed, mivel a te Istened jó?—

b) Ellenkezik az irigység a felebaráti szeretettel; mivel mások szerencsésjén, előmenetelén szomorkodik. „*A szerencsés*” — mint sz. Pál írja — *nem irigykedik, a szeretet tüdő, kegyes, nem cselekszik rosszul, az irigy pedig rosszul cselekszik; felhasznál minden kigondolható furfangot és aljasságot, hogy felebarátját megkárosítsa, gyűlöli őt csak azért, mert boldognak hiszi; „a szeretet nem fuvalkodik fel,” mást meg nem vet, — az irigy*

[83]

csak maga akar tiszteltetni, mást lenéz, megvet, és lealázva, lealacsonyítva szeretne látni; „*a szeretet nem keresi a magáét, nem gerjed haragra,*” Az irigy mindenben a maga hasznát hajhászsa, a hol ő a más hasznát, boldogulását látja, ott haragra gerjed és bosszankodik: „*a szeretet-nem gondol rosszat*” nem keres hibát másnak cselekedeteiben, hanem inkább saját fogyatkozásait vizsgálja, védelmezi az ártatlant, mentegeti a hibát; de az irigy felebarátjának még jó cselekedeteit is balra magyarázza, az ártatlant is bűnösnek kiáltja, másnak jó hírnevét hacsak lehet megrontja: „*a szeretet nem örül a hamisságon, hanem az igazságon örvend*” az irigy itt is ellenkezőt cselekszik, örvend felebarátjának hibáján, gyarlóságán, szomorkodik példás, istenfélő életén. Ily szembetünően ellenkezik az irigység a felebaráti szeretettel; de ellenkezik

c) ön helyes szeretetünkkel is, mert az irigy magának haragot, ellenséget szerez, napjait kedvetlenségben és buban tölti, életét rövidíti és az irigy kinzó szelleme önmagának, éjjel nappal gyötri magát és ez által vétkezik a helyes önszeretet ellen. — Ily gonosz befolyást gyakorol az irigység azon ember szívére és életére, kiben egyszer elhatalmasodik, azért nem is emberi, hanem ördögi gonoszságu vétek az.

Ördögi gonoszságu; mert az irigység az ördögtől származik, „*mert az ördög irigységéből jött be a halál a föld kerekiségére, követik pedig azt, kik az ő részén vannak*” (Bölcs 2. 24. 25.) „*Ha keserü irigység van bennetek . . . (irja sz. Jakab) ne dicsekedjete . . . mert nem onnan fölülről származó ez, hanem földi, állati, ördögi.* (3. 13. 14.) Még többet mond aranyszáju sz. János : „*Az irigy az ördögnél is rosszabb, és ördögobb; irigykedik a sátán, de*

[84]

csak az emberekre, nem saját feleire; te pedig jóllehet ember vagy, irigységet forralsz saját nemedre, közös emberi természetedre, a mit a sátán nem cselekszik.”

Végre az irigységnek gonoszságát mutatja az Isten büntetése is. Világosan mondja a Szentlélek a bölcs által: „*Aki más romlásán örül, nem lesz büntetlen.*” (Péld. 17. 5.) De mivel bünteti Isten az irigyeket? bünteti testben és lélekben mind ezen, mind a más világon. — Így a Mózes ellen támadó Kórét, Dátánt és Abiront irigységök miatt elevenen elnyelte a föld és elevenen szállának le pokolba. (Num. 16. 33.) A bűbajos Elimást, mert sz. Pál prédikálásának fényes eredményét irigyelte, az Isten vaksággal büntette. (Ap. csel. 13. 11.) Így büntette Isten az irigységet e világon, de még inkább bünteti a más világon, mert az irigyeket kizárja az ő országából és azoknak társaságára kárhoztatja, kiknek itt követői voltak. A mi pedig a testi büntetéseket illeti, ezekről azt mondja bölcs Salamon, hogy „*tetemek rothadása az irigység,*” (Péld. k. 14. 30.) mely az egészséges nedveket megrontja, az erőket megemészti, mert az irigyek szívét szakadatlanul mardossa, epeszi és életöket fogyasztja; valamint t. i. a testnek jó egészsége a sziv nyugalmától függ: úgy az irigység, mely az irigy szívét féreg gyanánt marja és háborítja, a testnek egészségét és életét aláássa. Azért a bölcsek az irigységet igazságnak nevezték, nem mintha valami jót foglalna magában, hanem azért, mert az irigyeket a megérdemlett büntetésben részesíti, midőn szívöket a keserűség epéjével betölti; más bűnök hoznak valami hasznót, vagy gyönyörűséget, egyedül az irigység az, mely nemcsak hogy semmi hasz-

[85]

not, vagy gyönyörüséget nem szerez, hanem minden igyekezetéből csak keserűséget és bánatot arat. Az irigy tehát Isten igaz ítéletéből önmagának hóhérja és büntetője.

Láttuk eddig az irigység gonoszságát, keressük most annak orvoslását.

Ha az irigységet szivedből kiirtani az erre való hajlandóságodat megtörni és meggyőzni akarod

1-ször is gyakran fontold meg és pedig jól e véteknek gonoszságát, Isten és emberek előtti utálatosságát; ezzel te vétkezel a te Istened, felebarátod és önmagad ellen. Vétkezel Istened ellen, kinek gondviselésén meg nem nyugszol, ellene zugolódol és mintegy azt mondod, hogy ő javait, jótéteményeit nem jól, nem igazságosan osztogatja. Vétkezel felebarátod ellen, kit javaitól, becsületétől, állásától megfosztani kívánnál, kit a helyett hogy szeretnél, gyülsz és megrontani igyekszel. Vétkezel magad ellen, mert a legnagyobb kincstől, szived nyugalmtól megfosztod magadat, megfosztod lelkedet Isten kegyelmétől s barátságától, mert a szeretet Istene nem lakhatik oly szívben, melyből a szeretet számüzve van. Utálatossá teszed magadat e vétekekkel embertársaid előtt, mert az irigynek társaságát mindenki kerüli. Ezzel te emberi méltóságodat ördögi utálatosságra változtatod át, az ördög nem teremtett, hanem azzá lett az irigység által, az ördöghöz hasonlók, kik az irigységben követik őt. — Mi lehet előttünk utálatosabb az ördögnél, ne is legyen tehát előttünk utálatosabb az irigységnél.

2-or. Gondold meg az irigységnek hasztalanságát, az irigynek nagy vakságát és esztelenségét. Mi hasznod

[86]

van óh irigy! a te irigységedből? Más bünösök ha viselik is büneik terhét, de mégis valami hasznót vagy gyönyörüséget látnak azokból; így a tolvaj használja másnak elorozott jószágát; a fősvény gyönyörködik rakásra halmozott kincseiben; a buja és feslett életű gyönyörüséget érez testi fertelmességeiben; de az irigyet minden haszon, minden gyönyörüség nélkül epešti hiu keserűsége, a folytonos nyughatatlanság, szomorkodás, epekedés, ez az irigységnek keserű gyömcse; egy mindig tartó hideglelés az irigység, mely szüntelen rázza és emészti az irigyet; oly féreg, mely soha sem szünik mardosni az ő szívét, oly kigyó, mely szétszaggatja az ő belsejét, oly méreg, mely megöli őt, ugymond szent Ágoston; az irigynek nincs soha nyugalma, a más szerencséje, boldogsága neki fájdalmat okoz; a dicséretnek, melyekben más érdemei miatt részesül, reá nézve mindannyi nyilak, melyek az ő szívét mint hegyes török átjárják. Az irigy, ha magányosan van, bunak ereszti fejét, magát szerencsétlennek képzei csak azért; mert mások szerencsések; ha társaságba megy, minden tárgy, mely szemébe ötlük, epéjét zavarja, szenvedést és fájdalmat okoz neki, így ő mindenütt szenved, szenved és kesereg a nélkül, hogy keserűségében vigaszt találna. Mások, ha a különféle csapások: kárvallás, rágalmaszás, szüleik, rokonaik, jóakaróik elvesztése miatt keseregnek, olykor kiöntik szívök keserveit jó barátaik előtt és könnyebbülést, vigasztalást nyernek; de az irigy, kinek meri szomorúságának okát felfedezni? mert alávaló lelket és gonosz szívet árulna el, gondosan őrködik, hogy mások észre ne vegyék szívének aggodalmát, s így csak önmagában emésztődik és gyötörtetik és pedig a nélkül, hogy a mit epekedve kíván, elérje; mert vajjon azért,

[87]

hogy te felebarátod javait irigyled, megfoszthatod-e ő irigységed által azoktól? vajjon határt szabhatsz-e Isten hatalmának és jóságának? vajjon megteheted-e, hogy az Isten az ő ajándékait te kívülled másokkal ne közölje? földi javakkal ne gazdagtsa, hivatalra, méltóságra ne emelje? Te ugyan mások szerencsáját, boldogságát megrontani, előmenetelüket megakadályozni igyekszel; de az isteni Gondviselés a te nagyobb gyötrelmedre épen azon eszközökkel él felebarátod felemelésére, melyekkel te annak megrontására törekedtél nemde egyiptomi József, kit testvérei irigységből gyűlöltek és azért adtak el, hogy — mint álmodta — valaha fölöttük ne uralkodjék, épen ezen eladás útján lett Egyiptom alkirálya, ki előtt mint urok előtt testvérei térdet hajtottak? Sőt gyakran azon gödörbe, melyet az irigy másnak ásott, maga esik bele: nemde *Ámán* azon akasztófán függött, melyet ő Márdocheusnak készített vala? Ily hasztalan, ily káros magának az irigynek az ő irigysége! Ő önmagának kinzója, nem nagy esztelenség tehát az irigységet szívetekben megszenvedni?!

3-szor. Tanuld azon javaknak, melyeket te másoktól irigyelsz, valódi becsét megismerni, azokat nem feljebb becsülni, mint érdemlik, sőt az evangélium tanítása szerint megvetni. A földi javak, a gazdagság, szépség, dicsőség, mint az irigységnek közönséges tárgyai, nem érdemesek becsülésre; mert ezek mulandó javak és senkit boldoggá nem tesznek; és csak annyiban hasznosak, a mennyiben jól használatnak; oly javak ezek, melyek a roszra alkalmat szolgáltatnak s az örök kárhozatra tág utat nyitnak, melyen sokan járnak és örökre elvesznek. Ha te szép és gazdag volnál, magas méltóságban fénylenél, fő hivatalt viselnél, talán felfuvalkodnál, kevély lennél,

[88]

a testiségben elmerülnél, kegyetlen és igazságtalan lennél, a helyett tehát, hogy te ezeket másoktól irigyeljed, adj hálát az Istennek, hogy ezeket tőled megtagadta; mert ez által az üdvösség nagy akadályait tőled elhárította. Gondold meg ezen javakról azt is, hogy azokról és azok használásáról Isten előtt számolni kell egykor, és menél több ajándékot nyert valaki Istentől, annál nehezebb lesz számadása; ha tehát kevesebbet bírsz mint mások, könnyebben számolsz, kisebb veszedelemben forogsz, boldogabb vagy, könnyebben üdvözülhetsz. Midőn mások javait látod, így szólj magadhoz egy nagy szentnek példájára: „*Mik mindezek az örökkévalóságához képest? ha én mindezekből semmit sem bírok is, a mennyországot mégis megnyerhetem, ha pedig ezt megnyertem, nem marad semmi a mit kívánjak.*”

4-szer. Gyakorold a felebaráti szeretetet, nincs az irigységnek jobb és hathatósabb gyógyszere az igaz ker. felebaráti szeretetnél, azért mondja sz. Pál: „*a szeretet nem irigykedik.*” Ha én úgy szeretem felebarátomat, mint önmagamamat, nem örülhetek az ő szerencsétlenségén, nem szomorkodhatom az ő szerencsésén, hanem valamint a magam szerencsésén, úgy az övé is örülök, az ő kárán, szerencsétlenségén szomorkodom és rajta tehetségem szerint segíteni iparkodom.

Ezek mellett fontold meg és meggyőződve higgyed, hogy Isten az ő ajándékait legbölcsebben osztogatja, hogy ő tégedet is már eddig sok jótéteményeiben részesített és még most is sokakban részesít, elégedjél meg állapotoddal, melybe az isteni Gondviselés helyezett. Ne légy kevély, megismervén méltatlanságodat, alázd meg magadat. „*Az irigység a kevélység leánya, fojtsd meg az anyát és nem lesz leánya*” — ugymond sz. Ágoston.

[89]

Gondold meg végre e bűnnek menthetetlenségét is; a buja a testi élvezettel, a tolvaj szegénységgel, a gyilkos a haraggal menti magát és te irigykedő mit fogsz felhozni mentségedre? bizonyára semmit, csak romlott szivednek gonoszságát.

Elismervén tehát az irigységnek gonoszságát, ne irigyeljük k. k. embertársainktól Isten ajándékait, ne zugolódjunk az Isten bölcs gondviselése ellen, a kitől van mindaz, a mit felebarátunkban látunk. Vajjon nem szabad-e Istennek velünk, a mit akar cselekedni? Letévén azért minden gonoszságot és irigységet sz. Pál intése szerint: *Ne legyünk hiu dicsvágyók, egymást ingerlők, egymás ellen irigykedők,*” (Gal. 5. 26.) hanem szeressük igazán egymást és a szeretetnek Istene is velünk lesz. Ámen.

[90]

Püünkösöd utáni 3-ik vasárnapra.

1834.

Isten irgalmasságáról a bűnösök iránt.

*„És zugolódának a farizeusok és irástudók mondván : Hogy ez a bűnösöket elfogadja és velök eszik.”
(Sz. Luk. 15. 2.)*

A farizeusok és irástudók nagyon jól értették a tettetést és képmutatást, ebben igazi művészek valának; az ő színeskedő magokviselete és tettettett jámborságuk által képesek voltak a könnyen hívő népnek bizodalmit és tiszteletét maguknak megszerezni és őket megcsalni; de Jézus leleplezte e képmutatók csalfa színeskedését és felfedezte álnokságukat; és ezért esküdt ellenségei lettek Jézusnak és minden ravaszságot felhasználtak, hogy az ő tekintélyét a nép előtt megingassák és őt gyűlöletessé tegyék; és mivel a fedhetetlen Jézusban semmi bűnt, melyről őt vádolhatták volna, nem találhattak, az ő jó cselekedeteit igyekeztek balramagyarázni. Világos példánk van erre a mai evangéliumi történetben. Mivel Jézus a bűnösökkel társalkodott, ama közmondást: „megismertetik társáról, a ki meg nem ismertetik magáról,” ő reá

[91]

alkalmazák és mondák: Jézusnak rosznak, bűnösnek kell lennie, mivel a bűnösökkel társalkodik. Nem szükség, úgy hiszem, hogy Jézusnak ezen eljárását előttek védelmezzem és kimutassam, hogy az a közmondás ő reá hibásan alkalmaztatott; hisz jól tudjátok, hogy Jézus a bűnösökkel nem azért társalkodott, mintha vétkeikben részt venni és gyönyörködni akart volna, hanem inkább, hogy őket megtérítse és megjobbitsa; szeretetteljes barátja volt ő a bűnösöknek, hogy az eltévedteket szelidséggel és nagy kimélettel az igaz utra visszavezesse; e szelid bánásmódjában a bűnösökkel tökéletes képe és követője volt mennyei Atyjának, ki irgalmasan bánik a bűnösökkel és nem akarja azok halálát, hanem inkább hogy megtérjenek és éljenek.

E vigasztaló igazság mellett állapodom meg ma és először ezt fogom közelebről felvilágosítani; azután innen fogok levonni némely erkölcsi szabályokat, melyek szerint életünket intézzük. K. A. tegyük szívünkre kezünket és valljuk meg, hogy mindnyájan bűnösök vagyunk, azért a tárgy, melyről szólni fogok, mindnyájunkat érdekel, méltán elvárom tehát, hogy mindnyájan figyelmezzetek.

a) Isten a bűnösök iránti irgalmasságának nyilvános bizonyosságát adja abban, hogy a bűnöst sokáig eltűri és türelemmel várja annak megtérését. Mily szomorú és szerencsétlen volna állapotunk, nekünk nyomorult bűnösöknek, ha Isten az első halálos vétek után semmi időt nem engedne a megtérésre, hanem azonnal az örök kárhozatba taszítana! a mit ő a szoros igazság

[92]

szerint megethetne a nélkül, hogy mi az ő szigorúsága ellen jogosan panaszkodhatnánk; valamint ő a kevély angyalokat, kik sokkal jelelesebb teremtmények voltak mint mi, az első bűn után az égből azonnal a pokolra taszította; óh! de nem úgy, irgalmasabban bánik Isten a bűnös emberrel, fáj az ő atyai szívének, ha valakit gyermekei közül kénytelen elkárhoztatni; sokáig, évről-évre várakozik, hogy időt engedjen nekünk a bűnbánatra. „*Isten türelemmel van irántatok — írja sz. Péter, nem akarván, hogy valaki elveszzen, hanem hogy mindenki bűnbánatra térjen*” (Pét. II. 3, 9.)

b) Nem csak várakozik Isten a bűnös megtérésére, de sőt maga jár utána, törődik és munkálkodik, mikép térítse és jobbitsa meg a bűnöst. Mint a jó pásztor, ki utána megy és felkeresi az elveszett juhok és föltalálván örömeben vállain viszi haza: épen úgy gondoskodik az Isten, hogy az igazság utjáról eltántorodott bűnöst a jámborság és erenyesség ösvényére térítse. E végre majd szelid és gyöngé, majd erős és kemény eszközöket használ a bölcs Atya. *Jótevő napját felvirrasztja a jókra és gonoszokra és esőt ad az igazaknak és hamisaknak; jótéteményeivel tetézi megbántóit, hogy ez által szívüket megnyerje és éreztesse velök, mily háládatlanul cselekesznek, midőn meg nem szűnnek megbántani azon nagy Istent, ki irántok ily jó és roszért jóval fizet, mintha nem is a bűnös bántotta volna meg őt, hanem ő a bűnöst, bocsánatot kínál és gyöngéden szólítgatja, hogy gonoszságával hagyjon föl. „Óh Uram, milyen jó és édes a te lelked!” — sóhajtja föl a bölcsesség tanítója (12. 1.). De ha a szelid és kiméletes bánás nem elég a bűnös megtérítésére, keményebb eszközökkel él az Ur Isten, bevezeti őt a szenvedések iskolájába, s meg-*

[93]

engedi, hogy esztelenségének s vétkeinek természetes rosz következéseit érezze, hogy elismerje, mily nagy esztelenség az ő Urát, Istenét elhagyni és a vétkeknek szolgálni, melynek örök halál a jutalma; így p. o. megengedi, hogy a tékozló szegénységre jusson; a restet és tunyát unalom gyötörje; a részegest és buját testi fájdalmak kinozzák; a tolvaj és csaló börtönbe kerüljön; a rágalmazó és békeháborító a becsületes emberek társaságából száműzessék és így több más bűnöknek is rosz következéseit érezteti Isten a bűnösökkel azon atyai szándékból, hogy magukba térjenek és magukat a vétkek öldöklő karjai közül kiragadni igyekezzenek.

Óh mily gyakran kopogtat Isten a bűnösnek szívére az ő belső sugallatai által! Óh mily gyakran figyelmeztetik az Isten ígéjének hallgatásánál az ő veszedelmes lelki állapotára s intik életének megjobbítására! Mily gyakran ébreszti fel Isten őt vétkek álmából, hirtelen halál és más eset által és szólítja őt: „*Rendelkezz házadról!*” Óh és ki számlálhatná el mindazon módokat és eszközöket, melyekkel él az Isten, hogy a bűnöst megtéríthesse és az örök kárhozattól megmenthesse! Nem bizonyosága-e ez ismét Isten irgalmasságának a bűnös iránt? Óh igen, „*Könyörülő és irgalmas az Ur, hosszútűrő s igen irgalmas!*” — mond a kir. zsoltáros (144. 8.).

c) Még jobban kitünteti Isten az ő irgalmas jóságát a bűnös megtérésekor. Csoda volna e sz! ha Isten a bűnöst, ki iránta sok időn át engedetlen és hálátlan volt és a bünt bűnre halmozta, végre akkor, midőn hozzá vissza akar térni, magától eltaszitaná? Óh de ezt nem teszi az Isten, hanem inkább örömmel elfogadja a visszatérő bűnöst. E szívemelő igazságról kezeskedik

[94]

nekünk Jézus azon szép példabeszédben, melyet a tékozló fiuról mondott. Midőn ez atyjától kikért örökségét eltékozolta, és buja, elfajult élete és kicsapongásai által a legnagyobb nyomoruságba jutott; magába tért és azt mondá: „*Fölkelek és atyámhoz megyek,*” és a mit mondott és magában feltett, véghez is vitte; visszatért atyjához. És vajjon miképen fogadta őt atyja? a megsértett atya, a könnyelmű fiut, ki oly mély sebet ejtett atyai szívére? eltaszította-e magától? Óh nem: alig pillantotta meg meszsziről a visszatért és ön hibájából nyomoruságra jutott fiát, megindul érzékeny atyai szíve, elébe sietett a szerencsétlennek, nyakába borula, megölelé szívéhez szorítá megcsókolá őt, és e perczen minden rosszaságát, minden sértéseit elfelejtette; vendégséget, örömnapot tartott házában, mert a fiu, *ki elveszett vala megtaláltatott.* (Sz. Luk. 15, 11, 24.)

E példából láthatjátok k. h! mint bánik Isten a megtérő bűnösökkel; ha ez el is távozott tőle, ha a tőle nyert ajándékokat, kegyelmeket elpazarolta is, ha számtalan és isszonyu gonoszságokat követett is el; csak ismerje be igazságtalanságát, bánja meg szívből vétkeit; térjen vissza az ő Istenéhez életének igaz megjobbítása által, s mindent megbocsát neki, örömmel fogadja vissza atyai kegyelmébe, és inkább örül egy megtérő bűnösön mint 99 igazon, kiknek nincs szükségök penitenciára. „*Irgalmasságban telik az Urnak kedve,* írja a próféta. *Hozzánk tér és könyörül rajtunk, elveszi gonoszságainkat és a tenger mélységébe veti mind a bűneinket.*” (Mik. 7. 18.)

Ugy vélem megértették ezekből Istennek a bűnösök iránti irgalmasságát, most vonjuk le ezen vigasztaló igazságból néhány erkölcsi szabályt, melyek szerint életünket intézhessük.

[95]

Ha az Isten ilyen irgalmas a bűnös iránt, vajjon ez a vétkezésre vakmerőkké, vagy a vétekben megátalkodottabbakká tegyen e minket? Ez volna az Isten irgalmasságával való legundokabb visszaélés! És még is fájdalom! nagy azok száma, kik az Isten irgalmasságával így visszaélnék. Nincsenek-e, kik midőn már semmi szinlelt okot gonoszságuk szépítésére és mentegetésére nem találhatnak, legalább vádoló lelkiismeretöket avval altatják el, hogy magokban így gondolkoznak: az Isten vétkeim miatt mindjárt el nem kárhoztat, az ő irgalmassága véghetetlen, hogyan vethetné el örökre a gyarló embert, ő ezt nem teszi, sokat vétkeztem már és mi szomorú történt vélem? az ilyen emberek úgy gondolkoznak, mint ha az Isten csak irgalmas és nem szent és igaz volna egyszermind. Nem kell e neki mint végtelen szentnek a bünt utálnia, és mint igaznak azt büntetnie? Nem tesz e bennünket Isten csalhatatlan szava bizonyossá, hogy semmi tisztátalan be nem mehet mennyek országába? Miért volna pokol, ha az Isten a meg nem tért bűnöst is irgalmasságból befogadná a mennyországba? Abból, hogy az Isten némely bűnöst sokáig büntetlen hagy, nem lehet következtetni, hogy azt soha sem is fogja büntetni, evvel az Isten csak az ő hosszú türését, és hosszas várakozását bizonyítja; ha a bűnös az alkalmat föl nem használja, ha Isten hosszú türéssel vissza él, ha nem jobbitja meg magát; annál súlyosabban bünteti Isten mennél tovább és hasztalan várta az ő megtérését; halljátok e felől az apostol ébresztő mondását: *„Megveted-e az ő jóságának, türelmének és várakozásának gazdagságát? Nem tudod-e, hogy Isten kegyessége bűnbánatra vezérel téged? De te megátalkodásod és töredelmetlen szived szerint magadnak haragot gyűjtesz a harag nap-*

[96]

jára, melyen Isten igaz ítélete kijelentetik, ki megfizet kinek-kinek cselekedetei szerint.” (Rom. 2, 4—6.). Halljátok ezt Sz! és azért, mert az Isten irgalmas *ne vétkezzetek*; ezzel csak bűneinket szaporítjuk, ítéletünket súlyosbitjuk, boldogtalanságunkat az örökkévalóságban nagyobbitjuk. Az Isten irgalmassága inkább töredelmes bánatra és életünk igaz megjobbítására ösztönözzön bennünket. Így gondolkozzunk: „hogy bánthattam én meg ezt az én jó Istenemet, ki engem oly igen szeretett, bár ellensége vagyok? a ki engemet oly sokáig kimélve tűr és szenved, bár már régen és igaz ítélettel pokolra taszithatott volna? Óh! tehát ezen jó Atyámhoz visszatérek és többé az ő atyai szívét semmi vétekkal meg nem szomorítom.

b) Az Isten oly irgalmas a bűnös iránt, hogy még ő maga munkálkodik az ő megtérésén, tehát nekünk is azon kell munkálkodnunk tehetségünk szerint, hogy eltévedt testvéreinket megtérítsük és az üdvösség útjára visszavezessük. A ker. törvény arra kötelez minket, hogy igyekezzünk tökéletesek lenni, mint a mi mennyei Atyánk tökéletes; azaz, hogy igyekezzünk hozzá mindig jobban és jobban hasonlítani s az ő példáját követni; ha tehát ami Atyánknak mennyben a bűnös megtérítése oly igen szíven fekszik, hasonlók leszünk-e hozzá, ha a mi vétkező testvéreink megtérítésével semmit sem gondolunk? Lesz-e bennünk igaz felebaráti szeretet? jóllehet ez talpköve a mi sz. hitünknek. Ugyan sz! ha valaki közölünk egy utazót rossz uton látna menni, oly uton, mely nem csak hogy utazása céljához nem vezetné, hanem ellenkezőleg attól még messzebb vinné s még e mellett veszedelembé, rablók, gyilkosok kezeibe ejtené s őt ezen elhibázott s vészteljes uton nyugodtan engedné

[97]

tovább menni, vajjon nem szeretetlenül cselekednénk-e? épen ily szeretetlenül cselekszünk mi, midőn felebarátunkat a véték útján látjuk, mely őt az örök kárhozatba vezeti, és semmit sem teszünk, hogy őt visszatartsuk és az igaz utra, az üdvösség útjára vezessük? Nem fog-e az ő kárhozata nekünk is bűnül tulajdonittatni? Óh Sz! munkálkodjunk mint a mi mennyei Atyánk a bűnösök megtérítésén, tegyünk a mennyit csak tehetünk megjavításokra; és ha már többet nem tehetünk, legalább imádkozzunk érettök, ajánljuk őket Annak irgalmába, ki mindenható szavával még a holtakat is életre hozhatja!

c) Az Isten nagyon kiméletesen bánik a bűnösökkel, azért mi is kimélettel legyünk vétkező embertársaink iránt, ne vessük meg őket, ne taszítsuk el magunktól és ez által ne nehezítsük az ő megtérésüket. Erre int a bölcsesség könyvének írója, midőn az ur Istenhez fordulva így beszél: „*Te pedig erőnek Ura! nyugalommal ítélsz és kímélettel vezérelsz bennünket és e szelid eljárás által megtanítottad népedet, hogy igaznak és emberségesnek kell lenni*” (12—18. 19.). Így bánt Jézus is a mennyei Atyának valóságos képmása a bűnösökkel; ő nem vetette meg, mint a kevély farizeusok a nyilvános bűnösöket; hanem szeretettel, szelidséggel viseltetett irántuk és az ő szelidsége, szeretetteljes bánásmódja vonta hozzá a bűnösöket; most is ezen az uton juthatunk legbiztosabban az emberek szívéhez, ezen az uton kell járnunk, ha vétkező testvéreinket megjobbitani akarjuk, a szeretet és szelidség nyeri meg a szívet. Óh és mennyi okunk van, hogy elesett testvérünkkel szelidséggel és szeretettel bánjunk! Nem vagyunk-e mi is gyarló emberek, kik szintén úgy, vagy talán mélyebben is bukhatunk? és

[98]

ha akkor más kemény szigorral bánnék velünk, nem esnék-e ez nekünk nehezen? Ha valaki beteg, neheztelésünket érdemli-e, vagy inkább szánakozásunkat? Ugy, de a mi bűnös testvéreink betegek lélekben, azért ők szánakozást érdemelnek annál is inkább, mert a lelki betegség nagyobb és veszedelmesebb a test betegségénél. Ki követi Jézust jobban, az-e, ki az elesettnek keserű szemrehányásokat tesz, azonban a sárban hagyja? vagy az, ki megszánva őt fölemeli, a sártól megtisztítja és szelid kézszorítással ezt mondja neki: barátom, menj békével és vigyáz, hogy máskor el ne essél! A tapasztalás is azt bizonyítja, hogy sokan a szelid bánás által megjavultak; mások ellenben a keserű szemrehányás, megvetés és tulságos szigor által roszaságukban megátalkodtak.

Fordítsuk e rövid értekezést lelki hasznunkra K. h. Ha oly szerencsétlenek lennénk, hogy vétkeink által mennyei Atyánktól eltávoztunk, óh halljuk és kövessük az ő kegyes atyai szavát, melylyel minket magához visszahív, térjünk hozzá vissza igaz bűnbánat által, tárt karokkal vár ő minket, hogy atyai szívéhez szoritson és kegyelmébe visszafogadjon! Ha pedig felebarátunkat látjuk az igazság és erkölcs útjáról eltávozni, szeretettel és szelidséggel igyekezzünk őt az igaz utra téríteni, így mind vele, mind magunkkal jót teszünk; jót vele, mert lelkét megmentjük, jót magunkkal, mert ez által mi is az Istentől megnyerjük büneink bocsánatát, mert írva van: „*Atyámfiai! ha ki közöleték eltéved az igazságtól és valaki őt megtéríti, tudja meg, hogy az, ki megtéríti a bűnöst útjának tévelygéséből, megszabadítja ennek lelkét a haláltól és bünei sokaságát, eltakarja* (Jak. 5—19.—20) Ámen.

[99]

Pünkösdi utáni 8-ik vasárnapra.
1851.

Igaztalan uton az ember szerencsáját nem építi.

*„Mondá pedig a sáfár
önmagában: mit miveljek?”
(Sz. Luk. 16. 3.)*

A mai evangéliumban említett sáfár csalta, lopta urát, vesztegette vagyonát, mit meghallván ura, számadásra vonja őt; erre a sáfár megütődik s hirtelen nem tudja, mit tegyen? nagy aggodalmak közt gyötri magát, gondolatokba merülve kérde önmagában: „*Mit miveljek?*” Mit mivelj? Atyámfia! térítsd vissza a lopott vagyont, és keress módot, hogy uradnak kárát helyre hozd; ezt mondja neked lelkiismereted, ezt kívánja tőled Isten törvénye, erre kötelez téged örök üdvösséged; de ez igen nehéznek látszik a sáfárnak. Ha ezt teszem, gondolja, úgy vagy a kapát kell kezembe vennem, vagy a koldus tarisznyát nyakamba vetnem, a kapálást nem szoktam meg, koldulni szégyenlek. Mit tesz tehát? új csalárdságra vetemedik, hűtlenségét még nagyobb hamissággal tetézi, összehívja urának adóseit és meghamisítja adós leveleiket; ki száz tonna olajjal tartozott, avval ötvenet irata és aki száz köböl búzával, avval nyolczvanat, azért,

[100]

hogy mikor elmozdittatik a sáfárságból, befogadják őt házaikba s így saját lelkét és üdvösségét feláldozza, ennyire viszi az embert a hamisan szerzett vagyon.

E sáfár földi boldogságát, szerencsáját urának károsításával, az adós levelek hamisításával kereste és ebben nemcsak gonoszságát árulta el, hanem magát tudatlannak és vigyázatlannak is bizonyította; mert csalárdság, igazságtalanság és ezekhez hasonló eszközök által nem alapítja meg az ember az ő földi boldogságát.

Ezen igazságot kívánom én veletek alaposan megismertetni és elhíttetni, mi végre megmutatom 1-ször, hogy az ember vétkes és igazságtalan, eszközök által magának szerencsét és boldogságot nem szerez; 2-szor, hogy ez által legalább állandó boldogságra szert nem tehet, figyelmezzetek.

Mikor azt mondom, hogy az ember vétkes eszközök által a maga szerencsáját és boldogságát meg nem szerezheti, nem azt akarom erősíteni, hogy az Isten a bűnösök boldogságát meg nem engedi, hisz egészen mást látunk. Isten nem csak a jámborok szegény kunyhójára, hanem a bűnösök palotáira is harmatoztatja áldását, megengedi, hogy gazdagok szerencsések, egészségesek legyenek, mert mindezeket igaz eszközökkel is megszerezhetik magoknak, ha pedig az ember az evangéliumi hamis sáfár szerint, ravaszság, csalás, vétkes és igazságtalan eszközök által akarja földi szerencsáját és boldogságát megalapítani, itt az Isten áll ellene, ki feltette és elvégezte, hogy az embereket igazságtalan eszközök által nem engedi felemelkedni, boldogulni.

[101]

Ezt bizonyítja Isten a sz. írásban, ezt erősítik az ott feljegyzett példák.

Nyissuk fel a sz. írást, számtalan helyet találunk abban, melyek Istennek tárgyunkra vonatkozó végzéseiről szólnak. Így *Jób* könyvében olvassuk: „*Én az Urnak könyörgök és az Istenhez fordítom beszédemet, ki a gonoszok gondolatait meghiusítja, hogy kezeik ne teljesíthessék a mit kezdettek; ki megfogja a bölcséket álnokságukban és a ravaszok tanítását megsemmisíti.*” (5. 12. 13.) Bölcs Salamon azt mondja: *A gonoszok saját vérök ellen leselkednek és ön lelkök ellen forralnak ármányokat.* „*A gazdagság nem használ a bosszuállás napján.*” „*Az istentelenség pedig az ő istentelenségében esik el.*” „*A gonoszok ármányaikban fogatnak meg.*” (Példab. k. 1. 18. 11. 4. 5. 6.) Ugy rendelte Isten, hogy a bűnös ravaszsága, mesterkedése célzott ne érjen, hogy az álnok maga elmés találmánya által vessen magának tört, melyben megfogassák, mint a Zsoltáros mondja: „*Vermet nyitott és kiásta azt, de a gödörbe esett, melyet csinált. Fejére tér vissza az ő gonoszsága.*” (7. zs. 16. 17.) és mint *Ozeás* mondja: „*Szelet vetnek és fürgeteget aratnak*” (8. 7.) az az, ha az elvetett mag álnokság és csalárdság volt, nem fog ott mást aratni az ember csak szélvészt, mely a szépen zöldelő reményedet gyökeréből kiszaggatja és semmivé teszi. Jézus, *Sirák* fia írja: „*A ki álnok tanácsot végrehajt, rája háramlik az és nem tudja, honnan jó rája*” (27. 30.). Mindezen mondatok Istentől vannak, ki oly különféle és világos szavakkal kiakarja jelenteni, mit végzett és mit akar cselekedni? azért ha az isteni végzések csálthatatlanok, a miről kételkedni nem lehet, szükségképpen következik, hogy az Isten közönségesen ellenáll a gonoszok álnoksá-

[102]

gának és így a gonosz épen az által esik el, a mi által felemelkedését remélte.

Ezt erősíti. számos példa is a sz. írásban. A mi első szüleink hogyan vonják magukra a halált? épen azon tiltott gyümölcs által, melyről azt hitték, hogy általa halhatatlanok és Istenhez hasonlók leendenek. Honnan eredt Káinnak nyughatatlan és kétségbeeséssel teljes élete? épen Ábel öccsének meggyilkolásából, mely által azt hiszi vala, hogy mindent megnyerend, ha öccsét elhárítja utjából.

Tudjuk, mit tettek egyiptomi Józseffel az ő bátyjai. Az ő álmának jelentéséből tudták, hogy ők egykor ifjabb öccsüket mint urokat tisztelni fogják; hogy ez be ne következzen és ne kelljen tartaniok az ő felsőbbségétől, eladják őt mádiánita kereskedőknek, hogy eltávolítsák; és épen ez által lesz József Egyiptom alkirálya és oly hatalmas, hogy az éhség idején bátyjainak oda kell utazniuk és tőle kenyeret kérniök, őt mint urokat tisztelniök, így fejökre tér vissza az álnokság, hogy Józsefet mint urokat ne tiszteljék, eladták és épen azért, mivel eladták, kellett őt tisztelniök.

Más hasonló példa áll előttünk Mózes II. könyvében? Mit nem gondolt ki Fáraó az izraeliták szaporodásának meggátolására és kiirtására? megparancsolta, hogy minden fiugyermek vízbe fojtassék és épen ezen kegyetlen parancsa szolgáltatott alkalmat arra, hogy Mózes az ő saját leánya által az ő udvarába kerülvén, ott neveltetett föl, vezérévé lett a népnek és kivezeté az országból, Fáraó seregét pedig a tenger vizébe temeté.

Igen hosszúnak kellene lennem, ha mindazon eseteket fel akarnám hozni, melyeket a sz. írás különös egyénekről megjegyzett; lássunk csak néhányat. Ákáb

[103]

király megfosztja Nábót életétől és szőlőjétől és a mely helyen fölnyalták az ebek Nábót vérét, ott nyalták föl az ebek az ő vérét is, midőn nyíl által megsebesülvén vére a szekér közepére folyt. (Kir. III. k. 22—35—38.). *Ámán* azon akasztófára került, melyet ő *Mardocheusnak* készített. (Eszter k. 7. 10.) A két szemtelen vén bíró, hogy fajtalan kivánságukat eltitkolják, meg akarják köveztetni az ártatlan *Zsuzsánnát*, de oly csodálatos fordulatot vesz a dolog, hogy a két vén hamistanu ugyanazon büntetés alá esett, melyet az általok koholt büntényre a törvény szabott; „*ugy cselekvének velök, amint ők gonoszul cselekedtek vala felebarátjuk ellen és megölik őket*” (Dán. 13, 61. 62.), a véneket megkövezte a nép. Ezek és ezekhez hasonló példák világ végéig fogják bizonyítani, hogy vétkes eszközök és igazságtalanság által nem alapíthatjuk meg szerencsénket és hogy Isten az ő örök végzése szerint az álnokot az ő ármányában fogja meg és veszi el. *A gonoszok ármányaikban fogatnak meg.*”

Csodálni lehet, hogy ennyi példa után az emberek még a keresztények is a ravaszság, álnokság és igazságtalanság által igyekeznek megszerezni földi szerencséjüket és boldogságukat; gyaláznak és rágalmaznak; másokat, hogy az óhajtott polczra felemelkedhessenek; az adásban, vevésben csalnak, hogy gazdagodhassanak; hűtelenül kezelik urok vagyonát, mint az igaztalan sáfár, hogy maguk gyarapodjanak; hizelkednek, csusznak-másznak a nagyok előtt, hogy kegyökbe jussanak; minden vétkes eszközt felhasználnak, hogy szerencséjüket, boldogságukat megszerezzék vagy azt előmozdítsák; de tapasztalni fogják, hogy álnokságaik áldozatai lesznek és hogy Isten szava megdönthetetlen igazság : „*A ki fölveti a követ, annak fejére esik az, és az álnokul ejtett*”

[104]

seb az álnokon okoz sebet. A ki másnak vermet ás, maga esik bele; és a ki felebarátja elé követ gördít, maga ütközik abba; és a ki másnak tört vet, maga vész el benne.” (Jézus, Sirák fia k. 27. 28. 29.). Igaz marad, hogy Isten meg nem erősíti a roszaságot, nem szaporítja, hanem elpusztítja az igaztalanul szerzett vagyont; helyesen szokta mondani a magyar közmondás. „Egy roszul szerzett pénz száz igazat visz maga után” és hogy: „Ebül gyült jószágnak ebül kell elveszni.”

Tiszta igazság ez, gondolja valaki, így kellene ennek lenni, azonban mégis ellenkezőt tapasztalunk.; hányan járnak tekervényes utakon és használnak tiltott, vétkes eszközöket és szerencsésen minden sikerül nekik? látjuk, hogy a gyöngéd lelkiismeretűek, kik mindig igaz uton járnak, gyakran hátra maradnak, ellenben, kik a lelkiismeret furdalásával keveset gondolva, görbe utakra térnek, igazságtalanságot követnek, még is boldogulnak, de ha úgy volna is, még sem szabad az ily uton elindulni; mert a hit tanítja, hogy mindenről, még a legkivánatosabb szerencséről és boldogságról is le kell mondani, ha azt csak Isten megbántásával, a lélek kárával lehet megszerezni. Azonban minden tapasztalás ellenére is azt állítom, hogy vétkes eszközök szerencséire, legalább állandó szerencséire soha sem vezetnek. Megengedi ezt néha az Isten, vagy a rosz emberek némely jó cselekedetének megjutalmazására, vagy az igazak érdemeinek ez által való nevelésére; megengedi, hogy az álnokság a szerencse építéséhez kezdjen és bizonyos magasságig felvigye; de kérdi Jób, mi lesz a befejezése? „*A tanács-*

[105]

adókat bolond végre viszi.” (12. 17.). Az Isten egy ideig szemet huny és sokat elhallgat, azonban jobban-jobban felhuzza nyílát, hogy a gonoszt annál inkább elejthesse.

Megengedé, hogy *Ákitofel* hitszegő szándékát szerencsésen folytassa és nagyra vigye Dávid udvarában, azonban lassan közelgett azon akasztófa felé, melyre magát felkötötte. (Kir. II. k. 17. 23.). Megengedi, hogy *Boldizsár* király rablással idegen jószággal gazdagodjék, hogy azon arany és ezüst edényekkel, melyeket a jeruzsálemi templomból elrabolt, asztalát fölékesitse és vigan lakmározzék; azonban Isten rendeléséből a falra iratik halálos ítélete, mely azon éjjel fejére is következett. „*Azon éjjel megöleték a kaldeus Boldizsár király.*” (Dán. 5—5—30). *Jeroboám* király is azt vélte, hogy jó eszközt talált jobbágyai szeretetének megnyerésére és országlásának rokonságában való megerősítésére, midőn a bálványimádást megengedte, kedve szerint folytak eleinte a dolgok, de mi lett a vége? megbüntette őt Isten, meghalt és egész rokonsága gyökerestől kiirtott. (Kir. III. k. 14—8—20.) Világosan mutatják e példák, hogy Isten meg nem engedi, miszerint vétkes eszközök által állandó szerencsét szerezzünk magunknak.

Azért csak a tiszta erkölcs, egyenesség, igazság szerez állandó szerencsét; az apostol is azt tanítja, hogy az igazi Isten tisztelet és ezzel járó egyenesség, igazság és erény mindenre hasznos, ígérete levén a jelen és következő életre, a földi és mennyei boldogságra.

Tegyünk tehát egy ily elhatározást Dávid királylyal: bizakodjék Fáraó az ő tábori szekereiben és az egyiptomiak az ő lovaikban, mi pedig miben ? az Urnak nevében; építsék mások szerencséjüket, a mint tetszik; álnokságon, ravaszságon, erőszaktételen és más ármá-

[106]

nyon és igazságtalan. eszközökön; mi pedig csak az igazság utját keressük; az Isten parancsa szerint szorgalmasan munkálkodjunk és munkáinkra onnan felülről, honnan egyedül jön, kérjünk buzgó imádsággal áldást, így s csakis így lehetünk és leszünk itt ez életben s ott a sirontul is igazán boldogok. Ámen.

[107]

Pünkösöd utáni 10-ik vasárnapra.

Az embernek nincs oka kevélykedni, de van oka magát megalázni.

„A farizeus állván így
imádkozik magában : Isten!
hálát adok neked, hogy nem
vagyok, mint egyéb emberek.”
Sz. Luk. 18. 11.

A mai sz. evangéliom szerint két ember ment föl a templomba . . . imádkozni, egy farizeus és egy vámos. A farizeus előre menve, fennállva így imádkozók: „*hálát adok neked Isten! hogy nem vagyok, mint egyéb emberek, ragadozók, hamisak, házasságtörők, — mint ez a vámos is — kétszer bűjtölök hetenkint, tizedet adok mindenedből, a mit bírok.*” Nem kevélységre, rut pöffeszkedésre, szellemi gögre mutat-e egész; magaviselete, imádsága, és mások lenézése, megvetése? „*Nem vagyok, mint egyéb emberek, mint ez a vámos is!*” Egész imádsága merő dicsekvés, merő dicsvágy. — A vámos nem mer a szentélyhez közelíteni, hátul a templom ajtajánál huzza meg magát, s érezve bűnösségét, méltatlanságát, szeméit sem meri fölemelni, töredelmesen veri mellét, és mély

[108]

alázattal kéri bűneinek bocsánatját: „*Isten légy irgalmas nekem bűnösnek!*” — Mit vesztek észre keresztények! a farizeus imádságában és magaviseletében? nemde az alázatosságnak hiányát, a kérkedést mások megvetését? Ugy tartom alig lesz valaki közületek, ki ezt helyeselné és nem kárhozná! Még is mi közönségesebb az emberek között, mint az alázatosság hiánya, maguk tulbecsülése, mások megvetése? pedig az embernek nincs oka kevélykedni, másokat megvetni; de igen sok oka van magát megalázni, ezt szándékom megmutatni. Nincs oka az embernek kevélykedni és másokat megvetni ez 1-ső; van oka magát megalázni, ez 2-ik része beszédemnek. Figyelmezzetek.

Mi szokta az embereket közönségesen kevélységre, és arra vinni, hogy magukat tulbecsülve másokat megvessenek? rendesen a nemes származás, a méltóság, a testi, a szellemi javak és a gazdagság.

Vannak igen sokan, kik régi nemes nemzetségekre büszkélkednek, és mivel nemes és tekintetes szülőktől származtak, mindazokat, kik nemes őseik hosszú sorát elő nem számlálhatják, megvetik, lenézik, és oly embereknek tekintik, mint a kik egészen más agyagból képezettek, de barátom: mily csekély érdem a nagy származás, mily gyöngye állapot az örökölt nemesség! Jobb vagy-e te atyámfia azért, mert nemes vagy? nincsenek-e azért hibáid, fogyatkozásaid? több erényekkel fényeskedel-e azért, mert nemes vagy? — Tiszteletreméltó ugyan az igazi nemesség, azonban az a nemesség melyet a te jeles őseid neked dicséretes tetteikkel szereztek, téged

[109]

arra kötelez, hogy az ő dicséretes tetteiket kövessed, de arra legkissebb szabadságot sem ád, hogy valakit kevélyen megvess, lenézz, ha te másképen cselekszel, nem vagy örököse örökségöknek, hanem rabja vagy a bűnnek, ha te nemes eleidnek méltó utóda és örököse akarsz lenni, kövesd az ő jeles cselekedeteiket, ékesítsd föl magadat a polgári és keresztényi erényekkel, légy mások iránt teljes tisztelettel és becsülettel, mutass szeretetet, szivességet, emberséget alacsony származású embertársaid iránt, ez felemel és inkább felmagasztal téged, mint kevélyeséged a te nemesi származásodra.

Némelyek azért kevélykednek és vetnek meg másokat, mert nagy méltóságban fénylenek, magas hivatalt viselnek, hatalmat gyakorolnak: ok-e ez a mások megvetésére? Igaz ugyan, hogy a méltóságokat, hivatalokat, hatalmakat tiszteletben kell tartanunk, ezt a társas élet fentartása és az igazság úgy kívánja; de ez nem ad, nem adhat okot azoknak, kik hivatalokat viselnek, másoknak megvetésére. Ugyan barátom! volna-e a te állásod, hivatalod annyira tisztelendő, ha nem volnának rendek és állapotok, melyek a tiednél kisebbek? Ugyan szeretnéd-e te, ha mások, kik feletted állanak, veled oly kevélyen bánnának mint te bánsz azokkal, kik hatalmad alatt állanak? Az emberi társaságban, főképp a kereszténységben minden rendű állást még a szolgálkét is szükség becsületben tartani, mivel minden rend szoros kapcsolatban van egymással, minden rend és állás hasznos és szükséges az egésznek; mindenkit az isteni gondviselés helyezett, az ő állásába, és Jézus tanítása szerint minden ember testvérünk; megvetni tehát valakit állásáért annyi, mint az Isten rendelését megvetni, annyi mint testvérünket megvetni. Ez bizonyosan sem nem emberiség, sem nem

[110]

kereszténység! Ha tehát tisztségre, hivatalra, méltóságra emelkedtél, ne légy kevély és felfuvalkodott és a helyett, hogy másokat megvetnél, emlékezzél meg inkább Isten ama parancsára, melyet a Szentlélek által ad elődbe eme szavakkal: *Ha fővé tettek, ne fuvalkodjál föl, hanem minél nagyobb vagy, annál inkább alázd meg magadat mindenben és az Isten előtt kedvet találsz.*” (Eccl. 32. 1. és 3. 20.)

Vagy talán azért kevélykedel, mert ritka észszel, nagy tudománnyal és más szellemi javakkal bírsz? De mi az emberi elme? ez isteni ajándék, mely nagy fáradsággal miveltetik, későn fejlődik, könnyen megbomlik, vagy egészen elvész. Mi az emberi okosság? egy fény, mely igen homályosan világosít, a sötétségben hamar elalszik és bennünket éppen ott hagy el, a hol reá legnagyobb a szükség. Mi minden emberi tudomány? nagyobb vagy kisebb foka a tudatlanságnak, elannyira, hogy csak az hiheti magáról, hogy a tudományokban előment, a ki jobban átlátja, hogy semmit sem tud? vagy ha tudsz is valamit, gondold meg, mily tökéletlenül tudod és mennyi van még, amit nem tudsz?

Vagy talán az tesz kevélylyé, hogy másokat megvetsz; mert erős, deli termetű és szép vagy? mert sokan vannak, kik e mulandó testi javakért magokról sokat tartanak, magukat imádják és másoktól is imádatni kívánnak és a kik azokra megvetéssel tekintenek, kik a természetnek e hiu adományai nélkül szükölködnek; de mit mond a Szentlélek? azt mondja: „*Csalárd a kedvesség és hiu a szépség; az Urat félő asszony dicséretes*” (Példb. 31, 30.). Te a szépség és testi javak miatt kevélykedel, ugy, de ezek csak oly dolgok, melyek miatt magadat inkább meg kellene aláznod; mert vajon nem szolgál-e megaláztatásodra, hogy a te előnyöd és egész

[111]

érdemed oly dolgokban áll, melyeket az okatlan állatok, az érzéktelen növények, a lelketlen festett vagy faragott képek nagyobb mértékben bírnak mint te? Nem szolgál az megaláztatásodra, hogy azok a virágok, melyekkel magadat ékesíted, eszedbe juttatják mulandóságodat? Nem szolgál megaláztatásodra, hogy maga a ruházat és női ékesség, melyen oly mohón kapsz és szüntelen változtatsz, szemedre hányja, hogy saját szépséged nem elegendő, hanem hogy különféle ékességre van szükséged, hogy e vagy ama hibádat eltakarja és azt a mit az évek elraboltak, kipótoljad? Menj ennek a híres szépségnek koporsójához, nyisd fel azt, mit találsz benne? undort gerjesztő száraz csontokat s egy marok hamut, mely neked hallgatva kiáltja; „*Mit kevélykedik a por és hamu!?*” (Eccl. 10. 9.). Én is olyan voltam valaha, mint te most és lásd mi vagyok, olvasd rajtam, ismerd meg bennem jövődő sorsodat.

Vagy talán abban bizod el magadat és kevélykedel, hogy sok földi javakkal, gazdagsággal, kincscsel birsch és dusan folynak be jövedelmeid? de barátom! mi a te aranyod, ezüstöd? adhat-e azok sulya neked belső becset és érdemet? nem marad azok daczára elméd tudatlan, szived csalárd és magadiselete nemtelen? A gazdagság semmi, atyámfia! ha azt az ember nem igaz uton szerezte, vagy jóra nem használja. Vizsgáld meg azért, hogy miképen szerzed azokat és mire fordítod? meglátod, hogy azok miatt inkább félned kell, mint elbizakodnod, ha majd Isten előtt azokról számolni fogsz; de másrésről is, ha meggondolod, mily mulandók és veszendők a földi javak, nincs azokban mit kevélykedned; egy váratlan eset megfoszthat mindenedtől és a ki ma gazdag voltál, holnap koldusbotra juthatsz; nem

[112]

láttál-e már több példát, melyek azt bizonyítják, hogy a gazdagok is szegénységre juthatnak ?

Nincs tehát az embernek oka, hogy kevély legyen és másokat megvessen; inkább van oka, hogy magát megalázza.

Igen is van oka az embernek, hogy magát megalázza, mert alázatosság nélkül nem lehet kedves sem Isten, sem emberek előtt; alázatosság nélkül nincs semmi keresztény erény, de üdvösség sincs.

Az emberek nem kedvelik, nem kedvelhetik a kevélyt, sőt maga a kevély sem szenvedhet más kevély embert; de az Isten sem kedveli, írva van: „*Utálatosság az Ur előtt minden kevély.*” (Prov. 16, 5.) Jób is eképen szól az Istenhez: „*Hányd szét a kevélyeket haragodban és körültekintvén, minden nagyravágyót alázz meg . . . végy szemügyre minden gőgöst és szégyenítsd meg őket.*” — (Jób 40, 6, 7.) „*Az Ur félelme gyűlöli a gonoszt, a fő-fuvalkodást és kevélységet . . . utálom.*” (Prov. 8, 13.) Izaiás mondja: „*Az ember kevély szemei megaláztatnak, mert a seregek urának napja minden kevély és minden nagyravágyó ellen jó, hogy megaláztassék.* (Iz. 2, 11 —12.) De hogyan is kedvelhetné Isten a kevélyeket, hiszen a kevély angyalokat is az égből pokolra taszította, az embereket is ezért üzte ki a paradicsomból. — Isten csak az erényest kedvelheti; alázatosság nélkül pedig nincs semmi keresztény erény.

b) Egykor sz. Ágoston kérdeztetvén, hogy a ker. erények között melyik az első? azt felelte: az alázatosság, másodsor és haramadsor is kérdezték, a felelet

[113]

ségen vetekedtek, hogy kié lesz az első hely mennyek országában ? azonban inkább azt kellett volna kérdeznetek: Ki megy be a mennyországba? ti ugyan be nem mentek, míg a kevélységgel, ranghajzával fel nem hagytok, míg oly egyszerűek, igénytelenek, gyarlóságtokat ismerve — oly alázatosak nem lesztek, mint a kisdedek; tehát csak úgy mehettek be a mennyországba, ha magatokat megalázzátok, ott is csak azon mérték szerint lesztek nagyok, a mely szerint e világon alázatosak lesztek. — Alázatosság nélkül nem lehet tehát üdvösség?

Van tehát sz! elég okunk, hogy magunkat megalázzuk és nincs semmi okunk, hogy kevélykedjünk és másokat megvessünk; nincs okunk kevélykedni, főképp ha magunkba tekintünk — mit találunk magunkban? nemde kevés, vagy éppen semmi jót sem? vagy ha valami kis jót látunk is, ez sem a mienk, hanem Isten ajándéka. „*Mid van óh ember! kérde a nagy apostol — a mit nem vettél, ha pedig vetted, mit dicsekszel, mintha nem vetted volna?*” Ellenben találunk sok fogyatkozásokat, hibákat, bűnöket, melyek arra ösztönöznek, hogy a kevélység minden gerjedelmét elfojtsuk és mindig azon alázatos érzület hasson át, melylyel az evangéliomi vámosnak szive volt tele, ki bűnös voltának tudatában szeméit sem merte az égre fölemelni és mellét töredelmesen verve kiáltott fel: „*Uram! légy irgalmas nekem szegény bűnösnek!*” . . Igen! alázzuk meg magunkat az Ur hatalmas keze alatt! — Keresztények vagyunk, Üdvözítőnkől tanuljunk alázatosságot, ki mind példájával, mind szavával tanította az alázatosságot; példájával: midőn elhagyta mennyei dicsőségét, emberi testbe öltözött, megalázta magát a jászolig és keresztig. — Szóval

[115]

tanított alázatosságra, midőn így szólott: „*Tanuljatok tőlem, mert szelid vagyok és alázatos szívű.*” Ha ezt megtanultuk, mindent tudunk, ha ezt gyakoroljuk, boldogok vagyunk; mert hozzá teszi: „*és nyugodalmat találtok a ti lelketeknek,*” — nyugodalmat mind itt e földön, mind az örök életben; mert Isten a kir. próféta szava szerint az alázatos szívűeket üdvözíti. Ámen.

[116]

Pütkösd utáni 15-ik vasárnapra.
1828.

A halálról. Halálunk bizonyos, ideje, órája bizonytalan.

„Mikor Jézus a város
kapujához közelgetett, ime egy
halott vitették ki, egyetlen egy
fia anyjának, ki özvegy vala.”
(Sz. Lukács 7. 12.)

Oly keserves halált és gyászos temetést alig lehet gondolni, mint ez volt, melyről a mai evangéliom emlékezik. Az atyai névnek és ősi dicsőségnek ragyogó fényét, a gazdag birtoknak egyetlen örökösét, a gyámoltalan özvegy anyának egyetlen örömét és reményét elragadja a kegyetlen halál; elragadja virágzó ifjúságában, életének zsenge korszakában, sem fiatalsága, sem gazdagsága, sem az anya gyöngéd ápolása meg nem menthette a halál fulánkjától!

E példa tanít minket, hogy a halál senkinek sem kedvez, az ő nyilainak az ifjak, mint az öregek ki vannak téve, melyek ellen sem az ifjkor elevensége, sem a testnek erőssége védelmet és bátorságot nem szerezhet. Közelítsetek e koporsónak szemlélésére mindnyájan, kik itt vagytok; ifjak és öregek, gazdagok és szegények s lássátok, hogyan mulik el egyszerre a szép-

[117]

ség, ifjúság, gazdagság és mind a mi kellemest a világ adhat és tanuljatok azokról, a mikkel a világ az életben kedveskedik, józanul itélni és a jövő életre, melyre a boldog halál vezet, okosan és szorgalmasan készülni. A koporsóba betekinteni s a halálról elmélkedni, igaz, hogy keserű annak, ki ezen életet szereti és idejét kedve szerint töltheti, a földi javakkal, a világnak gyönyörködtető örömeivel szabadon élhet, keserű neki tudni, hogy ezeket a javakat egyszer el kell hagynia; de hasznos és üdvösséges neki ezt tudni, a halálról gyakran megemlékezni; mert ez a gyakori emlékezés a halálra, visszatartja őt a gonosztól és jóra ösztönzi, zabolája a bűnnek és ösztön minden jóra. Emlékezzünk meg azért Sz! gyakran halálunkról, mert ez által készülünk el a boldog halálra és hogy a halálról megemlékezés e célra szolgáljon, két dolgot vegyünk a halálban figyelembe: *a halálnak bizonyosságát egyrésztől s annak bizonytalanságát.* másrésztől. Fontoljuk meg, hogy *nincs bizonyosabb, mint a halál, szükség azért arra készülni; nincs bizonytalanabb, mint a halálnak órája, azért arra minden órában készen kell lenni.* Legyen ez e mai beszédnek tárgya és felosztása. Figyelmezzetek.

A halálnál nincs semmi bizonyosabb. Minden bizonynyal mindnyájan meghalunk keresztények! Sem szentség és bölcsesség, sem erő és szépség, sem kincs és gazdagság, sem ifjság és hatalom senkit a halál nyilától el nem rejthet. Vessük bár akár merre vizsgáló szemünket, magunkra vagy magunkon kívül, minden meggyőzve emlékeztet halandóságunkra: a föld, melyen

[118]

járunk, azt adja tudtunkra, hogy egyszer bennüket kebelébe fogad és valamint földből lettünk, úgy benne ismét földdé válunk; a holtak, kiket naponkint a sirba kisérni látunk, arra emlékeztetnek, hogy már rajtunk a sor és mintegy kiáltják: „ma nekünk, holnap nektek,” a mi ma velünk történt, rövid idő alatt veletek fog történni, sőt a mint az Apostol írja: (Kor. II. 1. 9.) önmagunkban hordozzuk a *halálítéletet*, azaz halálunkról való meggyőződésünket. Az idő, betegség, munka meggyengíti egészségünket, sietteti leomlását testünk sárházának; minden lépés, melyet teszünk, közelebb visz sirunkhoz, melybe csakugyan beszállunk, valamint azok, kik előttünk éltek. Hol vannak szerelmesim! csak a kik ez előtt 20—30 évvel az országban tiszteket viseltek, ebben a városban laktak, ezeken az utcákon jártak, gazdagságokat gyűjtöttek? hol vannak ezek? Mindnyájan elhaltak. És kik most itten vagyunk, rövid időforgása alatt egytől-egyik odaleszünk; ötven év múlva talán egy sem lesz közülünk; száz esztendő múlva pedig azt sem tudják az, utánunk jövők, hogy voltunk-e e világon? „*El van végezve* — írja sz. Pál — *hogy az emberek egyszer meghaljanak.*” (Zsid. 9. 27.).

Nem vitatom hosszasan elöttetek ezen nagyon világos igazságot, melyet a nélkül is közületek senki sem tagad, sőt kétségbe sem hozhat; inkább vonjuk le a halál bizonyosságából a következtetést, de mit ? azt-e, hogy a halál keserű emlékezésével ne gyötörjük szívünket, elménket? azt-e, a mit a bölcs megjegyzése szerint az istentelenek szoktak mondani egymásnak: „*együnk, igyunk, vigadjunk, dobzódjunk, minden mezőn, a melyen átmegyünk hagyjuk jelét a mi feslettségünknek, anélkül is maholnap megkell halnunk.*” Óh szerelmesim! az okos elme ily következtetést nem hozhat. Ugyan sz!

[119]

ha itten *négyen* vagy *öten* halálra volnának ítélve, vajjon mit tennének? bizonyára ha okosan akarnának gondolkodni, halálra készülnének.

Mi reánk is ki van mondva az ítélet, hogy meg kell halnunk, azért okosabbat nem tehetünk, mint ha arra, mig időnk van, nagy gonddal készülünk, hisz minden nehezebb, fontosabb dolgainkhoz készülni szoktunk; mi nehezebb, fontosabb és nagyobb következésü a halálnál, midőn attól függ örök üdvösségünk, vagy örök kárhozatunk, szükséges tehát arra előre készülni, annyival inkább, mert csak egyszer halunk meg.

„*El van végezve* — mondja sz. Pál — *hogy az emberek egyszer meghaljanak,*” igen, csak egyszer hal meg az ember és ettől az egy szempillantástól, a halálnak órájától függ az embernek örök boldogsága vagy boldogtalansága; ha ebben hiba történik, azt nem lehet többé helyrehozni. A pogányok is elismerték ezt, kik közül Plutarch azt mondja: „*a halálban nem adatik meg a hibának helyrehozása.*” Nem lehet többé orvosolni, ha bűnben és Isten haragjában lesz halálunk. „*Ha a fa délre esik vagy éjszakra, a mely helyre esik, ott marad.*” (Pred. k. 11. 3.) azaz valamint a fa, miután levágatott, azon helyen marad, melyre esett, úgy marad az ember is halála után vagy a kegyelem vagy a kárhozat állapotában; s mi következik ebből? „*az,* — u. m. a pogány Seneca — *hogy egész életünkben jól meghalni tanuljunk.*” Ha ezt tudjuk, mindent tudunk, ha semmi egyebet sem tudunk; ha ezt nem tudjuk, semmit sem tudunk, ha egyebet mindent tudunk is; az, hogy egész életünkben a boldog halálra készüljünk; ha ezt jól végeztük, mindent megszereztünk, ha életünkben semmit sem szereztünk is; ha ezt rosszul tettük, mindent elvesztettünk, ha

[120]

igyekezetünk által magunknak az egész világ kincsét megszereztük is; a haláltól függ örök boldogságunk vagy boldogtalanságunk; ha jól halunk meg, örökké boldogok, ha rosszul, örökre boldogtalanok leszünk. Ha kétszer lehetne meghalni, menthető volna azok gondatlansága, a kik a halálra nem készülnek, de mivel csak egyszer halunk meg, nagy vakmerőség arról nem gondoskodni, hogy boldog halállal haljunk meg. Óh ember! nem akarnál ugyan meghalni, de bizonyosan meghalsz, és még sem készülsz a halálra; tudod, hogy csak egyszer halsz meg és ha bűnben halsz meg, örökre elkárhozol és mégis vétkezel? Érzed magadban, hogy ha a mostani állapotodban halnál meg, elkárhoznál és mégis ezen állapotban maradsz? és nem készülsz a boldog halálra? Óh szerelmesim! mivel kétszer meg nem halhatunk és a halálban ejtett hibát helyre nem hozhatjuk, méltó, hogy egész életünkben a jó halálra gondosan készüljünk; erre sürgetnek bennünket édes Üdvözítőnknek gyakori intései: „*Legyetek készen, mert a mely órában nem vélitek, eljön az ember fia.*” „*Legyenek felővezve ágyékaik és égő gyertyák kezeikben és ti hasonlók azon emberekhez, kik urokat várják, mikor visszatér a menyekzóból, hogy midőn megjön és zörget azonnal megnyissák neki.*” „*Boldogok azon szolgálók, kiket midőn megjön az Ur ébren talál*” (sz. Luk. 12. 35—37.).

Mindnyájunknak szükséges a halálra való gondos készület; mert vagy igazak, vagy bűnösök vagyunk. Ha bűnösök vagyunk, szükséges, mert ha nagy bűnben meghalunk, örökre elvesztünk; ha igazak vagyunk is szükséges, hogy az igazságban mindvégig megmaradjunk; mert a boldogságra nézve mit használ valakinek, ha jól élt, de gonoszul halt meg? Legyen bár valaki

[121]

szent, mégis vétkezhetik, utolsó óráján is vétkezhetik, azon vétekben maghalhat és örökre elkárhozhat. Jó volt valaha Judás, de utoljára elveszett. Tehát az igaznak is gondosan kell a halálra készülnie, az istentől alázatos szívvél kegyelmet kérnie, hogy az igazságban megmaradhasson. Vigyáznia kell, hogy életében szerzett érdemeit magával az örök életbe bevihesse. A kereskedő, mennél több kincset visz az ő hajója, s mennél közelebb van a parthoz, annál jobban vigyáz, nehogy hajótörést szenvedjen. Az igazak is annál jobban vigyáznak, mennél több érdemet gyűjtöttek életökben, hogy azokat halálok óráján haszontalanná ne tegyék.

Ámbár ennyire szükséges a halálra való gondos készület; és mégis, ó fájdalom! készülünk-e arra gondosan? Semmi sincs általánosabb a halálnál, semmi sem érdekel közelebről bennünket, mint a halál, még sincs semmi annyira figyelmünkön kívül, mint a halál. Naponkint látjuk, hogy ismerőseinket, jó barátainkat kiviszik a temetőbe és még sem gondoljuk meg, hogy nem sokára reánk kerül a sor; vagy ha gondoljuk is, óh mi hamar kiesik e gondolat elménkből! Alig fedi el barátunk holttestét szemünk előtt a sir, már elfelejtjük, hogy mi is halandók vagyunk; úgy élünk, mint ha örökös maradásunk lenne e földön, csak a földiekre van irányozva minden gondolatunk és igyekezetünk, csak a világnak élünk, az örök boldogságra keveset gondolunk, a boldog halálra épen nem készülünk, és ha néha-néha ez is eszünkbe jut, csak azt gondoljuk, hogy most a világgal élünk, majd annak idején a halálra is elkészülünk; e csalfa remény dönt sokakat a veszedelembé

[122]

és örök kárhozatba, mert ha most mindjárt nem készülsz, bizonytalan, ha elkészülhetsz-e valaha; mert valamint bizonyos a halál, úgy bizonytalan annak órája, azért arra mindenkor készen kell lennünk.

Bizonytalan sz.! ami halálunk ideje, helye és módja; nem tudjuk, mikor? hol? és mi kép halunk meg? nem tudjuk minő halált rendelt Isten a mi életünknek; némelyek hosszú életet élnek, megsokasodnak éveik és a mint a sz. irás mondja, valamint a buza akkor vitetik a csürbe, mikor megérik, úgy ők is akkor szállnak a koporsóba, mikor napjaik betelvé, elvénülnek és éltető erejük elfogyván, elérnek. Mások életök folyásának közepén megállítatván, látják, mint Ezekiás király, hogy még virágzó életökben megnyílik koporsójuk fedele. Némelyek pedig csak alig mutatkoznak a földön, reggeltől estig, elvégzik életök folyását, hasonlók levén ama mezei virágokhoz, a melyek alig nyílnak ki és már elhervadnak. Mindenkinek ki van rendelve életének bizonyos határa, melyen túl mennie nem lehet, de ezen titok Istennek azon örök könyvébe van beírva, a melyen hét pecsét van és egyedül az ártatlan Báránynak, az Isten fiának szabad azt kinyitni. Senki ezen órát közölünk nem tudja és midőn nem is véljük, akkor közelit hozzánk, sőt nem csak midőn nem véljük, hanem midőn azt távol lenni gondoljuk, épen akkor ejt hálójába a halál, akkor, midőn magunknak még hosszú életet, egészséget, örömet és vig napokat ígérünk. Ezt talán mások esetéből magatok is tapasztaltatok; de az Isten csalhatatlan szava is bizonyítja, azt tanítja a sz. irás, hogy a halál úgy jön, mint

[123]

a tolvaj; a tolvaj nemcsak véletlenül jön, hanem olyan időt és alkalmat keres, a melyben, a családtya azt gondolja, hogy mind háza, mind jószága a legnagyobb biztonságban van, éjjel, sötétben leleskedik, midőn az emberek alusznak, csendesen, minden zaj és lárma nélkül lepi meg a családtyát, „*ki, ha tudná, mely órában fog jönni a tolvaj, bizonyára vigyázna és nem engedné házát megásatni.*” (Sz. Máté 24. 44. Luk. 12.39.). Ugy a halál is akkor lep meg minket, midőn életünket bátorságban lenni véljük. Másutt ismét azt olvassuk a szentírásban, hogy a halál nekünk az, a mi a hálnak a horog és a madárnak a tör; midőn a hal vigan uszkál a szép folyóvizben, midőn élelmét keresi és válogatja, akkor nyeli el a horgot; midőn a madár vigan repdes a zöld ágakon és kedvesen énekelget, akkor fogja meg a tör; úgy mi is akkor esünk a halál törébe, mikor a kedvező egészség még sok éveket ígér, mikor a világ csalfa gyönyöreitől elragadtatva vigan élünk és a halálról egészen megfejtkezünk; hányat hallottatok ti is, kik vigan feküdtek le és halva találtattak? hányan merültek jég és víz alá? hányan égtek meg házban? hányan veszték el szekérfeldülés, menykőütés és más ily véletlen esetek által? Semmi időben, semmi helyen, eléggé biztos nem vagy a haláltól; gondolj bár akármely biztos helyet, akármely kedvező állást; még sem lesz pillanat, mely neked utolsó nem lehet, mint volt sok embertársadnak; nincs oly fényes pompa, mely halállal ne végződnessék, nemde Heródes Agrippa az őt dicsérő nép tapsai közt adta ki lelkét? Nincs olyan vigság, melyet gyász és temetés ne követhetne, nemde Jezábel királyné akkor vettetett le, mikor magát a legnagyobb ékességben mutogatta királyi palotájának ablakában? Nincs oly vendégség, melyen

[124]

halál ne történhessék; nemde Baltazár király a gazdag asztalnál mulék ki e világból; nemde Jób fiait, mikor vigan lakomáoztak, nyomta össze a reájok omlott ház? Nemde Ámon akkor öletett meg, mikor bátyjával Absolonnal vigan vendégeskedett? Nincs álom, mely minket az örök álomba nem taszithathat; nemde Holofernes a maga győzelmes táborának közepén a szép Judit karjai közt mély álomba merülve halt meg? Egy szóval a halál mindenkor és mindenütt vár és keres ugymond Seneca; azért mindenütt és mindenkor készen kell lennünk a halálra, ide czéloznak édes Üdvöztőnk számos gyakori intelmei: „*Vigyázzatok, mert nem tudjátok a napot, sem az órát*” és „*Legyetek készen, mert a mely órában nem véltetek, eljön az ember fia.*” „*El van rejtve ezen nap, ugymond sz. Agoston, hogy mindennapra vigyázzunk, minden nap készüljünk, mindennap készen legyünk.*”

Jó, igen jó a halálra készülni, gondolják némelyek magokban, de hisz elég ideje lesz még ennek! Óh mily hibás gondolat ez! összefér-e ez Krisztus urunk oly gyakori intéseivel? volt-e ideje az öt esztelen szüznek olajat venni? volt-e ideje a dusgazdagnak az ő halálára elkészülni; volt-e ideje a szép Absolonnak, midőn a cserfán függve maradván Joábtól átszurattott? Egy szóval mindazoknak, kik a mai napig hirtelen meghaltak, ha az előtt nem készültek, volt-e elég idejük készülni? vagy talán ritka eset a hirtelen és véletlen halál? csak a holnapi, sőt a mai napról is bizonytalanok vagyunk, még ma vagy holnap sokan meghalnak csak egy országban is, a kik a halált távol lenni vélik, a mi ezekkel megtörténik, velünk is megtörténhetik; nem okosság tehát a halálra való készületet bizonytalan időre halasztani, hanem most mindjárt szükséges készülni s mindig készen lenni.

[125]

Ne mond azért K. L.! *lesz még időm*; mert talán nem lesz időd; ne mond: *még nincs veszély*, mert talán még ez éjjel számon kéri tőled lelkedet. Tele van a pokol olyanokkal, kik magokat így biztatták, sokan vannak ott, kik mondogatták: lesz még időm, nincs veszedelem; de most az örök kárhozat helyén siratják hibájukat, melyet többé helyre nem hozhatnak.

Mind e mellett te még is magadban így okoskodol: Nekem nincs még mit félni a közeli halaltól én még ifju, egészséges vagyok, ép tagokkal, erős testalkattal, eleven színnel bírok, ifju volt a náimi özvegy fia, mégis meghalt, az ép tagokat, az erős testet, az eleven színt egy forró betegség, gyuladás a sirba taszítja, Szépek, színesek a virágok, de midőn már legszebben virágoznak, egy nap elhervadnak. Azt mondja pedig a sz. írás: „*az ember mint a virág kinyílik és eltiportatik, elfut mint az árnyék*” (Jób 14.. 2.), másutt azt mondja a sz. Lélek: „*az ember nem tudja az ő végét*” (Pred. k. 9. 12.). Mind igaz, azt mondod te erre: „de én mégis talán oly hamar, oly ifju koromban meg nem halok,” én azt viszonzom neked: meglehet, hogy talán meg nem halsz, de úgy is lehet, hogy talán meghalsz; tehát okosság-e a bizonytalan *talán* miatt magadat veszedelembé ejteni? nem jobb-e a bizonyost választani? a halálra most mindjárt készülni? mert ha meg nem halsz is, ez a készület nem lesz károdra, de ám ha meghalnál, mily nagy károdra válnék, hogy készen nem voltál?

Kérdezd a dicsőült szenteket, bánják-e, hogy a halálra oly jókor, oly sokat készültek? egyet sem találsz, a ki bánná; kérdezd az elkárhozottakat, felkiáltanak ezek: Óh mi örökké szerencsétlenek, hogy a halálra nem készültünk, hirtelen reánk jött a halál, vétekből talált,

[126]

azért örökre elvesztünk! Vigyázz K. L. hogy ma-holnap te felőled ne mondják a mit te másokról szaktál mondani: „Ki gondolta volna, hogy ez az egészséges ember, ez a derék ifju, ez a fiatal leány vagy nő oly hamar meghaljon?” Tehát szükséges mindjárt készülni és mindenkor készen lenni a halálra, nem avval, hogy rendelést tegyetek: „engem ide temesetek, ily ruhába öltöztessetek,” ez igen csekély és elmaradható készület; a te lelkedről gondoskodjál, ezt tartsd tisztán a büntől, ezt ékesítsd fel az Isten előtt kedves ker. erényekkel, hogy méltó legyen az ő Teremtőjével egyesülni. Semmi fertőzött be nem mehet mennyek országába.

Ezeknek igazságát megismerve K. L. nem mondhatjuk-e most sokan: Óh én tunya és gondatlan keresztény, mit tettem eddig, hány napot, hány órát fordítottam eddig a halálra való készületre? Ugy éltem eddig, mintha soha meg nem kellene halmom, pedig tudom, tudnom is kell, hogy bizonyosan meghalok és pedig csak egyszer halok meg, de nem tudom, mikor, hol és hogyan történik halálom? Istenem! hol volnék már most, ha az én sok és nagy bűneimben meghaltam volna?! *Ah, — felkiáltok sz. Ágostonnal — „hová mentem volna, ha akkor a világból kimultam volna? ha nem az én cselekedeteim által megérdemlett tüzre és kinokra”* (L. conf. 6. cap. 1.) Hányat talált vétekben a halál, kik nálunk jobbak voltak és elvesztek? Jaj! bizony mondhatjuk Dáviddal: *„Ha akkor az Ur nem segít engem, csakhamar pokolban lakott volna az én lelkem”* (93. Zs. 17. v.). Fogjunk tehát hozzá és pedig most mindjárt a halálra való gondos készülethez és arra mindenkor készen álljunk, ugy a halál nekünk az üdvösségnek útja és a mennyország ajtaja lészen. Ámen.

[127]

Az év utolsó estéjére.

1829.

Istennek jótéteményei, áldásai és az ember roszasága.

*„Ideje szerint minden
elmulik az ég alatt”
(Préd. k. 3. 1. v.)*

Mennyire igaz a bölcsnek e mondása, mindennap tapasztaljuk ugyan, de ezen ünnepélyes perczen, midőn az év végéhez értünk, még szembetűnőbb annak igazsága. Igen, *„minden elmulik az ég alatt ideje szerint,”* elmulnak az órák, napok, hetek, hónapok, mint az év részei időről-időre elfolytak, míg végre eltűnt az egész év. Hol vannak az örömök, vigságok és gyönyörök, melyekben, vajha ártatlanul és ne lelkünk kárával, órákat töltöttünk? Hol vannak a szenvedések, melyek annyi fájdalmat okoztak, szívünkéből annyi sóhajtást, szemeinkből annyi könnyeket sajtoltak ki? Hol vannak azon fáradozások, melyek oly sok izzadással jártak, és néha ugyan némi eredménnyel jutalmaztak, de sokszor minden siker nélkül maradtak? Mind, mind elmult ideje szerint.

A földi dolgoknak e mulandósága az év végén alkalmat nyújt ker. üdvös elmélkedésre; mert ugy tartom, hogy minden keresztény az év utolsó napját egy

[128]

jeles és oly napnak tekinti, mely komoly gondolatokra ébreszt és hathatósan szivünköz szól. Szemeink elé állítja Istennek sok jótéteményeit, melyekben egész éven át oly bőven részesültünk; emlékezetünkbe hozza roszt cselekedeteinket, melyekkel Istennek jótéteményeit háládatlansággal viszonztuk és figyelmeztet a bizonytalan jövőre. Mind igen méltó tárgyak a megfontolásra! És épen evégett gyültünk itt össze ezen ünnepélyes órában, hogy ezeket meggondolva, Istennek a vett jókért hálákat adjunk, elkövetett hibáinkért bocsánatot kérjünk és életünk jobbítását megígérjük. Szent, dicséretes és üdvös cél ez, mely titeket most e szentegyházba egybegyűjtött és tehetnék-e jobbat, mintha ájtatos buzgóságtokat elősegítendő ezekről értekezem? Ezt teszem tehát csak figyelmezzetek.

Istennek végtelen jósága mindenkire kiterjed, szeretetéből senkit sem zár ki. Nem csak a nagyoknak, hanem a kicsinyeknek is; nem csak a gazdagoknak, hanem a szegényeknek is; nem csak a jóknak, hanem a gonoszoknak is jótévő Atyja Ő; sőt sokszor hol a gonoszság bővelkedik, még inkább bővelkedik az ő kegyelme és jósága; nincs ember, ki az ő jóságát nem tapasztalná; nincs időszak, mely jótéteményeivel jegyezve nem lenne. Tekintsünk csak vissza a lefolyt évre, melynek végküzöbén állunk, mily sok és mily nagy jótéteményeit láttuk az Urnak, melyekben vagy közönségesen, vagy különösen ki-ki részesült közülünk ?

A jó Isten ez év folyása alatt sokféle áldásaival áldotta és sok veszélytől őrizte meg városunkat; Megál-

[129]

dotta szántóföldjeit; mezeit, szőlőhegyeit, megoltalmazta égháboruktól, jégesőtől és egyéb csapásoktól, melyek a föld termését semmivé és a munkás fáradozását haszontalanná szokták tenni. Minden termény, bár valamivel későbbben mint máskor, de mégis megérett. A kertek takarmánnyal, a pajták gabonával, a pinczék borral megteltek és mindent oly bőséggel adott az Ur Isten, hogy mindenki megélhet sorsához képest, szűkségről, drágaságról senki sem panaszkodhatik. A szegény is megkeresi a maga kenyerét és élelmét. Hát e mellett mennyi veszélytől, kártól és közcsapástól őrizte meg Isten városunkat? Nem olvastuk-e, hogy némely tartományt a hadakozás és döghalál pusztította? Isten jó voltából a mi hazánk és mi abban a döghaláltól és hadaktól menten maradtunk. Nem halottuk-e, hogy hazánkban sok helység az emésztő tűz által pusztulásra és szerencsétlen lakosai koldulásra jutottak? Városunkban ha vagy kétszer ki is ütött a tűz, tetemes kárt nem szenvedett. Nem értettük-e a közhirekből, hogy a szomszéd vármegyékben a marhavész felette nagy károkat okozott? városunkat e csapás sem érte. Nem tudjuk-e, hogy a földrengés vármegyénk több helységeit, épületeikben igen megkárosította s igen hosszú ideig nagy félelem és rettegésben tartotta? Mi e nemes városban, ha a természet e ritka tüneményeinek mozgását vagy kétszer észrevettük is, de e miatt sem nevezetes károkat nem szenvedtünk, sem rettegésbe nem jöttünk. Más években a kártékony Szamosnak hirtelen felduzzadása veszedelemmel fenyegette e várost, olykor-olykor töltéseit kiszakasztván kiáradó vizeivel elborította határait és károsította lakosait.

[130]

Ez évben ettől is megszabadultunk. Ezek mindannyi nagy jótéteményei az Ur Istennek, melyeket ez évben hozzánk, e város lakosaihoz irgalmasan mutatott.

Valamint Istennek nagy jótéteményei valának, melyekben a lefolyt évre visszatekintve közösen, általánosan részesültünk: úgy nem csekélyebbek azok sem, melyeket mi saját személyünkben különösen is tapasztaltunk. Ez váratlanul nagy szerencsében részesült, amaz egy véletlen veszedelemből szerencsésen kimenekült, kinek tulajdonítja mindkettő a maga szerencsáját? ha keresztényileg gondolkodik, kinek másnak, mint az Istennek? Ez halálos betegségben sinlődött, amaz más nagy veszélyben forgott, ezt az Isten a veszélyből csodálatosan kiszabadította, amazt életre, egészségre hozta. Ez az élet fentartására szükséges anyagiak megszerezhetése miatt nagy bűba, aggodalomba és csaknem kétségbe esett, amannak szívét titkos keserűség emészté, minden remény nélkül, hogy magán segíthessen; mind a kettőnek utat, módot mutatott az Isten, hogy magukon segítsenek, aggadalmuk elenyészett, szomorúságuk örömmre változott. Ezt az irigyek alattomos csalárdsága javaitól, amazt a rágalmazók gonosz nyelve jóhírnevétől, becsületétől igyekezett megfosztani és vajjon kicsoda ment az ilyenektől? De az Isten hatalmas keze kiragadta őket ellenségeik kezei közül, hogy nekik nem árhattak. Ki tudná, ki győzné Istennek hozzánk való különös jótéteményeit előszámolni? Szálljon kiki közülünk magába, vizsgálja meg, hogy micsoda különös jótéteményt vett Istentől? bizonyára senki sem lesz, ki ebben vagy abban az esetben Istennek iránta való jóságát nem tapasztalta volna és kénytelen

[131]

ne lenne elismerni és mondani: Az Isten ujja volt itt; sőt az év napjai közül alig találunk egyet, a melyen Isten különös jóságát nem tapasztaltuk volna.

S mit mondjak a lelki javakról, a természetfeletti ajándékokról, melyek Istennek csupa ingyen való irgalmasságából szállottak reánk? az Istennek oly sok belső sugallásról, melyekkel a rosztól. elvonni, a jóra serkenteni, üdvösségünk munkálására birni törekedett? mit mondjak annyi sok oktatásról, intés és kérésről, melyekkel Isten jó barátaink, majd szolgálói által szívünkhöz szólott? Mit Istennek ama hosszú és békességes várakozásáról, melylyel a mi sok és nagy büneinket eltűrte és megtérésünket oly sokáig várta? Mit a szerencsés és szerencsétlen esetekről, a betegségekről, kárvallásokról, melyekkel az Isten majd ezt, majd amazt meglátogatta, hogy neki alkalmat adjon a világ mulandóságának elismerésére, hogy szívét a világi hiúságok szeretetétől elvonja és az égiek keresésére bírja? Mit mondjak annyi sok időről, annyi jó alkalomról, melyet kinek-kinek nyújtott Isten a jó cselekvésére és üdvössége keresésére? Ezekhez számlálom én az anyaszentegyháznak azon különös kegyelmét is, melylyel a római szentséges pápa ez évben az anyaszentegyháznak kincses tárházát felnyitotta és az ő hiveinek töredelmes bűnbánat által nyert büneik megbocsátása után fenmaradt ideiglenes büntetéseik eltörlésére teljes mértékben osztogatta a *szent bucsut*, mindazon különös kegyelmekkel, melyekkel a jubileumi bucsuk engedélyeztetni szoktak. Mert ez is az Urnak munkája volt, ki a Szentlélek által vezérli az ő anyaszentegyházának kormányzóját. Számláljátok elő, ha képesek vagytok az Istennek ez évben mind testünkre, mind lelkünkre nézve hozzánk mutatott, mind általános, mind különös

[132]

jótéteményeit; bizonyára elálmélkodunk azoknak mind nagyságán, mind sokaságán.

Mit kell nekünk mindezekért tenni? A mi jó Istenünk nem kíván tőlünk egyebet a jó szivnél, a háladatosság áldozatánál és ez egygyel kész megelégedni. *Ábel*, mivel az Isten az ő nyáját megáldotta, hálaáldozatot mutatott be az Urnak (Mózes 1. k. 4. v.) *Noé* égő áldozatot tett az Urnak, mivel őt és családját a vizözönből kiszabadította (Móz. 1. k. 8. r.). *Melkizedek* a Magasságbélinek főpapja és Szálem királya azon győzelemért, melyet Ábrahám a négy király serege fölött nyert, hálából kenyeret és bort áldozott az Istennek. Nekünk is ily hálásaknak kellene lennünk és legalább most e közajtatosság alkalmával buzgó hálát adni az Istennek, mindazon jótéteményeiért, melyekkel minket az egész éven át megáldott. De hát nem voltunk-e erre kötelesek az egész éven át? kétségkívül kötelesek voltunk! de vajjon teljesítettük-e e kötelemünket? Szóljon az elmúlt év, szóljanak ennek lefolyt napjai, szóljanak ezekben végrehajtott cselekedeteink. De vajjon mit szólnak ezek? kiáltják a *mi háladatlanságunkat!*

Mi a mi jó Istenünknek a jóért rosszal fizettünk, jótéteményeiért törvényeit lábbal tapodtuk, parancsait által hágtuk. A mily nagy volt az ő jósága, oly nagy volt a mi háladatlanságunk; ő naponkint jót tett velünk, újabb és újabb jótéteményeit közölte velünk; mi gondolatainkat, szavainkat és cselekedeteinket az ő megbántására fordítottuk, ezer meg ezer hibáink, mindennapi vétkeink, ezek voltak a mi cselekedeteink, melyekkel a mi jótévő Istenünk ellen pártot ütöttünk. Ah, az Isten

[133]

oly jótévő atya volt irántunk, és mi ily háladatlan rossz gyermekek ő iránta! Nem méltó-e a mi magunkviselete, hogy sűrű zápor gyanánt ömlő könnyekkel megsirassuk?

A szent írás egy férfiut állít elénk, (II. Rész. 12.) kinek az Isten kemény szemrehányásokat tett, mivel az Isten különös jótéteményeiért háladatlan lett. — E férfiú *Dávid király volt, kit Nátán látnok által ekkép fedett meg az Ur: „Én kentelek téged királylyá Izraelen és én mentettelek meg téged Sául kezéből és neked adom Izrael és Juda házát; Miért vetted meg tehát az Ur ígését, hogy gonoszat cselekedjél színem előtt?”* Miért bántottál meg engem, ki neked oly sok jót tettem? Ezt érdemeltem-e én tőled ?

Nem alkalmazhatjuk-e e szemrehányást magunkra, ha háladatlanságunkat meggondoljuk? Ha oltárunkon a kenyér szín alatt elrejtett Isten hozzánk szólana, vajjon szólhatna-e másképen, mint régen szólott az Ur Dávidhoz prófétája által? Oh mily sokan kénytelenek volnánk hallani tőle: „Háladatlan ember! én ez évben egészségben megtartottalak, vagy a betegségből, mely már majd a sir széléhez vezetett, meggyógyítottalak; én éllemedre szép jövedelmet adtam, kezeidnek munkáját megáldottam, a szerencsétlenségekből kiszabadítottalak, becsületedet a rágalmazó nyelvek ellen megőriztem; irigyeidet hogy neked ne árthassanak, megakadályoztam; számláld el, ha elszámálhatod más jó téteményeimet, melyeket ez éven keresztül veled közöltem; és te mégis az én törvényemet megvetted, engemet, ki hozzád ily jó voltam, megbántottál, ezt érdemeltem-e én te tőled?! Vannak-e sokan, kik bátran és igaz lelkiismerettel mondhatnák, hogy az ilyen szemrehányás és feddés őket nem illeti? vagy nem inkább, mindnyájunknak el kell ösmer-

[134]

nünk, hogy vétkeztünk és gonoszt cselekedtünk az Ur színe előtt, és hálátlanok voltunk a mi jó Istenünk iránt? És ezen beismerés mellett érzéketlen maradjon-e szívünk? ne gerjedjen-e az igaz bánatnak szent érzésére, ne hullassák-e szemeink a töredelmesség üdvös könnyeit? Igen k. ha követtük Dávidot a háladatlanágban, kövessük őt a hálátlanágban megbánásában az igaz penitencziatartásban is!

Dávid király, amint hallotta az Ur dorgálását, törődött szívvel azonnal nyilván megvallotta bűnét: „*Vétettem az Ur ellen!*” és ezt egész életében siratta. Nem akarok itt senkinek vizsgáló vagy ítélő bírása lenni, ha nem súlyosabb-e bűne, és nem nagyobb-e hálátlanága mint Dávidé volt? és azért nincs-e nagyobb oka bűneit siratni, mint volt Dávidnak? ezt kinek kinek lelkiismeretére bízom; de azt bátran kimondom, hogy senki sincs közölkünk, ki egész éven át — semmi *bűnt nem cselekedett volna*, és bűnös voltát megdölgölv szívében, lelkében megtörödv fohászödni ne kénytelenítették: Oh én elfajult gyermek! én az én legjobb Atyámat megbántottam! Oh én háládatlan! én az én legkegyesebb jótevöm ellen vétettem! Vétettem az ellen, ki az ő angyalainak megparancsolta, hogy őrizzenek engemet! Megbántottam azt, ki az ő irgalmassága által tart és ápolgat engem! Ah törödj meg én szívem, óh bánom, hogy az én jótevő Istenemet én háládatlan teremtmény; az én legkegyesebb Atyámat én gonosz fiu megbántottam! Szent, dicséretes, szükséges és üdvösséges érzései ezek szívünknek, kedvesek és fogatosak is Isten előtt, mert „*Isten a töredelmes és alázatos szívet meg nem veti.*” (50. Zs. 19. v.) de csak úgy, hogy ha az élet megjöbbitásának szent és erős feltételével egybekötvék és éppen ez az

[135]

mit az év vége tölünk kíván, midön a jövendőnek bizonytalanságára emlékeztet.

A jövendő bizonytalanságára figyelmeztet minket nem csak az evangélium, melyben Urunk, a szünet nélküli imádságra és mindenöri vigyázásra int; mivel nem tudjuk sem a napot, sem az órát, a melyben eljön az Ur; de a mindennapi tapasztalás is elég világosan tanít, mily keveset bizhatunk a jövöben. Ha most életed legszebben virágzó korszakában vagy is, — ha erős testalkattal, tökéletes egészséggel birsz is, mind ez nem nyujt kezességet arra, hogy valamint a most elenyésző évnek végét elérted, úgy a holnap kezdödjő új évet is végig eltöltöd. A halál mindig és mindenütt tört vet az ember életének, nem nézi a fiatal éveket, vagy az erős testalkatot, nem nézi a gazdagságot, vagy méltóságot, oly kevésé irgalmas azok iránt, kik kevés — mint azok iránt, kik sok éveket számlálnak; kik jó egészséggel birnak, mint a kik betegséggel küzködnek; kik palotában, mint a kik kunyhókban laknak. Mindenütt üzi hatalmát, egyszerre ezer reményt tesz semmivé. Óh hány ezer embert — anélkül, hogy vélték volna — ragadott ki az élők számából! Nem szükséges azt bizonyítani, mert a tapasztalás eléggé meggyöz bennünket arról, hogy mily keveset bizhatunk a földi élethez, melynek minden nap, minden óra, minden szempillantás végét vethet és már ez a bizonytalanság is elég ok arra, hogy ez órában magunkat életünk megjöbbitására erősen elhatározzuk és az igaz bünbálat méltó gyümölcseit teremjük.

De még ezen bizonytalanság mellett meg nem állapodom, még egy másra is találok. Tegyük fel, hogy

[136]

a jövő évet egészen átéljük, de mivel az emberi élet különféle viszontagságoknak van alávetve, ígérhetünk-e magunknak valami bizonyost sorsunkra nézve? Oly boldog lesz-e a jövő, mint az elmúlt év? Oly egészségesek leszünk-e ebben, mint a múlt évben? magunkra és hozzánk tartozóinkra nézve leszünk-e oly szerencsések, mint az elmúltban? oly kérdések ezek, melyekre bizonyos és megnyugtató feleletet nem adhatunk. Mi ugyan minden jót remélünk; azonban méltán félhetünk, ha nem szününk meg vétkeink által Istennek jóságával visszaélni, haragját felgerjeszteni és igazságát büntetésünkre kényszeríteni, hogy büntető kezének kemény csapásait fogja velünk éreztetni? Mily sokszor felemelte már büntető veszsejét; de mivel végtelen irgalmas, még felfüggesztette bosszuállását, és mivel hosszútűrő, várakozott a mi megtérésünkre. Mi szükségesebb tehát, mint hogy itt mindjárt életünk jobbitását erősen felfogadjuk és igazán, szivből a mi Istenünkhöz térjünk; hátralevő napjainkat, melyeket az irgalma még nekünk ajándékoz, az Ő szent szolgálatára hiven és állandóan szenteljük.

Ezekiás amaz ájtatos és istenfélő király, midőn halálos betegségében buzgó imája által Istentől életének meghosszabítását megnyerte és *Izaiás* látnok szájából hallotta az Urnak ama biztosítását: „*Meghallgattam imádságodat és tekintetbe vettem könyhullatásaidat, ime én a te napjaidhoz tizenöt esztendőket adok*” (*Izaiás* 38. 5.), hálaadást mondott az Urnak és erős fogadást tett, hogy ezen most neki irgalmasan engedett esztendőket még ájtatosabban fogja tölni, még inkább az Isten szolgálatára fogja fordítani, mint annak előtte. Mit kell tehát nekünk is tennünk, ha még az Isten életünket meghosszabbítja?

[137]

nekünk, kik *Ezakiás* királylyal nem mondhatjuk: „*Emlékezzél meg Uram! mi módon jártam előtted igazságban és tökéletes szíveddel, és hogy a mi jó szemeid előtt, megcselekedtem,*” hanem inkább: „ne emlékezzél meg Uram! hamisságainkról, melyekkel haragodat és bosszuállásodat megérdemeltük.” Nekünk is erős fogadást kell tennünk, hogy ennekutána az Isten szolgálatára fordítjuk napjainkat, elhagyjuk, megjobbitjuk előbbi gonoszságainkat, ájtatosan, igazán és istenesen élünk, igazságban járunk és a mi jó az Isten szemei előtt, azt egész buzgósággal cselekszük. Ez erős feltétel legyen befejezése az ó évnek, e feltételnek teljesítésével kezdjük, folytassuk és végezzük be a holnapi nappal reánk következő új évet!

Nem tartóztatom fel tovább ájtatosságokat; elhiszem, ama sz. érzellemmel jelentetek meg e sz. egyházban, hogy az elvett jókért hálát adjatok, az elkövetett hibákért engedelmet kérjete, s a jövőre nézve sziveteke a hibák megjobbitására, a sz. istenes élet folytatására, jó szándék és erős feltétel által elkészítsétek. Jertek járuljunk az Ur szent oltárához, mutassuk be szivünknek hármassz áldozatát, a hálaadó, töredelmes és jobbulást ígérő szivnek áldozatát, igaz lélekkel mondván: „örök hálákat adunk neked örök mindenható Isten! minden jótéteményeidért, melyeket ez évben velünk közlöttél. Sok és megszámlálhatlan a te jótéteményed, ugyanannyi ösztön a hálára és szeretetedre! Óh de jaj! épen oly számlálhatlanok a mi rossz tetteink. Te legkegyesebb Atyánk valál, mi háládatlan, rossz fiaid tégedet, legjobb Atyánkat oly sokszor megbántottunk, ez fáj, óh ez fáj minekünk! Engedj meg kegyes Atya a Te érdemetlen ugyan, de már megtérő fiaidnak, ezután soha téged meg nem bántani, a Te kedvedben járni erősen feltettük

[138]

magunkban. Most az év végével, véget vetünk, a bűnnek, az ó esztendővel kivetkezünk az ó emberből minden gonosz kívánságaival és az új esztendővel új emberbe öltözünk, ki az Isten szerint igazságban és az igazságnak szentségében teremtett. Vedd be Uram, kegyesen ez áldozatunkat, add fogadásunk teljesítésére sz. malasztodat; terjeszd reánk ezután is szent áldásodat. Amen.

[139]

Az év utolsó estéjére.

(1834.)

Mit tesz a jó keresztény az esztendő végén?

*„Ime a rövid esztendők
elmulnak és azon az ösvényen
járok, melyen nem fogok vissza-
térni.” Jób. 16, 23.*

Nem szükség először mondanom, hogy ez a világ, melyben élünk nem a mi hazánk; már régen megmondotta az Apostol: hogy *nincs itt maradandó városunk, hanem a jövődőt keressük.* (Zsid. 13. 14.) Az ég a mi hazánk, a sirontul van a mi hazánk, itt csak az uton, az előkészület helyén vagyunk, hol magunkat az ég alkalmas polgáraivá kell képeznünk. A mi földi életünk a készület ideje az örökkévalóságra, és óh mily hamar, mily gyorsan elrepül az idő? felkiálthatunk Jóbbal; *Ime a rövid esztendők elmulnak és azon ösvényen járok, melyen nem fogok visszatérni.*

Ha a mi életünk, mint az örökkévalóságra való készület ideje, ily nagy fontosságu, ha a mi életünk határa oly könnyen, oly hamar végére juthat: szükséges

[140]

hogy az esztendő, a melyet Isten nekünk ajándékozott s melyben sok jót, a mennyországra érdemest véghez vihetünk, ugy tekintsük, mint egy igen fontos s nagy figyelemre méltó szakaszát életünknek.

Innen van, hogy a keresztény egy oly napon, mint a mai, melyen Isten kegyelméből ismét egy évet zárunk be — nem lehet érzéketlen, nem maradhat részvétlen; hanem bizonyos szent foglalatosságnak szenteli ő ennek utolsó óráit. *Mit szokott tehát a jó keresztény tenni, midőn Isten kegyelméből az esztendő végét eléri?* E kérdést szándékom most megfejtetni, mit annál örömebb teszek, mert megjelenéstek e szent helyen — bizonyága annak, hogy mint jó keresztények ájtatosan akarjátok az ő évet befejezni, — csak dicséretes szokástok szerint figyelmezzetek.

a) A jó keresztény ki életének végcélját, rendeltetését — soha szemei előtt nem téveszti — számot vet magával az egész elmúlt esztendőről; megvizsgálja, ha vajjon az elmúlt évben gyarapodott-e a szentek tudományában, a ker. tökéletességben, bölcsebb és jobb lett-e mint volt az előbbiekben ?

Az Isten azért adja nekünk az *időt*, hogy értelmünket, szivünket kiműveljük; azért a keresztény az év végén részrehajlatlanul és szorosán megvizsgálja, ha ezen rendeltetésnek megfelelt-e? Megvizsgálja: 1-ször ha bölcsebb lett-e? ha vajjon ismereteit, tapasztalásait szaporította-e? ha vajjon arról a mi jó és igazságos erőbben meggyőződött-e? tanult-e valami hasznost a mit azelőtt még nem tudott? vagy azokról, a miket tudott, világosabb, helyesebb felfogást szerzett-e? Főkép vajjon azon legszükségesebb tudományban, mely lelkét, üdvösségét illeti, igyekezett-e előmenni?

[141]

Atyámfiak! mindnyájan keresztények vagyunk, keresztényi legyen tehát mai foglalatosságunk. Szükség megvizsgálunk, ha vajjon értelmünk kiművelésére nézve eleget tettünk-e ez évben kötelességünknek?

Hogy e vizsgálatot megkönnyebbitsem, néhány kérdést teszek, feleljen azokra szivetek részrehajlás nélkül. Javult, nevedekett-e ismeretetek az Istenről és az ő tulajdonságairól? Jobban ismeritek-e Isten akaratát és törvényeit? a hit ágazatait és erkölcsi törvényeit? Ismeritek-e közelebbről azon kötelességeket, melyekkel Istennek, felebarátotoknak és önmagatoknak tartoztok? ismeritek-e állapotbeli kötelességeiteket, miképen kell házatokat, alattvalóitokat, cselédeiteket istenesen kormányozni, gyermekeiteket üdvösen nevelni? Jegyeztetek-e magatoknak némely erkölcsi szabályt, melyhez tartásotok magatok barátaikat és ellenségeitek iránt, kedvező vagy balesetekben, az örömben és szenvedésben, szóval az életnek minden körülményeiben, hogy a ker. erényeket és az igaz boldogságot megszereztétek? Boldogok vagytok, ha mind ezen kérdésekre igennel felelhettek.

De a tudományánál még nem lehet megállapodnunk; mert így igazán bölcsebbek nem lettünk: ha csak ismereteink javítása és bővítése mellett jobbak is nem leszünk; azért a keresztény azt is vizsgálja meg, ha vajjon jobb és erényesebb lett-e a lefolyt esztendőben? vizsgálja meg, hogy az ő értelembeli ismeretének milyen befolyása volt gondolkozására, érzéseire és cselekedetére? Javitották-e gondolkozását, nemesítették-e érzéseit, szentesítették-e cselekedeteit? Az ő magaviselete Isten, felebarátja és önmaga iránt mutatja ismeretének helyes voltát.

Akarjátok-e tudni, ha jobbak lettetek-e ez elmúlt esztendőben? vizsgáljátok meg, ha az isteni szeretet

[142]

forróbb-e sziveitekben? az isteni parancsokat nagyobb készséggel és pontossággal töltitek-e be? Könnyebben vesztek-e győzelmet magatokon? Képesek vagytok-e magatokat megtagadni, rossz kívánságaitokat megzabolázni, vétkes vágyaitokat kiirtani? Megvagytok-e sorsotokkal elégedve? Régi rossz szokásokat elhagytátok-e? ha torkosság, részegeskedés, ha bujaság, kevélység, harag volt uralkodó vétkeitek, ezeket kiirtottátok-e sziveitekből? Ha házasságban éltek, a tiszta szeretet, fedhetlen hűség, szép egyetértés, boldog békeség uralkodott-e közöttetek? Ha Isten házasságotok gyermekekkel áldotta meg, azoknak istenes nevelésében gondosak voltatok-e? Hát ti gyermekek, szüleiteket igazán tiszteltétek-e? engedelmeskedtetek-e nekik? Szíves készséggel teljesítettétek-e parancsaikat, jó magatok viseletével igyekeztetek-e nekik örömet szerezni ?

Mily édes öröm, mily boldog belső nyugalom, ha mindezekre megnyugtató feleletet adhat sziveitek! Örömmel gondolhattok vissza az eltöltött évré; óh! de ha ti magatok kénytelenek vagytok elismerni, hogy ebben vagy abban hibáztatok, legalább tegyétek fel magatokban, hogy a következő évben, ha Isten titeket megtart, azokat megjobbitjátok.

b) Második foglalatossága a jó kereszténynek az év végén — meggondolni azon jótéteményeket, melyeket az Isten az elmúlt évben vele éreztetett. Itt megemlékezik ő nem csak azon általános javokról, melyekben embertársaival együtt részesült; hanem azon különös jótéteményekről is, melyeket ő maga vett az istentől; ezen emlékezet mellett a hálaadás és bánat érzete váltják fel egymást az ő szívében: hálaadás azon számtalan és meg nem érdemlett jókért, melyeket Isten atyai keze

[143]

az év folyása alatt oly bőségesen nyújtott neki; bánat, meggondolván, hogy ő a jótéteményért oly gyakran hálátlansággal fizetett és oly sokszor megbántotta Azt, kitől oly sok jót vett. Ez legyen a mi foglalatosságunk is. Számláljátok el — ha lehet — azon sok jókat, melyeket az Isten hozzánk mutatott a lefolyt évben. Ő egy jó Atya volt, minden, amit csak jónak lehet nevezni, egyedül ő tőle származott, minden jók kutforrásától. *„Mindenek szemei ő reá tekintettek, ő benne bíztak az elmúlt esztendőben és ő eledelt adott azoknak alkalmas időben, felnyitotta atyai kezeit és betöltött minden élő teremtményt áldásával (144. Zs. 15—16).*

Az Istennek közáldásaiból mi sem voltunk kizárva; de sőt az Istennek még különös atyai jótéteményeiben részesültünk: nemde a földrengés ez évben hazánkban sok helyen nagy károkat okozott, a lakosokat rémülésbe hozta és többszöri megújulásával sokáig rettegésben tartotta? mi is éreztük ugyan e városban a földnek rengését, de sem oly nagy mértékben, sem annyiszor ismétlődve, úgy hogy sem tetemes kárt nem szenvedtünk, sem állandó rettegésben nem voltunk. Nemde az ország nagy részében a *hosszas szárazság* miatt, a termésben és takarmányban nagy fogyatkozás támadt? mi ebben sem panaszkodhatunk. Nemde sok helyen a marhavész nagy pusztításokat okozott? városunk e csapástól is eléggé ment maradt. Számlálja ezekhez külön azon különös jókat, melyeket ő vett az Istentől. Ker. szülők ! nem az Isten jóságának jele-e az, hogy Ő titeket, gyermekeiteket ép egészségben megtartott és kezeitek munkáját megáldotta? Gyermekek! nem az isteni jóság okozta-e, hogy a ti szüleiteket életben megtartotta, hogy reátok vigyázzanak és a ti jövőendő boldogságtokról is gon-

[144]

doskodjanak. Az Isten jósága őrzött meg téged jó ifju, hogy a világ veszedelmei közt el nem vesztél, meg nem romlottál; az Isten hosszú tűrő jósága tartott meg téged készakarva vétkező bűnös, hogy vétkeidben örökre el nem haltál, és időt engedett neked, hogy magadat megjobbitsad, hozzá visszatérj és üdvözüljél. Az Isten jósága vezérelt titeket istenfélő igazak, hogy a jóban állhatatosan megmaradnátok és erősödnétek, az Isten jóságától származott mind az, a mi jót közületek ki ki tapasztalt.

Lehet, hogy némelyeket ez vagy ama szenvedés is ért, de a balesetek és szenvedések is Isten kezéből jönnek. A mi pedig egy oly jó Atyának kezéből jön, ki soha mást nem akar mint a mi javunkat — az nem lehet rossz; azért a szenvedések is, melyek ez évben értek, valóságos jótéteményei voltak Istennek, ugyanannyi gyógyszerek voltak azok a mi lelkünkre, ha mindjárt keserűk voltak is; atyai szeretetből küldte azokat Isten a mi javunkra; mint sz. Pál Apostol írja: *„Fiam ne vesd meg az Ur kegyelmét és ne csüggedj el midőn tőle dorgáltatol Mert a kit szeret az Ur, megsanyargatja; megfenyít pedig minden fiat, kit magához fogad. Maradjatok meg a fegyelemben. Minden fenyíték most ugyan nem látszik öröme szolgálni, hanem szomorúságra; azután pedig az igazság megnyugtató gyümölcsét adja meg az általa gyakorlottaknak.”* (Zsid. 12. 5—11.) Azért ugyanazon sz. Pál tanítja, hogy a keresztyének nem kell félni a szenvedésektől, hanem inkább azokban örüdeni és dicsekedni. *„Dicsekszünk u. m. a szorongatásokban is, tudván, hogy a szorongatás türeést szerez, a türeés pedig próbálást, a próbálás pedig reménységet, a reménység pedig meg nem szégyenít.”* (Rom. 5. 3. 5.) Így tehát akkor is jót tett az Isten velünk, a midőn olykor olykor az öröm

[145]

poharába ürmöt vegyített, midőn minket a szenvedés iskolájába bevezetett.

Ha mi mindazon jótéteményekről megemlékezünk, melyeket Isten a lefolyt évben velünk közlött, mily érzéketleneknek, mily romlott szívűeknek kellene lennünk, ha szívünk hidegen és a hála érzete nélkül maradhatna. Ugy hiszem, hogy senki közülünk a hálátlanság rut vétkével megbélyegeztetni nem akar, *„óh adjatok azért hálát az Urnak, mert jó, mert örökkévaló az ő irgalmassága,”* (Zs. 135. 1.) de meg ne felejtkeztek e mellett a ti vétkeitekről sem; mert ezek sziveiteket üdvösséges szégyennel és töredelemmel töltik el, hogy oly nagy rosszat cselekedtetek, a ti Uratokat, Isteneteket megbántottátok, ki titeket minden hálátlanságtok daczára jótéteményeivel halmozott el, megindult szívvel fogtok felkiáltani Jákob pátriárkával: *„Csekélyebb vagyok minden irgalmadnál és hivségeknél, melyeket szolgálodon teljesítettél* (Móz. 1. k. 32. 10.).

c) Mindezek mellett még azon gondolat is ötlük eszünkbe: mi fog velem és hozzám tartozóival történni a következő évben? Érezvén egy részről tehetetlenségünket, más részről az Istennek nagy jóságát és eddig tapasztalt kegyelmét, bizodalomra kell gerjednünk, hozzá folyamodnunk, magunkat s mieinket oltalmába ajánlanunk; magunkra és másokra is tőle áldást ájtatos imádsággal kérnünk; ez legyen tehát a mi jövődő foglalatoságunk. Mindnyájan érezzük sz.! hogy Istentől van létünk és mindenünk, Ő tőle függünk mindenkben; tudjuk, hogy az Ő áldása nélkül semmire sem mehetünk; minden igyekezetünk és fáradozásunk, éjjel s nappali törekvésünk semmit sem használ, ha Isten áldása hozzá nem járul; *„sem a ki ültet, sem a ki öntöz valami,*

[146]

hanem a ki nevedést ad, az Isten, ugymond az apostol. Ő pedig valamint hatalmas, ugy egyszermind jó és kegyes is, hogy nekünk minden jót megadjon, minden rosztól megoltalmazzon, csak bizodalmasan kérjük őt, édes Üdvözítőnk biztat minket: „*azért mondom nektek, mindazt a mit imádkozva kértek, higgyétek, hogy megnyeritek és meg lesz nektek*” (Luk. 11. 9.) Ugyanazért vessük magunkat ismét az isteni gondviselés karjaiba, hol ez évben oly szerencsésen nyugodtunk, kérjük Őt buzgón, hogy ez évben is tartson oltalma alatt s ne vonja meg tőlünk az ő sz. áldását.

Megértvén, mi a kötelessége a jó kereszténynek az év végén, most, midőn az 1834-ik év véghatárán állunk, teljesítsük-esz. kötelességünket. Az elmultra nézve vessünk számot magunkkal, ha valami jót tettünk, azt az Istennek köszönhetjük, kinek segítő malasztja nélkül semmi üdvösségest nem cselekedhetünk; rosztetteinkért alázatos bocsánatot kérünk! A jövőre nézve ajánljuk magunkat az ő sz. oltalmába. Magunkra és minden ker. atyánkfíára kérünk kegyelmet és áldást; kérjük, hogy a jövő évben áldjon meg mindnyájunkat és ha ez év az ő sz. rendelése szerint életünk utolsó éve lenne: engedje, hogy sz. kegyelme által az örökkévalóságra jól elkészülve, boldog halállal muljunk ki e világból és hogy zarándokságunk e helyéről a mi örök hazánkba az ő boldog országába szerencsésen eljuthassunk. Amen.

[147]

Az év utolsó estéjére.

(1836.)

Mit tett velünk ez évben az Isten? mit tettünk mi? És
mit kell a jövőben tennünk ?

*„Az ember hasonló a hiúsághoz, nap
jai mint az árnyék elmulnak. 143. zs. 4. v.*

*„Tegnapiak vagyunk és mit sem
tudunk, és napjaink a földön, mint az
árnyék. Jób. 8. 9.*

*„Zarándokok vagyunk előtted, és
jövevények, mint atyáink mindnyájan.
Napjaink mint az árnyék a földön és semmi
maradás nincs itt.” Krm. 1. k. 29. 15. v.*

A világ mulandóságára semmi sem figyelmeztet annyira, mint a repülő időnek folyása. Alig virradunk fel és már néhány óra mulva látjuk a nap lementét. Valamint a napok ugy mulnak az évek, — az évekkal pedig az ember élete is; mert az idő mint a sebes árvíz mindent elragad, és bemerít az örökké valóság mérhetetlen mélységébe. A kik most életben vagyunk 1836. évet számlálunk. Boldog Isten! mennyi temérdek idő ez? még is elmult és soha többé vissza nem tér! Ó idő, idő! Ki fejezheti ki a te mulandóságodat? mint a kilőtt nyíl,

[148]

mint a sebes árvíz, olyan a te haladásod, elrepülsz, mielőtt észrevehetnélek, gondolatommal megakarlak téged mérni, és előbb hogy sem gondolhatalak volna — már oda vagy és valamint sebesen elmuló, úgy rövid is az idő, csak egy részecskéje van hatalmunkban, hol van az elmúlt? a jelen való, — mi ez a jelen való, melyet úgy látszik szűk kezünkben tartunk? a perc, melyben ezt kértem már nincs többé. Óh emberek, méltán kérdezlek tehát sz. Jakabbal: „*Micsoda a ti éltetek? Kevés ideig látszó pára, mely azután elenyészik.*” (Sz. Jakab. 47. 15. v.) Ugy van, az ember minden lélekzete elnyeletvén az idő telhetetlen örvényétől, alig veszi észre annak jelenlétét, csak az időnek és evvel életének mulandóságát tapasztalja. — Ön tapasztalásunk szolgál itt biznyságul, — hova lettek életünk napjai? hova gyermekségünk és ifjuságunk évei? nemde elmúltak, mint a füst, elenyésztek és nem hagytak egyebet maguk után azok emlékénel? Mit bizonyít ezen végéhez közeledő év utolsó estéje is, mint azt, hogy ennek 366 napjai elmúltak és öt óra múlva az egész 1836-ik év a mulandóság tengerében elenyészik? mint azt, hogy mi ismét egy évet eltöltöttünk, egy évvel sirunkhoz közelebb léptünk; semmi bizonyost a felől nem tudván, ha vannak e még hátra évek részünkre? azt sem tudván ha vajjon — kik ez év befejezésére e sz. helyen megjelentünk, a következő év végével az Isten házában szintén megfogunk-e jelenhetni? sőt ha vajjon a jövő év kezdetét elérjük-e? Ezeket megfontolva, midőn egy évnek végső pontján állunk, lehetnének-e oly érzéketlenek, hogy a jó kereszténynek szokása szerint — eltöltött időnkéről, állapotunkról, jövőendő sorsunkról ájtatosan ne elmélkedjünk? Nem k! azért jöttünk össze, hogy az elmúlt évről magunkkal és Istenünkkel számoljunk, — elmélkedjünk tehát a lefolyt év felett és

[149]

vizsgáljuk meg: *Mit tett ez évben az Isten mi velünk? mit tettünk mi az Istenért? és mit kell a jövőben tennünk?* Mig e kérdések felett rövid elmélkedésemet előadom, — ti jól figyelmezve velem elmélkedjete.

Mit tett az Isten ez évben velem? O mennyei atyám, hogy számlálhassam el a te sok és nagy jótéteményeidet, melyeket ez évben velünk közlöttél? mily sok és nagy a te isteni jóságodnak kegyelme, melyben testemet, lelkemet, hozzám tartozóimat ez év első napjától az utolsóig részesítetted? Ki gondoskodott oly kegyesen eltartásomról, hogy a szükségesekben fogyatkozást nem láttam? Ki parancsolt a földnek, hogy táplálásomra kenyeret teremjen, oly sok féle gyümölcsökkel, eledellekkel kedveskedjék? Ki ébresztett fel oly sokszor öröm reggelekre friss jó egészségben? Ki szerzett bajos ügyeimben gyakran — nem várt vigasztalást, hogy az élet terhei türethetőbbek legyenek? Ki őrizte meg lakházainkat a pusztító tüztől, mely évben a szomszéd károlyiakat, és az országban több helységeket nagy rémületbe ejtett s végső inségre juttatott? Ki oltalmazta meg vetéseinket, szőlőhegyeinket a jégtől? Ki természetett mezeinken füvet, termőfáinkon gyümölcsöket, hogy midőn a nagy szárazság és az ég egyéb csapásai miatt sok más helyen szükség támadna, mi a föld terméseiben meglehetősen részesülnénk? Ki más, mint Te, minden jó adománynak, minden vigasztalásnak Istene? mi Atyánk, mi jótévőnk? — Ki oltalmazta meg hazánkat a háborúnak borzasztó pusztulásától, a midőn több országban milliók a beháboruk sulya alatt vagyonuk és életök bizonytalanságában az áldott béke után

[150]

sóhajtoznak? mi ezektől Istennek hála mentek voltunk, az ellenség vetéseinket táborozásával össze nem tapodta, semmivé nem tette, házainkat ki nem rabolta, városunkat fel nem dulta, ki nem pusztította, az édes béke boldog kebelében nyugodtan éltünk. Ki áldott meg a béke megbecsülhetlen áldásával? ki más, mint, Te, a béke sz. Istene? mert tudom, hogy „*ha csak az Ur nem őrzi a várost — hiába vigyáz, ki azt őrzi.* (126. zs.) Ki távoztatta el tőlünk a veszedelmes mirigyos nyavalyát, mely az országnak sok más helyein oly számosakat megfosztott az élettől. Ki távoztatott el oly sok veszedelmet? Ki más, mint Te, szeretetnek atyja! Ki tartott meg életben? Mily sokan elhaltak csak e városban is és ez év utolsó estéjét el nem érték? mily sok fiatal erős testalkatu, mily sok érdemes egyén, ki még e világnak használhatott volna — rothad a sirban, és többé itt nincsenek — én pedig még itt vagyok és élek, kinek köszönjem ezt, mint neked Istenem — neked, az élet és halál Urának.

De nem csak testi szükségünkről gondoskodott ily atyailag a mi mennyei Atyánk, hanem sok jót tett a mi lelkünkre, a mi üdvösségünkre nézve is. Mily gyakran világosította fel értelmünket az ő szent malasztjával és buzdította szívünket a jónak követésére! Mily sokszor hallottuk az ő sz. igéjét és találtunk abban lelki vigasztalást? Mily gyakran munkált sziveinkben majd a lelki atyánk tanításai és intelmei, majd a velünk közlött jótéteményei vagy a reánk bocsátott szenvedések által, hogy minket az üdvösség útjára vezessen és a sz. élet követésére bírjon! Mily sokszor fogadott vissza magához kegyesen, ha bünbe esvén, törődött szívvel irgalmasságához folyamodtunk és megörvendeztetett a vigasztalás-

[151]

nak ama kegyes szavaival: „*Fiam, megbocsáttatnak a te bűneid,*” mily sokszor megvendégelt minket az ő sz. Fiának asztalánál és erősített a véték elleni küdelemre az ő sz. testével és vérével; mily sokszor megvigasztalt, ha szenvedéseinkben segítségért hozzá folyamodtunk és megőrzött a büntől, midőn kísértetben forogtunk.

Hát ha atyámfiai! házadat, hozzád tartozóidat tekinted, nem látod-e ezekben is az Istennek jótéteményeit; hogy házadat veszély nem érte, hogy hitestársad, gyermekeid, cselédeid, rokonaid jó egészségben vannak, hogy gyermekeid szépen nevednek, nagy örömdre a jóban előhaladnak és édes reményeid a jövőre bennök alaposan nevednek? kinek köszönheted mindezeket inkább, mint a jó Istennek? Óh de talán mélyen sóhajt fel valaki, kit szívének kedveltjétől megfosztott és gyászba borított a halál? Vannak atyák, kik kedves gyermekeiket, éltők örömét, öregségök reményét fájdalmas szívvel, könnyező szemmel a sirba temették. Vannak gyermekek, kik kedves szüleiket elvesztették és keserves árvaságra jutottak, vannak, kik súlyos betegségeket, kinos fájdalmakat állottak ki, kik üldözéseket és különféle inséget szenvedtek! Oh keresztények! ezek is azon legjobb mennyei Atyának kegyes látogatásai voltak, melyek által a világnak rendetlen szeretetét bennök megjavítani, a vétékből kitisztítani, magához vonni és arra mintegy kényszeríteni akart, hogy a midőn üdvösségünkről megfelejtkeztünk, arra gondosabban vigyázzunk s hozzá térjünk.

Legyen tehát hála neked mennyei Atyám a szenvedésekért is, valamint a jókért, melyek ez évben a te kezeidből származtak. Nagy a te neved, megfoghatlan a te szereteted és jóságod. Egy év mondja a másiknak, egy nap mondja a következőnek, hogy szeretet vagy-e Te!

[152]

Minden elmulik, minden elavul, csak a te szereteted marad örökre uj; csak a te irgalmasságodnak nincs vége. „Áldjad én lelkem az Urat és ne feledd el semmi adományát” (102. Zs. 2. v.)

Sok, véghetetlen sok jótéteményét árasztotta Isten mireánk e végéhez siető évben; *de mit tettünk mi ebben az Istenért?* Szerettük-e őtet teljes szivből, mint ő szeretett minket? Ugy éltünk-e mint a mennyei Atyának méltó fiaihoz, mint Jézus méltó követőihez illik? mondhatjuk-e igazán, hogy most az év végén jobbak vagyunk, mint annak kezdetén voltunk? Ah, e vizsgálat mellett el kell pirulnunk az Isten és magunk előtt; nem áll-e a mi egész kereszténységünk nagyobb részét csak a pusztá névben a nélkül, hogy a kereszténységnek megkívánt cselekedeteit is műveltük volna? Óh mi keveset birunk mi azon erényekből, melyek a valódi kereszténységet teszik? mennyire hiányzik szivünkben az igaz isteni és felebaráti szeretet? mily kevésbé gyakoroltuk ezeknek cselekedeteit? sőt mi több, mily sok rosszat cselekedtünk? Ezt vizsgálva, orcánkat a pirulás, szivünket a félelem fogja el, el kell remélnünk, mily sok vétket követtünk el, mily sok hiu, kevély, irigy és tisztátalan gondolatok forogtak elménkben? Mily sok vétkes kívánságok szivünkben? mily sok hazug, káromkodó, rágalmazó, ártatlan füleket sértő, botránkoztató szavak nyelvünkön? Mily sok gonosz cselekedetet vittünk véghez, az igazságtalanságnak, a szeretetlenségnek cselekedeteit! nincs törvény, melyet meg ne szegtünk volna; oly vétkek is uralkodnak köztünk, melyekről az Apostol tanácsa szerint illőbb hallgatnunk és a melyeknek a keresztények között nem is kellene nevezetni!

[153]

Igy, ily rosszul töltöttük el a lefolyt évnek napjait, vajjon mult-e a 366 nap közzül csak egyetlen egy is úgy el, melynek estéjén bátran és igazságban mondhattuk: e mai nap semmit sem vétkeztem? Óh Istenem! te oly jó voltál irántam és én oly rossz te irántad, te oly hosszú várakozásu, és én oly megátalkodott, te oly irgalmas, én oly háladatlan, oh ha eltöltött napjaimat visszahuzhatnám! Mim van most az én büneimből? mi egyéb, mint lelkiismeretem furdalása s nyugtalanítás? mi egyéb, mint az, hogy magam előtt is szégyenlem magamat és félek, rettegek a te igaz ítéletedtől és kemény büntetésedtől! Óh ha engedté volna büneimben meghalni, hol volnék most én szerencsétlen? hanem te nem akartad az én halálomat s kárhuzatomat, minden vétkeim mellett eltürtél, vártál, hogy vétkeimet elhagyjam és Atyai kebeledre visszatérjek. Igen Istenem! igen hozzád visszatérni kívánok, megismerem vétkeimet, háladatlanságomat. Irgalmasságnak Atyja, légy még irgalmas nekem, engedj még időt a bünbánatra, a te nagy irgalmasságod eltürt engem eddig mint engedetlen, vakmerő bünöst, szenvedjél el még mint már magába tért és megtérni, akaró bünöst, ki az ő engedetlenségének és bünösségének fájdalmas érzetében előtted áll, szemeit felemelni nem meri ugyan, de Téged mindazonáltal *Atyjának* nevez; Atyám! légy irgalmas, engedj meg fiadnak, ki irgalomért könyörög hozzád, ne bánj velem az én büneim mértéke, hanem a te nagy irgalmasságod szerint, légy irgalmas nekem.

E reánk következő évben, ha az Isten ezt kegyelmesen megadja, *megakarom életemet jobbitani, régi hibái-*

[154]

mat helyre hozni, ez az én mostani érzelmem — ez az én feltételem, — és kell, hogy ezen érzelme és feltétele legyen minden kereszténynek. A bűnösnek fülében hangozhatnak ugyan és szívét üdvösséges félelemmel tölthetik el az Üdvözítőnek ama szavai: „Ha bűnbánatot nem tartotok, mindnyájan egyaránt elvesztek de vigasztalására s bátorítására szeme előtt foroghatnak az Urnak ama kegyes igéi is: „Nem akarom a bűnösnek halálát, hanem, hogy megtérjen és éljen.” — „Ha az istentelen bűnbánatot tart minden büneiről, melyeket cselekedett, és megőrzi minden parancsodat, s ítéletet és igazságot cselekszik: élvén él és nem hal meg.” Ezek. 18. 21. Ez igék a bűnöst reménységre élesztik és bűnbánatra ébresztik. Igen, ha bűnbánatot tartok büneimről és parancsodat megtartom — befogadsz Uram kegyelmedbe — mert te ígéred. A te sz. parancsolatid Istenem! lesznek ennekutána életem vezérlői, szentül megőrzöm azokat, veled egyesülve munkálom üdvösségemet; mind azt, a mi Tőled elszakaszthatna, szorgalmasan elkerülöm. Oh mennyei Angyalok, kik inkább örültek egy megtérő bűnösön, mint 99 igazon — legyetek tanui e feltételemnek és Istenemmel tett frigykötésemnek, de legyetek egyszersmind lép-teimnek vezérei, s életemnek a büntől megőrzői. . . Egy új év következik és én a régi bűnös maradjak? Nem, nem, meg kell nyilni szívemnek, az én életemnek, ki kell vetkeznem, egészen kivetkeznem a régi bűnös emberből, és ujba öltöznöm, ki az Isten szerint legyen alkotva ; és tehetnék-e ennél jobbat, üdvösebbet, ha okosan és részemre hasznosan akarok gondolkodni? Ki tudja, mennyi időre terjeszti még Isten életemet ? Azok közül, kik ez évben városunkban elhaltak, mily kevesen gondolták, hogy közel vannak végükhöz, és hogy ez évnek

[155]

végét el nem érik, és ime nem érték el. . . nincsenek többé — mi is követjük őket és talán előbb mint gondoljuk ... Ne gondoskodjunk-e tehát lelkünk üdvéről, a vétek ösvényén járjunk-e ennek utánna is, mint eddig? mindaddig vétkezzünk-e, míg a sir meg nem nyílik lábunk alatt? Mig rémülve nem állunk Isten ítélő széke előtt? Oh ne k! ne sokasítsuk vétkünk számát, e kevés napokat, melyeket még az Isten enged, fordítsuk üdvünk munkálására, mert eljön az óra, melyben mondatni fog: nincs többé idő! Ez évben elhalt atyánkfiai, jó barátaink, ösmerőseink példája eléggé int, és kiáltja fülünkbe: ember vigyázz, mert nem tudod sem az órát, sem a napot, melyen eljön a halál; az élet és halál közel állnak egymáshoz, csak egy lépés, és az életből halálra válik a halandó; ily bizonytalanságban halasszam-e megtérésemet, veszélyeztessem-e üdvömet? Nem, nem, még ma, midőn még élek, egészséges vagyok, midőn a halál, az ítélet, az örökkévalóság megdöbentette lelkemet, még ma kezdem rendbe hozni házamat és rendezni üdvösségem munkáját és talán ez utolsó éve lessz életemnek, azért lelkemet meg akarom a büntől tisztítani és azt ez után a büntől tisztán tartani; a világnak minden hiúságitól elvonom szívemet, hiven, pontosan teljesítem minden kötelességemet, hogy ha ma, vagy holnap, reggel vagy este kiszóllit az ur, készen álljak számadásommal. Csak mint a te fiad élhessek mennyei sz. Atyám! csak a te kedvedben lehessenek, nem félek a haláltól, nem az örökkévalóságtól; történhetik akkor bármi ez évben velem, szerencse vagy szerencsétlenség, öröm vagy fájdalom vagy akármi inség, meg nem háborodik az én szívem, mert tudom, hogy a te atyai jóságod javamra rendel mindent.

[156]

Ily érzellemmel, ily feltétellel járulok a te oltárod zsámolyához emberek Atyja! tekints kegyelmesen eltökélt szándékomra s fogadásomra, melyet ez utolsó estén szent színed elé terjesztek, erősíts meg Szentlelked kegyelmével, hogy fogadásomat hiven megtartsam, vezérelj malasztoddal, hogy az erény utjáról le ne térjek, áld meg életemnek utolsó estéjét, hogy nekem a halál, a békességnek anyyala, a kimulás napja valóságos örömmünnep, az üdvösség kezdete legyen.

Neked ajánlom mennyei Atyám! nemcsak magamat, de minden embertársaimat, különösen kiket gondviselésemre bízál; add meg kinek kinek a mi neki valóban hasznos és üdvösséges, vigasztald a szenvedőket, segítsd a szükölködőket. Adj békességet a mi napjainkban; oltalmazd a te anyaszentegyházadat, világosítsd meg az eltévelyedetteket és térítsd vissza a te szentegyházadnak kebelébe, térítsd vissza a bünösöket a kárhozatnak utjáról, erősítsd meg a jóban a jámborokat, hogy semmi el ne szakaszsa őket a te szeretetedtől, áldj meg, áldj meg mindnyájunkat irgalmas Isten! hogy e rövid élet után a boldog örök életre jussunk. Ámen.

[157]

Alkalmi beszéd

I-ső Ferencz József császár és apost. király ő felsége uralkodásának első évfordulójára.*) (Decz. 2. 1849.).

Mivel tartozunk fejedelmünknek?

„Minden lélek engedelmeskedjék a felsőbb hatalmasságoknak” „engedelmesek legyetek az Istenért a királynak, mert ez az Isten akarata”

Igy inti a keresztényeket sz. Pál a Róm. 13. 1. és sz. Péter 1. len. 2. 13

A mai nap egy nevezetes, mindnyájunkat igen érdeklő történeti eseményre emlékeztet bennünket; emlékeztet felséges urunk és apostoli királyunk Ferdinándnak azon elhatározására, mely szerint boldogságunk biztosabb eszközlése tekintetéből koronájáról lemondott és a cs. kir. család megegyezése és határozata után Ferencz József mostani urunkra általszállott, ennek emlékét hálás örömmel annál szivesebben tartjuk, mert hathatós munkálkodása által szegény hazánknak az áldott békét visszaszerezve, magunkat a nyomasztó inségtől, birtokunk és életünk veszélyétől megmentve, biztosítva látjuk,

*) Suceessio haereditatis Domus Austriacae art. 2. 3. anni 1687.. art. 2. 3. Anni 1715. art. 5. A. 1547. etiam in linea foeminea art 1.2. A. 1723. art. 2. A. 1741.

(Ex praemissis adnotationibus parata est conicio et die 2. Dec. A. 1849. velut die anniversario coepti Regiminis Aug. Imperatoris et Regis Francisci Josephi intra missarum solemnia post 1. Evangelium dicta in Ecclesia Szathmar.)

[158]

tapasztaljuk, érezzük; hálával tartozunk ezért Istenünknek, ki felettünk őrkdött és midn bneinkért méltán ostorozott és szenvedni engedett, de végképen elveszni nem engedett, hanem rajtunk irgalmasan könyörölve, a végpusztulástól megörzött; hálával fiatal fejedelmünknek, kinek jó szándékát s fáradhatlan igyekezetét az Ég megáldotta, általa a felbomlott jó rendet helyreállította és az áldott békét visszaadta; hálás érzésünk bebizonyításására tartottuk a mai különös ájtatosságot „Te Deum”-ot, melylyel Istennek az ő rajtunk könyörölő irgalmasságáért hálát adtunk; és hogy királyunknak malasztját és áldását adni, neki hosszas, dicső és boldogító kormányzást engedni és ez által hazánkra és mindnyájunkra áldását terjeszteni méltóztassék, buzgón könyörögjünk; ájtatosságunk céljával megegyezőnek tartom, ha röviden elmélnedni fogunk a felett, hogy 1-ör *mivel tartozunk valamint polgári, ugy vallási kötelességünk szerint fejedelmünknek? 2-ör mi inditson hathatósan kötelességeink teljesítésére?* Tartozunk tántorithatlan hűséggel, kész engedelmisséggel, szives szeretettel, az adónak hűséges fizetésével és egyéb polgári terhek viselésével; ezek teljesítésére kötelez a polgári társaságnak szerkezete, természete és törvénye, a ker. vallásnak, az Istennek parancsa, a fejedelem iránti hálánk és önnön javunk.

A jó és igaz keresztény alattvalónak törvényes fejedelme iránti kötelességei a tántorithatlan hűségben, tökéletes engedelmisségben, szeretetből folyó mély tiszteletben, az adó és egyéb közterhek hűséges viselésében és a fejedelem jóléteért való buzgó imádságban központosulnak; az igaz ker. alattvaló

[159]

1-ször is tántorithatlan hűséggel s kész engedelmisséggel viseltetik fejedelméhez; oly hűséggel, melyet sem szép ígéretek, kecsegtetések, ámitások meg nem tántoritanak, sem fenyegetések vagy üldözések meg nem ingatnak, s oly engedelmisséggel, mely szerint magát és cselekedeteit, mindenkor és mindenben fejedelmének rendeleteihez alkalmazza, annak minden rendeleteit szentül teljesíti; mert ezt kívánja tőle mind a társadalomnak szerkezete; természete és alaptörvénye, mind az Isten parancsolata. Mi lenne az emberi társadalomból, ha nem volna abban parancsoló hatalom, melynek minden alattvaló engedelmeskedni tartozik? Fenállhatna-e a nélkül, ha mindenki azt tehetné, a mi neki tetszik, vagy a mire szenvedélye ragadja? lenne-e akkor rend? lenne-e a vagyonnak és személynek biztonsága? pedig nemde ezek a társadalom főjai és kellékei? A polgári társaságnak természete mulhatatlanul megkívánja, hogy az alattvalók fejedelmeik iránt hivek legyenek és engedelmesek, e kötelességet még erősebbé teszi a ker. vallás, az Isten parancsolatja.

Miképen állítja előnkbe a ker. vallás a világi fejedelmeket? ugy, mint Istennek a földön helytartóit: „*Általam — u. m. az örök bölcsesség — országolnak a királyok és végeznek igazat a törvényszerzők. Általam uralkodnak a fejedelmek és végeznek igazságot a hatalmasok.*” (Péld. 6, 8. 15.) Ime, mily nagy, mily magas, mily felséges azon állás, melyben maga az Isten állítja előnkbe a fejedelmeket! Ime az Isten által, az örök királynak, a királyok királyának nevében uralkodik felettünk Ferencz József, a mi apostoli királyunk! Ime ugyszólván az Isten maga közli vele hatalmát, melyet e földön az ő nevében gyakoroljon, az ő nevében minket kormányozzon,

[160]

rendeleteket, parancsokat adjon. Őt tehát nekünk — kik az ő alattvalói vagyunk — úgy kell tekintenünk, mint az Istennek helytartóját e földön; ki iránt tántoríthatlan hűséggel, parancsolatai iránt kész engedelmisséggel viseltetni tartozunk, és azért ha a hűséget, esküvel is erősített hűséget megszegjük, parancsolatait lelkiismeretesen nem teljesítjük, nem csak hibát, de valóságos bünt követünk el; a ki a király rendeleteit megveti, az magát az Istent, kinek ő helytartója, veti meg; oly igazság ez, melyet az Isten csalhatatlan ígéje kimodott, oly igazság, melyről sz. Pál a rómaiakhoz ily hathatósan ír: *„Minden lélek engedelmeskedjék a felsőbb hatalmasságoknak; mert nincs hatalmasság, hanem csak Istentől, a melyek pedig vannak, az Istentől rendeltettek. A ki tehát ellene áll a hatalmasságnak, Isten rendelésének áll ellene, az ellenszegülők pedig magoknak szereznek kárhozatot . . . annak, okáért szükség, hogy engedelmeskedjete, nem csak a büntetés miatt, hanem a lelkiismeretért is, . . . mert azért adok adót is, mivel ők Isten szolgálói — adjátok meg tehát mindennek, a mivel tartoztok.”* — (Rom. 13—1.) oly világosak oly félremagyarázhatlanok az apostol szavai, hogy itt minden további magyarázat felesleges, világosan kimondja, hogy tartozunk hű alattvalók lenni. Tartozunk kész engedelmisséggel teljesíteni parancsolataikat és okul azt adja, mert *ők az Isten szolgálói*, az ő helytartói és ha az ő rendeleteiknek ellen szegülünk, magának az Istennek szegülünk ellen, s nem csupán a király, hanem az Isten ellen is vétkezünk; arra is emlékeztet az apostol, hogy az Isten a királyoknak fegyvert is adott kezeikbe az ellenszegülők büntetésére; inti azért az apostol a híveket, hogy féljenek áthágni a parancsokat; mert nem ok nélkül hordják a fegyvert, joggal boszut állván ez engedetleneken; de ha

[161]

kitudnák is kerülni a büntetést; Isten előtt, kinek szolgálói, sem a bünt, sem a büntetést ki nem kerülhetik; azért kötelesek engedelmeskedni nem csak a büntetés miatt, hanem a lelkiismeretért is; nem lehet az lelkiismeretében nyugodt; nem maradhat az Isten előtt büntetés nélkül, ki hűtelen és engedetlen királyához; ily nyilván, ily erősen szólott az apostol a keresztény hívekhez fejedelmek iránti kötelmeikről és csak azt fejtette ki bővebben, a mit Üdvözítőnk mondott e szavakkal: *„Adjátok meg a császárnak, a mi a császáré,”* a császár iránti hűség és engedelmisség tehát nem csak polgári de vallási sz. kötelesség is; nem lehet az igaz keresztény, a ki királyának nem hű és engedelmes alattvalója; mert megszegi ker. kötelességét, azért a keresztények a császárok, királyok, a fejedelmek iránt kezdettől fogva megőrizték a hűséget, és lelkiismeretesen teljesítették parancsolatjaikat még akkor is, midőn azok pogányok voltak és a keresztényeket hitők miatt kegyetlenül üldözték. Ismeretes, mit irt Tertullian a keresztények elleni gyanúsítások megczáfolására a 2-ik században, és miután elszámlálta a pogány császárnak, mily nagy kegyetlenségeket szenvednek a keresztények a pogányoktól és a császároktól, így szól hozzá: *„Mit? még is tapasztaltatok-e, hogy mi e kegyetlenségeket csak legkevésbé is megboszulni akartuk volna? és ezt mi nem tehattuk volna, ha akarjuk? ha nekünk szabad volna az erőt erővel visszaverni, a rosziert rosszal visszafizetni, ellenségeinken boszut állni? de ettől mentsen Isten! ezt nekünk a mi vallásunk nem engedi; gondolod, hogy az erő, a szám nálunk megfogyatkoznék, hiszen mindenütt elterjedtünk, falvak, városok, szigetek, tartományok, minden helyek megteltek keresztényekkel, csak templomaitokat*

[162]

hagytuk meg nektek, — nem viselhetnénk-e mi hadat, ha nálunk megöletni inkább, mint ölni szabad volna?” Hasonlóan irtak sz. Jusztin és Lactantius, sőt még a pogányok is szoros kötelességnek ismerik a fejedelmek iránti engedelmisséget és nagy bűnnek azok ellen föllázadni; a pogánynál is rosszabb tehát az olyan keresztény, ki megtagadja fejedelmének az engedelmisséget, és ellenpártot ütni vakmerősödik.

2-or. A keresztény alattvaló szives szeretettel hódoló tisztelettel viseltetik fejedelme iránt; úgy tekinti őt, mint Istennek helytartóját a földön, mint népének atyját és mind e két tekintet szives szeretetet és tiszteletet parancsol. — A fejedelem, az Istentől gondviselésére bízott népének, alattvalóinak *atyja*, kinek épen úgy, mint a szülőknek kötelességében áll őket minden veszedelemtől megőrizni, bántalmak ellen oltalmazni, boldogságukat eszközölni, előmozdítani. Ámde Isten parancsolatja arra kötelezi a gyermekeket, hogy szüleiket tiszteljék: „*Tiszteljed atyádat!*” tehát az alattvalók is tartoznak szeretni, tisztelni fejedelmöket és valóban Isten a szent írásban épen úgy parancsolja tisztelni a királyokat, mint a szülőket; mert valamint parancsolja: „*Tiszteljed atyádat*” úgy ezt is mondja: „*Az Istent féljétek, a királyt tiszteljétek, mert ez az Isten akarata.*” (Petri 2. v. 15. 17.)

3. A ker. alattvaló megfizeti az adót és hűségesen részt vesz a közterhek viselésében. — A társadalom és állam fenállására, az országnak a kultamadások elleni védelmére, a rend, nyugalom, és személyi biztonság fentartására, — az igazság kiszolgáltatására, az ország virágzásának és lakosai boldogságának előmozdítására sok költség, sok kiadás kívántatik; és mi természetesebb és igazságosabb, mint az, hogy ezen terheket azok visel-

[163]

jék, kik a társadalom és állam jótéteményeiben részesülnek? Ezen kötelességet a ker. vallás is elismeri s megerősíti. Édes Üdvözítőnk ezt mind szóval tanítja, mind példájával mutatja, szóval tanítja midőn így szól: „*Adjátok meg a császárnak, a mi a császáré*” (Máté 22.) és példájával, midőn az adót magáért és Péterért lefizette, (Máté 17. 26.) azért sz. Pál is nyíltan parancsolja: „*Adjátok meg mindennek, a mivel tartoztok: a kinek adóval, adót; a kinek vámmal, vámot; a kinek félelemmel, félelmet; a kinek tisztelettel, tiszteletet.*” (Róm. 13. 7.)

Végtére 4-szer a ker. alattvaló buzgón imádkozik fejedelmének jólétéért, tudván, hogy azzal az ő jóléte is szoros kapcsolatban van, de azt is tudván, hogy minden jó adomány, minden boldogság onnan felülről van, leszállván a világosság Atyjától; tudván, hogy Isten segedelme nélkül semmi jó sem eszközölhető; a legjobb szándék, a legszilárdabb akarat, a legbuzgóbb törekvés, a legfáradtságosabb igyekezet sem szeresheti meg a király és alattvalói boldogságát, ha csak Isten kegyelme nem vezérli a királyt és az ő munkálkodását nem kíséri áldásával; azért az Istentől buzgón és állhatatosan kér kegyelmet és áldást a királyra. Erre inti a keresztényeket sz. Pál apostol; midőn Timoteusnak írja: „*Kérlek azért, hogy mindennek előtt legyenek könyörgések, imádságok, kérések, hálaadások . . . a királyokért s mindazokért, kik méltóságban vannak, mert ez jó és kellemes a mi Üdvözítő Istenünk előtt.*” (1. Tim. 2. 1—3.)

Ezek rövid kivonatban az igaz ker. alattvalónak fejedelme iránti kötelességei. — Mi jó keresztények, hü polgárok akarunk lenni, teljesítsük tehát szentül és minden igyekezettel e kötelességeinket; inditson erre annak meggondolása, hogy e nélkül a társadalom fen nem állhat

[164]

és mi annak javaiban, jótéteményeiben nem részesülhetünk; inditson annak megfontolása, hogy e nélkül Isten kedvében nem lehetünk, mert ezt ő parancsolja és hogy ennek megszegésével magunkat a kárhozatba taszítjuk; inditson saját javunk, ha teljesítjük és siralmas sorsunk, ha ellene szegülünk; a szomoru tapasztalás eléggé megtanithatott, mily siralmasak, mily veszélyteljesek, mily messze és még az ártatlanokra is kiterjedők az engedetlenség és ellenszegülés káros következései.

Legyünk tehát törvényes fejedelmünknek, felséges Ferencz József apostoli királyunknak hűséges, engedelmes alattvalói, teljesítsük iránta minden kötelességeinket, melyek a társadalom természetéből reánk háramlanak, de a ker. vallás által is szentesítve vannak; könyörögjünk gyakran a mi királyunk jólétéért. Küldjük ájtatos imáinkat az isteni felség trónja elé, öntsük ki szivünk kívánatát Annak színe előtt, kinek kezében vannak a királyok szívei és hatja azokat, a hova akarja. Kérjünk neki hosszas és boldog életet; kérjünk áldást kormányzására, mondjuk a királyi zsoltárossal: „*Uram! tartsd meg a királyt és hallgass meg minket az napon, melyen segítségül hívunk téged.*” (19. zs. 10. v.) *Figyelmezz Isten a mi imádságunkra, vezéreljed a mi királyunkat, légy neki az erősség tornya ellenségei ellen. Adj napokat a király napjaihoz és terjeszd esztendeit nemzedékről nemzedékre. Isten add jogodat és igazságodat a királynak, hogy igazságosan ítélje a te népedet, hogy az ő napjaiban kivirágozzék az igazság és béke bősége, és tengertől tengerig uralkodjék, legyen áldott az ő neve és dicsőségével teljék be az egész föld. Ugy legyen, ugy legyen.*” (71. Zs. 1—19.)

[165]

Jubileumi bucsura.

1850.

Mi kívántatik a jubileumi bucsu megnyerésére.

*„Azt mondja az Isten:
Kellemes időben meghallgat
lak téged, és az üdvösség nap
ján megsegítelek téged.” Ime
most van a kellemes idő, ime
most az üdvösség napja. II.
Kor. 6. 2. v.*

A legközelebb lefolyt évek valamint általában egész Európára: ugy különösen szegény magyar hazánkra nézve véstteljesek, nyomort okozók voltak; mindenki tudja közülünk, sőt fájdalmasan érzi, mik történtek helytelen utra tévedt boldogtalan honunkban; mert alig van valaki, ki a reánk nehezedett időknél sulyát, kisebb vagy nagyobb mértékben nem érezte volna, azoknak szomoru következéseit még most is nem viselné; szeretett hazánknak sok falvai leégtek vagy elpusztultak, szép városai megrongáltattak, sok ezer lakosai leölettek, elhaltak, számosan megsebesítve, megcsonkítva egész éltökre nyomorékok lettek; sokan javaiktól megfosztatva végső

[166]

inségre jutottak. — És mindezek kiktől? S kik által származtak? Fájdalom! önmagunk által; mi magunk állottunk fel hazánk anyagi és szellemi jólétének földulására, lerombolására! Istenem! egy hazának polgárai dicsőségeknek tartották, ha polgártársaik marháit eltulajdoníthatták, juhnyájait elrabolhatták, magtárait, pinczéit kiüresíthették, lakhelyeit, csürjeit porrá égethették; erdeit, takarmányait, természetményeit semmivé tehettek; ha honfitársaikat gyermekeikkel lekonzolhatták vagy száműzhették! Mint hajdan Jeremiás Jeruzsálem felett, elkeseregthetjük hazánk felett az ő keserveit; keserveink között sóhajtozva felkiálthatunk: *„Emlékezzél meg Uram! mi történt rajtunk; tekintsd meg és lásd a mi gyalázatunkat?”* (Jer. sir. 5. 1.) Nem akarom ezeket hosszabban és bővebben emlegetni, nehogy a még egészen be sem gyógyult sebeket felszaggassam, vagy a nagy fájdalmakat még élesebbé tegyem; inkább gyógyító irt kell ezekre keresni, de hol találjuk fel azt? Keressük fel szenvedéseink okát és úgy alkalmazzuk a gyógyszert; én azokat önmagunkban, orvoslásukat szent hitünkben találok, elért és levert a nyomor sulya, mert vétkeink iszonyu gonoszsága az égbe kiáltott bosszuállásért. A vallástalanság, erkölcstelenség, isteni káromlás, hamis esküvés, lopás, rablás, fajtalanság, haragtartás, gyűlölség szétáradott közöttünk. Nincs a gonoszságnak neme, mely a magyar földet meg nem fertőztette, mely a magyar föld lakóitól istentelen vakmerőséggel el nem követtetett volna, ezekért jött reánk a nyomoruság, ezért vert meg az Isten büntető keze; és amint a látnok szól: *„a ti gonoszságtok választ el titeket Istenetektől, és bűneitek rejtik el az ő orcáját előletek, hogy meg ne hallgasson. Mert kezeitek megfertőztettek vérrel, és ujjaitek go-*

[167]

noszsággal, ajkaitok hazudságot szólnak és nyelvetek gonoszságot beszél. . . felöltözött az igazságba . . . a bosszuállás ruházatába,” (Izsaiás 59. 2. 3. 17.) Ezért lett nekünk jaj; és elmondhatjuk a kesergő látnokkal: *Oda van a mi szívünk öröme, és siralomra változott vig korunk ... Jaj nekünk, mert vétkeztünk!”* (Jerem. Sir. 5. 15. 17.) Mit tegyünk tehát! kétségbe essünk-e? a nagy csapás sulya alatt elcsüggedjünk-e? Nem k! a mindenható Isten valamint igaz, úgy irgalmas is, igazsága szerint méltán büntetett, de irgalmassága szerint könyörül is. Valahányszor Izrael népe eltért az urtól, keményen megbüntette őket, de ha a látnokok intésére megtértek, könyörült rajtuk, azért így szokták a megtérésre inteni őket: *„Ezeket mondja az Ur: térjeteك hozzám és én hozzátok térek,”* biztatják is őket a kegyelem megnyerésével: *„ime nem rövidült meg az Ur keze, hogy meg ne szabadíthatna és nem nehezült meg füle, hogy meg ne hallgathatna.”* (Iz. 59. 1.) Ezeket mondja az Ur: *„A kegyelem időben meghallgatlak téged és a szabadítás napján megsegítelek téged — hogy fölállítsd az országot és birtokba vedd az elpusztult örökségeket.”* (Izai. 49. 8.) És épen e szavakra hivatkozva buzdít bennünket sz. Pál apostol bűnbánatra, irván: *Azt mondja az Isten : „kellemes időben meghallgatlak téged, és az üdvösség napján megsegítelek téged.” „Ime most van a kellemes idő, most az üdvösség napja.”* (II. Kor. 6. 2.) Istenhez kell tehát térnünk, bűnbánatot kell tartanunk, és a bűnbánat méltó gyümölcseit teremnünk, ha a csapásokat, melyeket bűneink miatt érdemeltünk, magunktól eltávoztatni akarjuk, hogy ezt cselekedjük, tulajdon javunk kívánja; erre int bennünket az anyaszentegyház feje, szentséges atyánk, a római pápa és hogy hathatósabban bűnbánatra indíthasson, az anya-

[168]

szentegyház kincstárát is felnyitja és jubileumi teljes bucsust enged. — E kegyes atya felhívó szavainak fiui készséggel engedve kezdjük ma a jubileumi ájtatatoságot, hogy Istent megengeszteljük és a jubileumi teljes bucsut megnyerjük. De a bucsuk megnyerése bizonyos feltételek teljesítésétől függ, kérdés támad tehát, mi kívánatik 1-ször *általában minden bucsunak*, 2-szor *mi különösen a mostani jubileumi bucsunak megnyerésére*? Ezen kérdésekre fogok megfelelni beszédemben. Figyelmezzetek.

Sokan hibásan vélekednek a bucsukról, főképp azok, kik az anyaszentegyháztól elszakadtak, megtámadják és tévesnek állítják azt, a mit nem ismernek, becsmérlik a bucsukat, mintha azok a Jézus szenvedésének véghetetlen érdemeivel ellenkeznének, holott főleg azokból folynak, és mintha a szabadabb vétkezésre utat nyitnának, holott épen a bűnök gátlására céloznak, és a maguk megjobbítására törekvő bűnösöknek csak segítségükre szolgálnak, mi tehát helyes értelemben az anyaszentegyház tanítása szerint a bucsu?

A bucsu azon ideiglenes büntetéseknek elengedése, melyekkel a megtért bűnös még bűneinek és azokért érdemlett örök büntetéseknek elengedése után is az Isten igazságának tartozik.

Ezek bővebb megértésére szükséges tudni először, hogy jóllehet a töredelem szentségében a megtérő bűnös Krisztus érdemei által bűneinek bocsánatát és az örök büntetések elengedését megnyeri; de közönségesen nem nyeri meg az ideiglenes büntetései elengedését, hanem ezért eleget kell neki tenni, vagy ezen a világon, vagy

[169]

a tisztító tűzben — a mit a sz. irás több példával bizonyít: azért az anyaszentegyház hajdan a nagyobb bűnösöknek, egy, két, tíz, 20 évre sőt egész életökre igen sanyaru és nehéz penitenciát hagyott; az ilyen bűnbánók a templom előtt szőrzsákból álltak, a templomba be nem mehettek, bőjtöléssel sanyargattattak, a szentségekben, a sz. misében nem részesülhettek; mindazonáltal az anyaszentegyháznak volt hatalma, ha ezeknek buzgóságát látta, ha betegségbe estek, vagy az üldözés kiütött, vagy ha érettök a vértanuk, vagy a tömlöczben Krisztusért szenvedő hitvallók esedeztek, a hagyott penitenciát vagy részben vagy egészen elengedni, és az ő fogyatkozásukat az anyaszentegyház kincstárából kipótolni; mert megjegyzendő 2-szor. hogy az anyaszentegyháznak van ilyen kincses tárháza, melyből az ideiglenes büntetésekért az Istennek megfizethessen. Ezen kincstár Krisztusnak, az ő szent anyjának és több szentnek érdeméből, szenvedéséből és elégtételéből áll. Krisztus keserves kinszenvedése és vére hullása, melylyel érettünk eleget tett, véghetetlen áru és érdemü volt elannyira, hogy ha neki nem egy, de több világot kellett volna is megváltani,— szentséges vérenek egy csepje bőven elegendő lett volna; azért mondja sz. Pál; „*a hol eláradott a bűn, túláradóbb lett a kegyelem.*” (Rom. 5. 20.) A boldogságos szüz soha legkisebb bünt sem követett el, azért nem volt szükség, hogy magáért eleget tegyen és szenvedjen, még is temérdek volt, a mit szenvedett. Az apostolok, vértanuk, hitvallók, remeték és szüzek és más szentek, mindnyájan szent életet éltek, keveset kellett magokért szenvedniük, hogy az Istennek eleget tegyenek, és mégis mit nem szenvedtek? mennyi érdemet szereztek? Ezen bővelkedő elégtételek,

[170]

szenvedések és érdemek — a mennyiben az elégtételre nekik szükségesek nem voltak — a szentek egyességéről szóló tanítás szerint, az anyaszentegyház kincsei gyanánt, az ő kincstárában maradtak. Krisztus az anyaszentegyháznak feje, a boldogságos szüz pedig és a többi szentek jelesebb tagjai, valamint a testben, a mit egy tag cselekszik, a többi tagok és az egész test javára teszi, úgy azok az érdemek, szenvedések és elégtételek, melyekkel Krisztus, a boldogságos szüz és a többi szentek bővelkedtek, az anyaszentegyház kincstárába jutottak, melynek kezelését és a hivek hasznára való alkalmazását Krisztus urunk az anyaszentegyházra bízta; ezen kincstárból jön segítségére az anyaszentegyház azon töredelmes bünösöknek, kik büneikért eleget tenni igyekeznek, midőn az Istentől nyert hatalmával a még hátralevő ideiglenes büntetéseket vagy részint, vagy egészen elengedő, az az nem teljes vagy teljes bucsut osztogat. Már csak ezekből is kiviláglik, hogy a bucsuk nem a lelkek romlására, hanem hasznára; nem a véték szabadabb gyakorlására, hanem inkább a bünösök megjobbítására szolgálnak, amiről még inkább meggyőződünk, ha megfontoljuk, hogy mit kíván az anyaszentegyház akár általában, akár különösen a mostani jubileumi bucsunak megnyerésére.

a) Mit kíván tehát általában az egyház a hivektől, hogy bucsut nyerjenek? megkívánja

1-ször az igaz bünbánatot „*Tartsatok bünbánatot.*” (Máté 3. 2.) „*Ha bünbánatot nem tartotok, mindnyájan hasonlóképen elvesztek.*” (Luk. 13. 3.) „*Tartsanak bünbánatot és térjenek Istenhez, a bünbánat méltó cselekedeteit gyakorolván*” (Ap. csel. 26. 20.). A bucsu csak az ideiglenes büntetést törli el, mely a bűnnek és örök bünte-

[171]

tésnek elengedése után fenmaradt; tehát, a meddig fenáll a bűn, a meddig Jézus sz. vérenek érdeme által az örök-büntetés nincs elengedve; addig az ideiglenes büntetés elengedéséről, azaz a bucsuról szó sem lehet; hol bocsáttatik meg a bűn? hol engedtetik el az örök büntetés? nemde a bünbánat szentségében? tehát a bünbánat szentsége elkerülhetlen kelléke a bucsunyerésnek; a ki tehát bucsut akar nyerni, annak töredelmes szívvvel bünbánatot kell tartani, megtörődött lélekkel büneit megösmerni, életének megjobbításáról erős fogadást tenni, a lelkiatya előtt büneit igazán és töredelmesen meggyónni, ítéletének magát alávetni, a feladott penitenciát elvégezni, nincs itt semmi engedménynek helye; mert ezek mind lényeges részei a bünbánat szentségének, mely nélkül bucsut nyerni nem lehet.

A ki tehát lelki állapotával keveset törődik, kinél a a töredelmes bánat hiányzik, a ki csak imigy amugy végzi gyónását, ki a gyóntató széktől mint meg javult, régi bünös távozik; az ne higye, ne ámitsa magát, hogy bucsut nyer, tegyen bármi jót, ha igaz bünbánatot nem tart, bucsut nem nyer; mert a bucsu nyeresre okvetlenül megkívántatik az igaz bünbánat; megkívántatik

2-szor, hogy a megtérő bünös a bünbánatnak méltó gyümölcseit teremje; mert a ki mondotta: „*Tartsatok bünbánatot,*” azt is mondotta: „*teremjétek a bünbánatnak méltó gyümölcseit*” . . . „*Minden fa, mely jó gyümölcsöt nem terem, kivágatik és a tüzre vetetik*” (Máté 3. 8. 10.) s melyek a bünbánat gyümölcsei? Azon megtérő bünösnél mutatkoznak azok, ki előbbi rossz cselekedeteit, vétkeit elhagyja, azok következményeit helyre hozza és jó tettekben magát gyakorolja. Ha más jószágát eloroz-

[172]

tad és igazságtalanul bírod, azt urának vissza kell térítened, sőt a magadéból is kell adakoznod, ez az igaz bünbánat gyümölcse. Ha felebarátodnak becsületében gázoltál, becsületét, jó hírnevét helyre kell hoznod; ha az atyafiak közt perpatvart, gyűlölséget, haragot okoztál: az egyetértést köztük helyre kell állítanod és abban őket erősítened; kibén a test kívánsága Isten törvényének megszegését okozta, az testét nem csak a tiltott, de a szabad gyönyöröktől is tartóztassa meg; az igaz bünbánatban a kevélységet az alázatosságnak kell megtörni, a rágalmazó nyelvet a hallgatásnak, a részegséget a mértékletességnek kell megzaboláznia; ezek az igaz bünbánatnak méltó gyümölcsei, ezeket kell teremnie az apostol amaz intése szerint: „*a mint tagjaitokat tisztátalanság és gonoszság szolgálatába adtátok gonoszságra, úgy adjátok most tagjaitokat az igazság szolgálatába megszentelésre*” (Róm. 6. 19.).

2-szor. Kívánja az anyaszentegyház a bucsu megnyerésére, hogy az oltáriszentségben buzgó ájtatossággal részeshüljünk és más jó cselekedeteket is véghez vigyünk. Kívánja az oltáriszentségnek ájtatos magunkhoz vételét, úgy mint a mely által Krisztussal belsőképen egyesülünk, a büntől oltalmaztatunk, lelkiéletet s örök életet nyerünk, a miről maga édes Üdvözítőnk biztosít mondván: „*A ki eszi az én testemet és iszja az én véreimet, én bennem marad és én ő benne. Én vagyok az élő kenyér, a ki e kenyérből eszik, örökké él . . . a ki eszi az én testemet . . . örök élete legyen.*” (János 6.)

Azon jószágos cselekedetekhez, melyek a bucsu megnyeréséhez megkívántatnak, közönségesen az imádság, bűjtölés és alamizsnálkodás számítatnak, azon okból, mert ezeket az anyaszentegyház a bucsunyerésre igen

[173]

alkalmasaknak találja, irva van: „*Jó az imádság a bűjttel és alamizsnával inkább, mint az arany-kincs gyűjtése.*” (Job. 12. 8.) és Judit k. 4. r. 12. v. „*Tudjátok meg, hogy az Ur meghallgatja könyörgéseiteket, ha megmaradván megmaradtok a bűjtölésben és imádságban az Ur színe előtt.*” — A mi a bűjtöt illeti, tudjuk hogy Mózes, Illés és a látnokok, midőn valami különös kegyelmet akartak nyerni az Istentől, bűjtöltek, hogy a látnokok Izrael fiainak bűneik bocsánata végett bűjtöt parancsoltak; hogy az Isten a bűjtőlő Ninivének megkegyelmezett; hogy Üdvözítőnk üdvösségünk nagy munkáját bevégezendő, negyven nap bűjtölt és ez által a mi bűjtünket is megszentelte. Hasonlót olvasunk az alamizsnáról is Tobiásnál: „*mert az alamizsna megszabadít a haláltól és az az, mely megtisztít a bűnöktől és irgalmassgot és örök életet szerez.*” (Tóbiás 12. 9.)

Midőn az anyaszentegyház ilyen és ezekhez hasonló jó cselekedeteket kíván, lehet-e a bucsukat az erkölcsiségre nézve károsoknak, botrányos visszaéléseknek tartani? ha voltak és történtek a bucsukkal visszaélések, ezek az emberek és nem az anyaszentegyház hibái voltak, ezeket az anyaszentegyház soha sem helyeselte, mindenkor kárhoztatta; ő, mint kegyes anya Istentől nyert hatalmával az ő megtérő gyermekeinek segítségére jött, az ő kincstárából bucsukat adott és ad, de ezeket mindig üdvös feltételek mellett adja. Lássuk hát most micsoda feltételek alatt adatnak a mostani jubileumi bucsuk?

Értesülvén ő szentsége a Krisztus anyaszentegyházát jelenleg kormányzó IX. Pius római pápa azon csapásokról, melyek a legközelebb lefolyt időben magyar

[174]

országot érték, azon nyomorokról, melyek ezeket követték; és egyrésztől tudván, hogy az ily általános csapások az Isten látogatásai, a bűnök büntetései szoktak lenni, másrésztől biztosan remélvén, hogy a magyar nép mely vallásosságáról, erényességéről és ájtatos buzgóságáról előtte ismeretes, ha gyarlóságból az igazság útjáról el is tántorodott, de megértve az Isten látogatását és akaratját, rosszaságában meg nem átkodik, hanem bűnbánati töredelemmel Istenhez visszatérni, vele kibékülni kíván és a megérdemlett büntetések elengedéseért buzgón fog könyörögni; hogy ezt annál inkább eszközölje és erőtlenségünknek segítségére legyen, az anyaszentegyháznak kincses tárházát felnyitotta és abból mindazon engedményekkel, melyek a jubileumi bucsuk alkalmával adatni szoktak, teljes bucsut ajánl mindazoknak, kik a püspökök által megyéikre meghatározott tizenöt nap alatt töredekésen meggyónnak, ájtatosan megáldoznak, egy napot böjtölnek, a szegényeknek tehetségük szerint alamizsnát adnak; a kijelölt három templomot, vagy egyet háromszor meglátogatják és ott az anyaszentegyház- és apostoli sz. szék boldog állapotáért és felmagasztalásáért, az eretnokségek kiirtásáért, a ker. fejedelmek egyességeért és az egész ker. népnek békességeért Istenhez ájtatosan esedezni fognak, ennek következtében e szatmári egész megyére rendeltetett, hogy e bűnbánati és jubileumi ájtatosság a husvét utáni hatodik vasárnapot megelőző szombat estéjén kezdessék meg és sz. háromság vasárnap végeztessék be, az ezen vasárnapot követő szerdán böjt tartassák; a lelkészek által minden helyen kijelölendő három sz. hely, vagy azok közül egy ájtatosan látogatassék meg és kiki tehetsége szerint a szegényeknek alamizsnát adjon és a szent helyek ajta-

[175]

tos meglátogatása alkalmával az anyaszentegyház szándékára buzgón imádkozzék.

Értitek tehát k. k. mit kell az Isten előtt kedves s nekünk üdvös ájtatoskodás ideje alatt a megbántott Isten megengesztelésére, megérdemlett büntetéseink elengedésére és a teljes bucsunak megnyerésére tennünk?

a) *Tartsunk mindenk felett minden elkövetett bűneinkről igaz bűnbánatot*, sirassuk meg bűneinket a töredekésesség szent könyeivel, gyónjuk meg azokat tetszésünk szerint választandó lelkiatyának, ki ez idő alatt különös hatalmat nyert akármily nagy és magának a római pápának föntartott bűnöktől fölloldozásra és a fogadásoknak is más jó cselekedetekre való átváltoztatására. Jobbitsuk meg életünket, ami következése az igaz penitencziatartásnak; a mit most siratunk, az többé el ne kövessük; elkövetett bűneink után reánk háramlott kötelezéseinket szentül teljesítsük; ha mástól valamit elvettünk, azt adjuk vissza, ha kárt tettünk, hozzuk helyre, ha haragosunk volt, avval szívből béküljünk ki, szóval igyekezzünk a penitencziának méltó gyümölcseit megteremni; ha így igazán megtérünk, remélhetjük, hogy Isten könyörölni fog rajtunk és a ki büntető igazságának súlyát érezte a bűnösökkel, könyörülő irgalmának áldását fogja árasztani a megtérőkre, hiszen ő maga mondja: „*térjetez hozzám és én hozzátok téretek*” és ismét: „*nem akarom a bűnösnek halálát, hanem hogy megtérjen és éljen*” a mit példákkal is bebizonyított s bizonyosságot tesz erről a szentírás, hogy valahányszor Izrael népét bűneiért közcsapásokkal, hadakkal, éhséggel, döghalállal büntette, a mint hozzá tértek és bűnbánatot tartottak, csapásait azonnal beszüntette.

b) A bűnbánat által bűneinkből kitisztulva, járul-

[176]

junk tiszta és ájtatos szívvvel az oltári szentség vételéhez; ez, mint a bűnbánat, szintén feltétele a bucsunerésnek, ez táplálja lelkünket az örök életre, ez erősít minket, hogy a nyert megigazulásban megmaradjunk, a vétékbe vissza ne essünk és az Istennel egyesülve maradjunk.

c) Ezután a bucsu megnyerésére megkivántatik a *bőjt és alamizsna*, hasznos volna ugyan több napot is úgy böjtölni, hogy nem csak a husételtől, hanem a többszöri jóllakástól is magunkat megtartóztassuk, de legalább a most következő szerdai böjtöt megtartani el ne mulasztjuk, jól tudván, hogy a böjt különben is hasznos eszköze a megtagadásnak és bűnbánatnak, és hogy az az Isten előtt kedves, nekünk pedig üdvösséges. Hasonló jó cselekedet az *alamizsna* is, mely a felebaráti szeretetnek érdemes cselekedete, mely által az adakozó, szükölködő felebarátja iránt gyakorol irgalmat, ő pedig maga részére megnyeri az Isten irgalmasságát; adjon tehát kiki alamizsnát, nem csak azért, mert ez hasznos; hanem azért is, mert megkivántatik a bucsu megnyerésére; az alamizsna mennyiségét, kinek kinek tehetsége és buzgósága határozza meg, kövessétek Tóbiásnak amaz intését: „*Ha sokad leszen, bőven adj; ha kevesed leszen, igyekezzél keveset is örömet adni,*” (Tóbiás 4. 9.) s mivel nálunk fenáll a szegények intézete, legtanácsosabb az alamizsnát a szegények pénztárába adni.

d) Megkivántatik még a templomok látogatása és az imádság; e végre itt három templom van kijelölve: a székesegyház, az apácák és — a harmadik templom neve nincs említve — temploma. Ezek ez idő alatt az ájtatoskodók részére nyitva lesznek és három ünnepélyes körmenet fog vezetetni, e mellett a székesegyházban mindennap délután 4 óra után szentségkítéssel

[177]

ájtatosság fog tartatni. Erre szólitalak és kérlek fel titeket Krisztusban kedves hiveim, hogy mindezen három körmeneten, mely valamint ma, úgy Pünkösöd 2-ik napján és Szentháromság vasárnapján a székesegyházból fog kiindulni, mind a mindennapi ájtatosságon megjelenni igyekezzetek; a hol többen egyesülnek az Isten dicsőítésére és egyesült erővel könyörögnek, hajlandóbb az Isten hiveinek könyörgését meghallgatni, kedvesek Isten előtt az ily összejövetelek, maga édes Üdvöztőnk mondja: „*a hol ketten vagy hárman összejönnek az én nevemben, közöttök vagyok*”. Jelenjünk meg azért mindenkor számosan az Ur előtt és imádkozzunk ájtatosan.

Imádkozzunk 1-ször is bűneink bocsánatáért és a megérdemlett büntetések elengedéseért; imádkozzunk törődött szívvvel a bűnbánat szellemében, mert az apostol szerint csak a „*lélek elevenít*” (2. Kor. 3. 6.), csak a szív megtérése és imádsága vezet vissza az Istenhez, ez nyeri meg az Isten irgalmát, azért ne csak külsőképen, hanem igazán szívből imádkozzunk, hogy ne álljon rólunk, mit Jézus a zsidókról mondott: „*ez a nép csak szájjal tisztel engem, szíve pedig távol van tőlem!*”

Imádkozzunk 2-ször a kath. anyaszentegyház felmagasztalásáért, terjedéseért és az eretnkségek kiirtásáért. A kath. anyaszentegyház, ha valamikor, a mostani időben azok felől és sokféleképen ostromoltatik és veszélylyel fenyegettetik. Nem lehet ugyan Krisztus egyházát féltetni, hogy elsüljedjen; mert erős kőszálra van építve és azon Jézus ígérete szerint a pokol kapui sem vehetnek erőt. Azért nem félttem én Krisztus egyházát, a közönséges ker. kath. anyaszentegyházat, mert ennek fenmaradása a világ végeig megígértetett, isteni szóval biztosított; de ez nem ígértetett meg a magyar kath.

[178]

egyháznak; sőt ha nem becsüljük azt és tanítását nem követjük, félve emlitem az Urnak ama fenyegetését: „*elvétetik tőletek az Isten országa és oly nemzetségnek adatik, mely meg termi annak gyümölcsét,*” kérjük azért Istent, hogy el ne vegye tőlünk, hanem inkább erősítse és terjessze a hitetlenek és eretnekek megtérése által; mert midőn az egyház szándéka szerint az eretnokségek kiirtásáért imádkozunk, nem mást kérünk, mint hogy azokat, kik az eretnokség sötétségében tévelyegnek, az ő kegyelmének fényével világosítsa meg és az igazság elismerésére és az üdvösség útjára vezérelje, és ez nem a gyűlölségnek, hanem az igaz szeretetnek szava és kívánása, melylyel azon jóban, melyet Isten kegyelméből birunk, őket is részesíteni kívánjuk, azt kívánjuk Urunk mondása szerint, *hogy egy akol legyen és egy pásztor.*

Imádkozunk 3-szor az anyaszentegyház látható fejéért, hogy bölcs és buzgó kormányzása alatt e vészteljes időben az igaz hit és keresztény erény lelke, a hitelenség és vallástalanság szellemén, a jó rend és béke szelleme a nyughatatlanság és fejetlenség (anarchia) szellemén győzedelmeskedjék; az igaz hit és Krisztus egyháza gyarapodjék mindenütt és terjedjen; az egyházi felsőbbbségekért, hogy minket az üdvösség útján vezéreljenek és oda, hol az egyedül igazi boldogság van, elvezessenek.

Imádkozunk 4-szer felséges apostoli királyunkért, sanyargatott szegény magyar hazánkért és az áldott békéért, hogy áldja meg jó királyunkat, népei boldogítását célzó törekvéseire terjessze áldását; áldja meg az egész dicsőn uralkodó ausztriai házat, melynek szelid kormánya alatt 300 év óta boldogul élt a magyar

[179]

nemzet; áldja meg hazánkat és annak minden népét szent békességgel, melynek boldogító nagy becsét a forrongások veszélyei és sulyos terhei között főleg elismerni tanultunk és orvosolja a sebeket, melyeket azok hazánkon ejtettek.

Végre 5-ször ne felejtkezzünk el a megholtakról sem; imádkozzunk azokért, kik az örök büntetések elengedése után még fenmaradt ideiglenes büntetésekért a tisztító helyen szenvednek; mert a bucsuk ezekre is alkalmazhatók és az élők imái a megholtaknak különösen használnak az írásnak ama szavai szerint: „*Szent és üdvös gondolat a holtakért imádkozni, hogy büneiktől vagy is bűneik büntetéseitől feloldoztassanak.*”

Szóval könyörögjünk, hogy az Isten rajtunk könyörüljön és mondjuk az anyaszentegyházzal:

Ur Isten! ki a bűnnel megbántódol és a penitenciával engesztelődöl, hallgasd meg esedező népednek könyörgését és haragodnak ostorát, melyet bűneinkért érdemlünk, távoztasd el a mi urunk Jézus Krisztus által. Ámen.

[180]

Beiktatási beszéd*)

(Sermo installatorius quo Rs. Abbas Josephus Bán in
Parochiam Gyöngyösiensem inducitur.)

Főtisztelendő Apát Ur, Nemzetes Tanács, s egész érde-
mes Közönség!

Kettőzött szívemnek öröme e Szent egyháznak kettős ünnepén, melyen egyrésztől dicső sz. Bertalan apostolnak, kinek pártfogása alatt szolgál a fölséges Isten dicsőítésére, megkülönböztetett ünnepi fényvel rója le háladatosságának igaz tiszteletét; más résztől mint jegyes kevés ideig tartott özvegysege után számos fiainak nagy öröme törvényesen egybe kel ujonan választott kedves vőlegényével; hogy ezen szerencsés és minden jóktól óhajtott összeköttetésnek igen diszes tiszte a te választásod szerint méltatlan személyemre bízott: nagy öröm és különös szerencse reám nézve; nagyra becsülöm e választásban irántam mutatott becses, de általam semmikép nem érdemlett szivességedet; tisztelem nagy alá-

*) 1824-ben mondhatta, — mint az évszámok összehasonlításából látszik, (mint egri kanonok.)

[181]

zatosságodat, melylyel nagyobb a kisebbtől és az által kívántál gondviselésre bizott szentegyházadban bevezettetni, kit te huszonhat év előtt mint mester tanítványát az egyházi pályára vezettél és képezni kezdettél. Sokszorosán növekedik örömem, hogy főt. Bán József ur érdemes személyében ns. Gyöngyös városának, melyhez mint *születésem* és első neveltetésem szeretett helyéhez különös vonzódással viseltetem és melynek szerencséje ezért is örömmel tölti el szívemet, oly bölcs, minden szép tulajdonokkal, számos érdemekkel és az érdem czimeivel fölékesített egyházi fő előljárót és kegyes atyát van szerencsém bemutatni e nemes város lakosainak, kedvelt hazafi társaimnak, kinek bölcs és kegyes kormányja alatt valamint az Isten dicsősége, ugy a legeltetésére, rendelt nyájnak lelki üdve, boldogulása sikeresen fog előmozdittatni.

Szerencsés és igen boldog vagy te ns. Gyöngyös várossa, melyet az isteni gondviselés ily ritka tulajdonokkal felruházott, s ily jeles érdemekkel diszes jó pásztorral megáldott. Nagy kegyelem, Isten áldása a népre nézve a jó lelki, pásztor! Ezen áldását árasztotta reád a fölséges Isten, a midőn főtiszt. Bán József urat azt a szive szerinti férfiut adta neked, kit ő még anyja méhétől sz. oltárának méltó szolgájává elválasztott, és a ki kiseded korától mint az Ur választottja, kegyelmének, hivatásának megfelelni soha nem csüggedő fáradozással törekszik, és erényeinek fényével *mint a fényes nap tündöklök az Isten templomában*. Ő már kiseded korában mint Sámuel — az Ur színe előtt, hiven és buzgón szolgál vala az Isten templomában, gyönyörűségének és egész örömeinek tartá, ha az Ur oltáránál az áldozópapoknak szolgálhatott. — Isteni félelem, ártatlanság, eleven elme,

[182]

állhatatos igyekezet, engedelmesség, jó magaviselet voltak ifjusága hajnalának diszei. Mind emellett azonban szegény atyja, ki fiának jövő sorsát a magáén tul fölemelni képes nem volt, a nagyreményü gyermeket a kis iskoláktól, melyekben dicséretes előmenetelt tett, akarata ellenére erőszakosan elvonta. — Mi kedvesebb a gyermeki kornak, mint elmaradni az iskoláktól? De ő mint egy már akkor érezve hivatását, sirt, sóhajtozott, és esdeklett szüleinek, hogy bocsássák vissza az iskolába; és mivel fájdalmasan tapasztalta, hogy minden kérései foganatlanok maradnak, a gyermeki kort fölülmuló és megérett ítéletre mutató okossággal segít magán, és kedvező alkalmat keres, midőn atyja a kérés meghallgatására hajlandóbb szokott lenni, ekkor siet előbbi tanítóhoz, kiknek szeretetét jó tanulásával és szép magaviseletével megérdemelte, ezeknek esedezik, járjanak közbe atyjánál, és reméli, hogy közbenjárásuk által megnyeri, mit ő semmikép meg nem nyerhetett. Szerencsés is lett, tanítóinak közbevetett kérése által visszajutott az iskolába, és most kettőztetett igyekezettel folytatta tanulását félbeszakasztott szentebb hivatalra vezető pályáján. Minden osztályban kitüntette magát tanulói társai fölött a tudományokban és a jó erkölcsökben való előmenetellel, s azért történt, hogy ama halhatatlan emlékü nagy eгри püspök Gróf Eszterházy Károly — kinek dicső neve mély tisztelettel legyen említve, és emlékezete maradjon örök áldásban — 1794. évben őt nevendékpapjai közzé szivesen fölvette — itt azon utba jött már, mely az Istentől neki szánt sz. hivatalnak elérésére legegyszerűbben vezette. E nevelőházban az elébe szabott törvényeknek hiv megőrzése, példás magaviselete, a tudományokban való előmenetele által példája lett az egyházi ifjuságnak, megis nyerte

[183]

előjáróinak szeretetét és bizodalmit elannyira, hogy csak hamar a próba év dicséretes kiállása után, mások fölött külön-különb tisztségekkel megkülönböztettetett és tiszteltetett, és ámbár a növendékek sorában állott, mégis előjárói által a nevelés terhes hivatalában segédül és épen az ujonnan bevétettek első kiképeztetésére alkalmaztatott, mely reá bizott fontos tisztséget valamint az előjárók megalégedésére: ugy a reá bizottak nagy hasznára dicséretesen viselte mindaddig, mig 1799-ik évben papnak fölszenteltetvén, mint már gyümölcsözésre fölnevelt és megerősödött fa az Ur szőlőjébe átülttetett, hogy a jóságoknak másokat is éltető gyümölcsöit teremje; mint a világ világossága a gyertyatartóra tétetett, hogy világoskodjék az Ur házában ; az Isten igéjének hirdetésére, a szentségek kiszolgáltatására küldetett, és már 27 éven át fogyatkozást nem ismerő erényeinek fényével, mint fényes nap tündöklük Isten templomában. A megyének több helyein apostoli buzgósággal hirdette az Isten igéjét azon óhajtott foganattal, hogy az igazak a jóban erősödnének, gyarapodnának, a bünösök töredelmes bünbánatra indittatnának, a tévelygők az igazság megismerésére, az üdvösség utjára térnének! — Várjatok E. H., hogy uj plébánostok 27. évek alatt szerzett fényes érdemeit előszámláljam és magasztaljam? megengedjete: megfelelhetek várakozástoknak, oly számosak, oly nagyok ez idő alatt szerzett érdemei, hogy azoknak méltó magasztalására be kell ismernem elégtelenségemet, s melyekre nézve méltán kell tartanom, ne hogy az én fogyatkozásom az ő érdemeinek fényét elhomályosítsa; de vele született szegénysége is határt szab, és halgatást parancsol nekem, melyet kötelességem tiszteletben tartani és meg nem sérteni. Ő ugyan min-

[184]

denkor igyekezett dicséretes dolgokat cselekedni és igyekszik, tett is számtalan dicsőítésre méltót; de ezekért nem csak nem kíván, de irtózik is dicsértetni. Annak óhajt ő adni és adatni dicséretet és dicsőiséget, kitől minden jó tanácsok, jó kívánságok és dicséretes cselekedetek származnak, és kinek segítő kegyelme által véghez vitte azt, mi dicséretesnek tartatik; elég legyen azért tőlem csak azt megérteni, hol töltötte az elfolyt 26 esztendő? 1799. évben történt fölszenteltetése után az egyházi szolgálatoknak csak nem minden nemeiben hivataloskodott, lépcsőről, lépcsőre hágott; és mivel a kicsinyben a kevésben hívnek, serénynek találtatott, nagyobb és több bizatott reá. Egyházi szolgálatát E. Szalókon kezdette mint káplán, hol nem csak az ottani hiveknek, hanem oda N.-Asszonyunk tiszteletére évenként többször és igen számosan összegyűlt ájtatoskodóknak is örömet és buzgón szolgált; folytatta e szolgálatát Ónodon mint L. káplán és E. Kövesden, melyet már mint plébános pásztori bölcsességgel és apostoli buzgósággal kormányzott. Itt félbeszakadt egy kevésse elkezdett pályája, amaz éles elméjű, nagy bölcsességű, mély belátású első egri érsek I. J. Ó Exc. csakhamar fölsismervén az ő ritka tulajdonait és jeles erkölcsseit, hogy ezek az ő megyéje édes reményeibe átültesse, őt a papnöveldeben, melyet különös figyelemben tartott, az aligazgatói diszes és fontos hivatalra helyezte, melyet a megboldogultnak egész haláláig tökéletes megalégedésére, és még azután is egész 1808-dik év febr. hónapjáig szokott szerénységgel és pontossággal dicséretesen viselt, ekkor a jász-dózsaiaknak és többeknek közbenvetett kérésére elhagyta aligazgatói diszes hivatalát, és hogy a lelkiekkel közelebbről foglalatoskodják, föl vállalta a több mint kétezer

[185]

lelket számláló (2414) jászdózsai plebániának kormányzását — a min nagy volt és méltán nagy is lehetett a jászdózsai hiveknek öröme és örvendezése, főképp midőn a buzgón elkezdett pásztori hivatalának folytatásából rájuk háromló lelki vigasztalást és áldást érezni kezdték; de nem sokáig tartott ezen örömük és vigasztalásuk; mert csak hamar üressedésbe jött a tiszteletben maradt emlékezetü ft. Rigó J. apát urnak 1808-ban történt elhalálózása által a jászberényi plebánia, mely városnak előljárói, oly plebánost igyekeztek megnyerni, ki mind a megdicsőültnek, — kit ugy személyes szép tulajdonai — mint érdemei nagygyá és nagytekintélyüvé tettek — helyét pótolja; mind a több mint 14 ezer lelket magában foglaló plébániának terhét elviselhesse. A választás az isteni gondviselés rendeléséből a fiatal dózsai plébánosra esett, kinek fiatal vállalai, szépen tündöklő tulajdonai, nagyra törekvő igyekezetei elegendőknek látszottak a jászság anyavárosa népes plébániájának mind terhe viselésére, mind fénye föntartására. Nem is bánták meg soha a jászberényiek ezen választásukat, mert várákozásuknak tökéletesen megfelelt. Titeket szóltalak itt jászberényi hivek, kik 16 évig voltatok szerencsések bölcs és szelid pásztori kormányzása alatt lenni; ti tegyetek bizonytságot, nem csak arról, hogy terhes hivatalának betöltésében soha fogyatkozást nem tapasztaltatok; hanem arról is, hogy általa lelki vigasztalásokban és örömeiben bővelkedtetek. A háladatosságnak ama sz. könnyei, melyek elválásakor szemetekből kigördültek, azon kebletekből kitörő szives sóhajtozások, melylyel a távozót követtétek, néma ugyan, de szónál sokkal nyilvánosabb bizonytságoi egyrészt a ti irántai szereteteknek; másrészt annak, hogy tökéletesen eleget tett plébánosi sz.

[186]

hivatalának; mert csak a kötelességek hiv és pontos betöltése szerzi meg a plébánosnak népe szeretetét és bizodalmát. — Pedig igen terhes plébánosi hivatala mellett még más díszes ugyan, de egyszersmind nehéz hivatalok is bizattak ő reá, ugymint a helybeli nemzeti iskolák igazgatósága, az egész jászkerületben levő iskolák főigazgatósága és ugyancsak a jászegyházkerületnek alesperessége. Ezen hivatalokat mind úgy viselte, hogy valamint előljáróinak benne helyezett bizalmának és várakozásának mindenkor megfelelt: úgy azoknak iránta való jó indulatát és további kegyét megérdemelte, bizonyosága ennek az *ő érdemes mellét diszitő arany kereszt*, mely csak az érdem jutalmául szokott adatni. — Ime! ily hivatalok viselésében, ily számos és fényes érdemek megszerzésében folyt le ama 26 év, melyeket mint fölszentelt pap eltöltött; az ő fényes érdemeinek sugarai hozzátok is elhatottak Gyöngyös városának lakosai! ez okozta, hogy midőn folyó évben Főt. Sebők Ferencz okrai prépost és páczai főesperes urnak halála által plébános nélkül árván maradnátok s midőn Istenhez egy jó pásztorért buzgón könyörögnétek, szemeiteket ő reá függesztve, egész igyekezettel őt plébánosotoknak megnyerni törekedtetek. Az Ur meghallgatta a sok ájtatos könyörgőnek kérését, nem másnak mint egyedül az Ur munkájának tulajdonithatom, hogy most ő a ti lelkipásztorotok; jól tudjátok ti, kik az ugynevezett *Praesentát* mint a nemes tanács küldöttjei Egerbe behoztátok, nemde mindenütt kételkedtek az iránt, hogy valaki Berényből Gyöngyösre átmenjen? Isten a jók kérésére azt sugalta neki, hogy a ti óhajtástoknak és kérésteknek engedjen, ő pedig, mivel ifjuságától fogva megtanulta Istennek intését megalázva követni, és minden dicsőségét az isteni

[187]

rendelésnek készsége és hiv teljesítésében helyezni, kéréstekre elfogadta a felajánlott plébániát, s midőn ezen elhatározását — most árva megyénket főegyházi hatalommal kormányzó káptalani helynök főt. N. J. prépost és kanonok ur, hajdan szeretett plébánosotok, ki még most is mint volt szeretett hiveit szíven hordoz titeket, hivatalosan megértette, örülvén a szerencsés választásnak, azonnal egész készséggel, teljes örömmel kinevezte plébánosotoknak, és nekem érdemetlen szolgájának megrendelte, hogy őt hivatalába törvényesen beigtassam, amint ezt az általa kiadott kegyes beigtatási nyílt levélből bővebben megértitek, a mely is e végre itt föl fog olvastatni.

Főt. Apát Ur! mivel e kegyes beigtatási nyílt levél és az egyházi törvények is, nevezetesen a tridenti sz. zsinat 24-ik ülésének 12-ik cikkelye azt parancsolják, hogy mielőtt a plébánosok lelkészi hivatalukba törvényesen behelyeztetnének, a hitvallást és a szabályszerű hűségi esküt letegyék; ennél fogva kérlek, ne terheltessél ezeket is megtenni. Nincs már semmi hátra, örömmel teljesitem megbízatásomat; ezennel beigtatlak téged ezen gyöngyösi plébánia birtokába, átadom ezt a hozzá kapcsolt mindennemű jogokkal, javakkal és kötelességekkel együtt, Ime! itt átadom neked e templom kulcsait, jelképéül azon hatalomnak s jogoknak, melyek reád ruházva vannak. A kulcsok a sz. irás értelme szerint kormányzó hatalmat jelentenek. Krisztus Urunk is, midőn sz. Pétert az anyaszentegyház fejévé és főkormányzójává akarta tenni, azt mondotta:” *Te Péter vagy és e kőszálon fogom építeni anyaszentegyházamat . . . És neked adom a mennyek országa kulcsait*” (Máté 16. 18.). Vedd tehát

[188]

te is ezen *kulcsokat*, mint kormányzó hatalmadnak jelét; vedd ezen két könyvet is, melyek egyikéből az Isten igéjét hirdetni, a másikkól a szentségeket fogod kiszolgáltatni és az egyházi szent szertartásokat végezni.

Főt. Plébános ur és ájtatos gyöngyösi hivek! ime ti a máj naptól már egybe vagytok kapcsolva! Te az ő plébánosok vagy, ők a te hiveid; Te az ő lelkipásztorok, ők a te legeltetésednek juhai, legeltesd őket az üdvösség mezején tanítással, a tanítást támogató jó példa adással, és a szentségek kiszolgáltatásával, a mely három dologból áll főképp a tridenti Sz. zsinat tanítása szerint a lelkipásztor kötelessége; vezesd őket a mi lelkünk főpásztorához, Krisztus Jézushoz, a kiben és a ki által nyerjenek életet és pedig örök életet. — Magasztos, de egyszersmint terhes is a hivatal, mely most vállaidra szállott, majdnem 8 ezer lélek jött kormányzásod alá, kikről neked számolnod kell, s kiket az Ur, midőn eljövend a te kezedből fog követelni; de ez nem rettentí erős lelkedet, sőt inkább élesíti apostoli buzgóságod tüzét; Isten, ki szerzője volt megtiszteltetésednek, segítője lesz terhednek. vigasztalásod és bátorításodra szolgál, hogy a gyöngyösi hivek, kik már hiveid, jó hivek. Gyanus lehetne e mondásom, ha ezt már ez előtt sokszor, sokaktól és olyanoktól, kik gyanu alá nem eshetnek, nem hallottad és már te is némiképen nem tapasztaltad volna; azért a népnek dicséretére bővebben ki nem terjedek; a régibb időkől azonban még sem hallgathatok el egyet, a mit 1688. év jun. 5-án ama halhatatlan emlékü esztergomi Érsek és M. Ország Primása, Széchényi György irt a gyöngyösiokról: azt írja a gyöngyösiökhöz küldött levelében; „*Sokszor sok nagy emberek előtt mondtam, ha valahol magyar országban, Gyöngyösön jó Pápista*

[189]

emberek laknak.” Ezen jó pápista emberek maradékiból áll nagy részt a te néped, kikre őseik keresztényi jámborsága örökségül átszállott; azért méltán remélem tőlük, hogy hivatalodnak terhét igyekezni fognak megkönnyebbíteni; kérdezitek, miként könnyíthetitek plébánosotoknak terheit?

1.A plébános iránti bizalom, szeretet és tisztelet az első, mi által terhét könnyebbítitek. A már magában is terhes hivatal kétszeresen terhes, ha a ki azt viseli, azoknál, kikért hivatalában fáradozik, maga iránt bizalmatlanságot, a megérdemlett szeretet és tisztelet helyett megvetést tapasztal; de ha látja, hogy azok, kikért fáradozik, az ő fáradozásait becsülni és azokat szeretetteljes. tisztelettel jutalmazni tudják; óh ! akkor könnyen meggyőz minden nehézséget, melyek hivatalával egybekötvék, óh! ekkor felében sem érzi hivatalának terhét. Ti szorgalmatos jó atyák! magatok adhattok is bizonyoságot; nemde terhes gyermekeitek nevelése? főképp nektek, kik kézi munkátok által kerestek azoknak élelmet, ruházatot és egyebeket, melyek azok jó nevelésére megkivántatnak? De mondjátok meg, habár izzadásig dolgoztok és el is lankadtok a nehéz munka alatt, de ha eszetekbe jut: én dolgozom és munkálkodom az én fiaimért, kik engem szívből szeretnek és tisztelnek, kik háladatos könyekkel áztatják a kezeket, melyek érettök dolgoznak, mondjátok meg, nem könnyebbíti-e e gondolat munkátok terhét? nem eleveníti-e föl az ellankadt erőt? nem ad-e ösztönt és kedvet a munka folytatására. így enyhítitek ti is lelkiatyátok terhét, ha az ő érettetek tett munkálkodását a legjobb háladatos szeretettel és szives tisztelettel jutalmaztatok. Legyetek azért bizalommal, szerettei és tisztelettel a ti lelki pásztorotokhoz,

[190]

mindig szemetek előtt tartván sz. Pál amaz intését: „*Kériünk pedig titeket atyámfiai! hogy elismeréssel legyetek azok iránt, kik tiköztetek munkálkodnak és előljáróitok az Urban és intenek titeket, hogy kiváltépen való szeretettel viseltessetek irántok az ő munkájokért; legyetek velök békességben*” (1. Tesszal. 5. 12. 13.).

2. Még jobban könnyíthetitek az ő hivatalának terhét, ha ennek viselésében őt a mint tőletek telik segíteni fogjátok, ha lelketek üdvösségének munkálásában kölcsönös igyekezettel fáradozni fogtok; akármilyen súlyos legyen is a teher, ha többek között felosztatik, megkönnyül az.

Atyák! akarjátok a ti plébánosotok terhét enyhíteni? Legyen tehát igazán sziveteken gyermekeitek jó és keresztény nevelése, ne gondoljátok, hogy minden atyai kötelességnek eleget tettetek, ha nekik az élelmet és ruházatot megszereztétek; ne felejtkezsetek el az ő nemesebb részükről, az ő halhatatlan lelkükről gondoskodjatok, elméjüket és sziveiket képezzétek a jó nevelés által; a jónak, az erkölcsnek magvát oltsátok azoknak minden jóra hajló és hajtható sziveikbe és a jó példátok által gyökereztesseitek a jámborság szeretetét.

Gazdák! gazdasszonyok! akarjátok a ti plébánosotok terhét könnyebbiteni? Gondoskodjatok cselédeitek lelki javáról; ne elégedjete meg azzal, hogy kiszabott munkájokat elvégezzék, vigyázzatok föl az ő erkölcsi magukviseletére is; ne tekintsétek őket úgy, mint ha csak munkára és a ti szolgálatotokra lennének rendelve; hanem tekintsétek őket mint atyafiakat Krisztusban, kiknek veletek ugyanazon egy Atyjok van a mennyekben, ki az ő leikeiket, ha a ti szolgálatotokban, a ti hibátokból elvesznek valaha, tőletek fogja számon kérni.

[191]

Világ! előljárók! akarjátok a ti plébánosotoknak terhét könnyíteni? szemesen vigyázzatok föl alattvalóitok erkölcsre; ne nézzétek el az erkölcstelenséget, ne hagyjatok büntetlenül semmi nyilvános botránykozttatást; tiltsátok el az oly összejöveteleket, hol az ártatlanság, a jó erkölcs megvesztegettetik. Tartásotok és tartassátok meg szigoruan azon törvényeket, a világi vagy egyházi főelőljáróktól vagy a plebánostól kiadott azon parancsolatokat, melyek a rosznak kiirtására, az igaz hitnek és keresztényi erkölcsnek beplántálására és virágoztatására hozattak.

Eképen igyekezzék kiki sorsa és állapotja szerint felebarátjának lelki javát, üdvösségét megszerezni; vonja el a rosztól; serkentse a jóra; ha őt az igazság és erkölcs utjáról eltévedni látja, szeretettel és kimélettel vezesse vissza; ha a felebaráti szeretet így uralkodik és működik a plébános hivei között, mennyire megkönnyebbedik annak terhe? akkor az ő hivei bizonyos értelemben hivatalának mindennapi segédtársai lesznek.

3. Főképen és különösen megkönnyebbül pedig a plebános terhe, ha fáradozásainak sikerét tapasztalja. Senki sem dolgozik örömet hasztalanul. A ki vet, aratni is akar az; örömmel munkálja a szántóvető földjét, mely gazdag aratással szokta fáradságát jutalmazni; de ellenben kedvetlenül megy ki *azon földnek művelésére*, mely az elvetett magot szűken adja meg, vagy épen csak bojtortjánt terem. Mily szomorú szivvel kell a plebánosnak Isten ígéjének magvát a reá bizott földbe elvetni, ha szivbeli nagy fájdalmára tapasztalni kénytelen, hogy ezen jó mag nagyrészt az ut mellé, vagy a kősziklára, vagy a tövissek közzé esik és gyümölcsöt nem hoz, higyjétek el a jó lelki pásztornak szivén semmi sem

[192]

ejtethet keservesebb sebet, mint ha az Ő juhái nem hallgatják, vagy nem követik szavát. — Nem félhetsz te J. P. ur ezen szomorúságtól; szívesen hallgatják a gyöngyösiek Isten igéjét, jó földbe esik itt Isten igéjének magva, kikel ez, és gyümölcsöt hoz; engedelmeskednek űk pásztoruk intésének, mindig szemek előtt tartván sz. Pálnak amaz intését: „*Engedemeskedjete elöljáróitoknak és hódoljatok nekik; mert űk öröködnék mint a kik számot fognak adni lelkeitekért, hogy ezt örömmel cselekedjék és nem nyögve, mert ez nektek nem használna.*” (Zsid. 13. 17.) Legyetek az igének nemcsak hallgatói, hanem cselekvői is, ugy a ti plébánosotok érezni fogja, hogy ez által az ű terhe könnyű és igája kellemetes lett.

4. Még egyre emlékeztetek, ha plébánosotoknak kedves és édes terhei elviselésére hasznos dolgot tenni kívántok, emlékezzetek meg ájtatos imáitokban lelki pásztorotokról. Ezt kívánta sz. Pál is az akkori hivektől „*Atyámfiak imádkozzatok érettünk.*” (I. Jer. 5. 25.) „*Imádkozzatok érettünk mert bizunk, hogy jó lelkiismeretünk vagyon, mindenben jól akarván eljárni.*” (Zsid. 13. 18.) „*Kérlek azért titeket, atyámfiak: a mi urunk Jézus Krisztus által és a Szentlélek szeretetete által, segítsetek engem az Istenhez érettem való imádságtokban ... hogy az én szolgálatom áldozata kedves legyen.*” (Róm. 15. 30. 31.) „*Minden imádsággal és könyörgéssel esedeztetek, mindenkor lélekben — érettem is, hogy ige adassék nekem az én szám megnyitásakor, hogy bátorsággal hirdessem az evangelium titkait.*” (Efez. 6. 18. 19.) De miképen is felejtkezhetnének el a jó hivek imáikban az ű lelkipásztorokról, ha sz. hitünk tanítása és sz. Pál apostol intése szerint (I. Tim. 2. 1.) minden emberekért tartozunk imádkozni, hogyan mulaszthatnák el ezt a hivek az ű pásztro-

[193]

rukért ? Nem imádkoznak-e a jó gyermekek atyjokért, ki nekik testi életet adott? hát a hivek ne imádkozzanak-e az ű lelki atyjokért, ki nekik nemcsak testi és mulandó, hanem lelki örök életet szerezni igyekszik? ki érettök ily terhes, ily nagy számadással járó hivatalt föl vállalt?

Csak ezekből is átlátjátok, de a ti jó szívetek még több módot is fog mutatni nektek, melyek által plébánosotoknak köztetek maradását kellemessé, terheitek elviselését türethetővé, és könnyebbé tehetitek ...

Nem élek tovább vissza béketürestekkel; nem tartóztatlak tégedet sem Főt. P. ur! látom azon sz. szeretet tüzetől élesztve, mely téged ma a gyöngyösi hivekkel összeforrasztott, mint óhajtasz az Ur oltárához járulni, és ezen népre, mint hivedre Istentől — ama felséges és előtte kedves sz. mise áldozat bemutatásával — áldást kérni; menj, nem tartóztatlak, kezd el most mindjárt, mit ezután mindenkor fogsz tenni, a mi ájtatos fohászunk és imáink oda fognak követni téged; mi is kérjük az egek urát, áraszsa reád malasztjának bőségét, áldjon meg testi, lelki áldásaival áldja meg munkáidat, áldja meg minden érettünk teendő fáradozásaidat. Szent Isten ! áld meg mind a népet, mind annak lelkipásztorát, és engedd, hogy valaha bátran és örömmel mondhassa neked: *Uram! ime kiket reám bízta, itt vannak, egyet sem vesztettem el közülök!* Ámen.

[194]

Székfoglaláskor tartott pásztori
beszéd
1827.

Hozzátok fordulok immár*) beszédemmel minden renden levő ker. hivek, kiket e szathmári egyházmegye, kebelében foglal. — Tetszett a felséges Istennek, *kinek kezében van a királyok szive s a hova akarja oda hajtja azt*, (Példb. 21. 1.) tetszett a felséges Ur Istennek, a mi felséges Urunknak, dicsősségesen uralkodó apostoli királyunknak szivét oda hajtani, hogy engemet nem érdemeim tekintetéből, melyek nélkül szükölködöm, hanem ingyen kegyelméből ezen szathmári egyházmegyének, ama nagy emlékezetű Kovách Flórián ur ő nagysága boldog elhunytával megüresedett püspöki székére püspökké kegyelmesen kinevezne; tetszett ő szent felségének, az anyaszentegyház főkormányzójának a római szentséges atyának 12-ik Leo pápának akaratát úgy vezérelni, hogy ezen kineveztetést jóváhagyná, apostoli főhatalmával megerősitené, engem püspökké szenteltetne, és Krisztus anyaszentegyházának ezen részét gondviselésemre és kormányzásomra bizná. Elismerem és nyilván megvallom méltatlanságomat a püspöki méltóságra, erőtlenség-

*) Előbb a papsághoz szólt.

[195]

gemet ily nagy terhü hivatalra, melyek érzetében ezen méltóságot és terhes hivatalt inkább kívántam volna elmellőzni, mint elfogadni, ha szivem hajlandóságát, és nem azon ifjúságomtól fogva magamnak megmásolhatlan törvényül szabott erős föltételemet követném, mely szerint magamat egészen előljáróim rendelkezésére bizoni, rendelkezéseikben Isten akaratát alázatosan imádni és minden habozás, nélkül kész engedelmességgel követni, szent és megnyugtató köteletségemmé tettem, azon erős bizodalommal, hogy a mely hivatalra választ, annak terhei elviselésére, hathatós malasztjával erőtlenségemet támogatni is fogja. Ez okozta, hogy felséges királyunknak, — midőn nem is gondolnám — méltatlan érdemtelenségemre kiöntött kegyelmét jobbagyi hódolattal, a római szentséges pápának áldását, és azon hatalmat, melyet, fölszenteltetésemre és ezen egyházmegye kormányzására adott, fiui engedelmességgel, tisztelettel és háladatossággal elfogadtam, és az egi nagyméltóságu patriárka érsek által püspökké szenteltetvén, most az egyház törvénye és törvényes szokása szerint püspöki székemet elfoglaltam. A mai napon a szent szeretet szentséges kötelével az egyházmegyével összeköttem, a mai naptól én a ti püspökötök, ti az én hiveim vagytok, én a ti lelki atyátok, ti Krisztusban kedves fiaim és leányaim! én a ti pásztorotok, ti az én legeltetésem juhái, kiket az üdvösség mezején legeltetni és úgy vezérelni köteleztetem, hogy itt az üdvösség eszközeivel élvén, amott az örök boldog életet megnyerjétek. — Midőn majd megjelen a pásztorok pásztorja az ur Jézus Krisztus ama nagy napon, midőn megitéli az eleveneket és holtakat, a ti lelkeiteket az én kezemből fogja számon kérni. Jaj nekem akkor, ha valaki közületek az én hibám miatt elkárho-

[196]

zik! Midőn erre gondolok, félelemmel és rettegéssel telik el szívem, és méltán megzavarodik és elrémül lelkem, mert hogyan számolok annyi ezerről, midőn egy magamról is nehéz lesz számolni?! Neveli aggódó szívemnek rettegését azon sokféle kötelemek, terhek, és veszélyek-meggondolása, melyek a pásztori, főképen a főpásztori hivatallal együtt járnak, de kész akarva elfordítom most ezekről szorosabb vizsgálódásomat, nehogy mindjárt hivatalom kezdetén elcsüggedjek szívemben, és annál kevésbé feleljek meg kötelességemnek; s inkább azokra függesztem figyelmemet, melyek szívemnek félelmét elűzik, csüggedező lelkemet vigasztalásra ébresztik, hivatalom terheit könnyítik. Vigaszt és enyhülést érzek, elgondolva, hogy mily számos és mily jeles, bölcsességgel, tudománnyal, szeretettel, és apostoli buzgósággal teljes egyházi férfiak állanak hivatalom terheinek fölsegítésére, sőt viselésére! Ezeknek bölcs tanácsadásai, buzgó fáradozásai, éjjeli és nappali fölügyázásai bőven kipótolják az én fogyatkozásaimat, és sikeresen fogják eszközölni, hogy ti üdvösségtek keresésében az arra rendelt eszközök kiszolgáltatásában soha fogyatkozást ne lássatok.

De ti tőletek is kedves fiaim és leányaim! kiket az isteni rendelés pásztori gondviselésemre bizott, remélek én örömet, remélem és várom terhes hivatalom könnyebbitését. Azon keresztényi jámborság, melyet a hir felőletek hozzám még távolról is elhozott, azon édes reményt nyújtja nekem, hogy a mit terheim könnyebbitésére tőletek kívánok és várok, azt tőlem meg nem tagadjátok, kérditek, mit kívánok tehát e végre tőletek?

Azt kívánom és kérem bizodalmasan 1-ör is: legyetek hozzám és segéd társaimhoz, e megyém papjaihoz a ti lelki atyáitokhoz bizodalommal s igaz tiszta szere-

[197]

tettel. *„Bizonyosságom az Isten, mint szeretlek, mint kívánlak mindnyájatokat a Jézus Krisztus szeretetében. És azért imádkoztam, hogy bennetek a szeretet mindinkább bővelkedjék.”* (Filipp 1. 8.) A viszonszeretetet óhajtom és remélem tőletek, a szeretet csak viszonszeretettel jutalmaztathatik; ez édesítheti a mi keserű hivatalunkban, ez könnyebbítheti a mi abban, terhes; a hivatal, mely magában is terhes, kétszeresen terhes, ha aki azt viseli, azokban, kikért hivatalosan fáradozik, maga iránt bizalmatlanságot, idegenséget vagy épen megvetést tapasztal; de ha látja, hogy azok, kikért fáradozik, fáradozását méltányolják és szeretettel igyekeznek jutalmazni, óh akkor könnyen meggyőző minden nehézséget, mely hivatalával egybe van kötve; óh ekkor nem érzi hivatalának terhét, eltelik örömmel, bővelkedik vigasztalással, mely ösztönt, kedvet és erőt ad a munka folytatására; ezen hasznatokra szolgáló örömet és vigasztalást bizva jó szívetekben meg nem tagadjátok tőlünk, mindig szem előtt tartván Sz. Pálnak amaz intését: *„Kérünk pedig titeket atyámfiai! hogy elismeréssel legyetek azok iránt, kik tikkötetek munkálkodnak és előljáróitok az Urban és intenek titeket; hogy kíváltképen való szeretettel viseltessetek irántok az ő munkájokért.”* (Tesszal. 5. 12.)

Azt kívánom s arra kérlek 2-or, hogy ha a ti lelketek üdvének eszközlésére vagy előmozdítására, mi minden törekvésünk egyetlen célja, valamit rendelünk, vagy valamire intünk és kérünk: fogadjátok azt fiui engedelmisséggel, és teljesítétek, és egész készséggel kövessétek, mindenkor megemlékezőn Sz. Pálnak amaz intéséről: *„Engedelmeskedjete előljáróitoknak és hódoljatek nekik, mert ők öröködnék, mint a kik számot fognak adni lelkeitekért, hogy ezt örömmel cselekedjete és nem nyögve, mert*

[198]

ez nektek nem használna.” (Zsid. 13. 17.) Mi semmit nem kívánunk tőletek, csak azt, ami nektek jó és hasznos, csak azt, a mi titeket a ker. tökéletesség és örök-üdvösség elérésére vezérel; engedjétek, hogy a mi igyekezetünk és fáradozásunk sikerét bennetek tapasztaljuk és az ebből származó örömet érezzük; tudjátok ti, hogy haszon nélkül senki sem dolgozik örömmel; a ki vet, aratni is akar. Örömmel munkálja a szántóvető a földet, mely gazdag aratással szokta fáradságát jutalmazni; de ellenben kedvetlenül megy azon földnek művelésére, mely az elvetett magot szűken adja vissza vagy épen csak giz-gaszt terem. Az szerzi meg nekem is a legnagyobb örömet, az könnyebbíti hivatalom terhét, ha tapasztalom, hogy a ti lelketek javára törekedő igyekezetem óhajtott célját ti bennetek eléri, ha ti az üdvösség útján jártok, a rosztól szorgalmasan eltávoztok, a jóban serényen előre haladtok. Ezt remélem én tőletek.

3. De sőt még azt is remélem, hogy ti, amennyire tőletek telhetik, minket hivatalunk teljesítésében segíteni, törekvéseinket kölcsönös munkálkodással előmozdítani s így terhünkön könnyíteni igyekezni fogtok. Kérditek, miként vehettek ti részt a mi hivatalunk terheiben? s miként segíthettek ti rajtunk világi emberek? Kinek-kinek sorsa, állapota és az előforduló alkalom határozza meg azt, hogy miképen nyújtson segédkezet az egyházi hivatalnak? A világi előljárók gyakran találnak erre alkalmat; azért titeket, kiket az isteni gondviselés a polgári társadalomban mások kormányzására rendelt és hatalommal ruházott föl, itt tisztelettel szólítalak és bizalommal kérlek, éljétek a hatalommal, melyet Isten a ti kezetekbe adott, mert sz. Pál tanítása szerint minden hatalom az Istentől van, valamint a polgári csendesség

[199]

és biztonság fentartására: úgy az Isten ügyének az ő egyházának védelmére is őrkdjétek gondosan alattvalóitok erkölcsi fölött; ne engedjétek elhatalmazni az erkölcstelenséget, ne nézzétek el büntetlenül a nyilvános botránkoztatásokat; akadályoztassátok az oly összejöveteleket, hol az ártatlanság, a tiszta erkölcs megvesztegettetik; tartásotok és tartassátok meg azon törvényeket, az egyházi vagy világi felsőbbbségektől kiadott azon parancsokat, melyek a rosznak kiirtására, a jónak beplántálására és virágoztatására hoztattak; főképen pedig járjatok elő jó példaadással; kimondhatatlan mily nagy befolyással van a világi előljárók példája az alattvalók erkölcsiére, ezt, ha nem mondom is, nyilván bizonyítja a tapasztalás: jobban indítja a népet a ti jó példáitok, mint a mi tanításunk; legyetek azért ne csak névvel, de valóban előljárók minden jóban, előljárók a keresztényi kötelességek hü teljesítésében, az isteni és felebaráti szeretetben, az isteni tiszteletnek buzgó megadásában, a szentségek gyakori és ájtatos részesülésében; így lesztek ti a mi hivatalunk erős támaszai és segítői.

Atyák és Anyák! akartok-e ti is a mi terhünkön könnyíteni? Legyen tehát igazán szivetekben gyermekeitek jó és ker. nevelése; ne gondoljátok, hogy minden szülői kötelességteknek megfeleltetek, ha gyermekeiteknek az élelmet és ruházatot megszereztétek; ne felejtkeztek el az ő nemesebb részökről, gondoskodjatok az ő halhatatlan lelkeikről, elméjüket és sziveiket képezzétek a jó nevelés által; a jónak, az igaz erkölcsnek magvát ültessétek be az ő még minden jóra hajló és hajtható sziveikbe, gyökereztesse az meg bennök jó példátokkal, oltsátok mélyen sziveikbe Isten félelmét és szeretetét, a ker. jámborságot, ennél nagyobb kincset,

[200]

boldogítóbb örökséget nekik nem adhattok; a jó nevelés alapja az ő ideig és örökké tartó boldogságuknak, de a mi terhes hivatalunk könnyebbitésére sem tehettek gyermekeitek jó és ker. nevelésénél kedvesebb és alkalmasabb dolgot; mert az erkölcs és üdvösség útján könnyű azokat vezérelni, kik erre már a szülői jó nevelés által jó előre elkészítettetek!

Gazdák, gazdasszonyok! ti is vehettek és vegyetek részt abban, hogy a mi hivatalunk terhe könnyebbüljön. Legyen szíveteken a ti cselédeitek lelki java; ne elégedjétek meg azon gondoskodással, ha vajjon a kiszabott munkát jól elvégezték-e? Vigyázzatok szorgosan az ő erkölcsi magukviseletére is, mindig szemetek előtt tartva sz. Pál apostol ama mondását: „*Ha ki pedig övéire és főkép háznépére gondot nem visel, a hitet megtagadta és a hitetlennél alábbvaló*” (1. Tim. 5.—8.). Ne tekintsétek őket olyanoknak, kik csupán földi munkára és a ti szolgálatokra rendeltettek; hanem tekintsétek őket mint Krisztusban testvéreiteket, kiknek veletek ugyanazon egy Atyjok van mennyekben, ki az ő leikeiket, ha a ti szolgálatotokban elvesznek valaha, a ti kezetekből fogja számon kérni.

Eképen igyekezzék mindenki sorsa és állapota és a körülmények szerint felebarátja lelki javát és üdvösségét megszerezni. Vonja el a rosztól, serkentse a jóra, ha látja őt az igazság és erkölcs útjáról letérni, szeretettel és kimélettel vezesse vissza; ne gondolja, hogy ez csak a lelkipásztor kötelessége; mert az Ur, mint a bölcs mondja: „*parancsot adott kinek-kinek az ő felebarátjára nézve*” (Sirák. 17. 12.). Ha a felebarátod üdvösségéről van szó, ne mond a szívtelen Káinnal, „*Vajjon őrzője vagyok-e én atyámfiának*” (Gen. 4. 9.), mi gondom ne-

[201]

kem más üdvösségére, gondoskodjék kiki magáról. Az igaz felebaráti szeretet, melyet az Alkotónak keze nyomott szívünkbe és melyet a mi édes Üdvözítőnk oly igen ajánlott és parancsolt, ez a felebaráti szeretet nem így szól, ez úgy tekinti felebarátjának kárát vagy hasznát, mint saját kárát, vagy hasznát, ugyanazét azt eltávoztatni, ezt megszerezni minden erejével igyekszik. Azért „*atyámfiái*” sz. Pál apostollal szólok, „*ha az ember bűnre ragadtatik is, ti kik lelkiek vagytok, az olyat oktassátok a szelidség lelkével*” (Gal. 6. 1.) „*Fedjétek meg mint atyátokfiát*” (Tesszal. 3—15.). Térítsétek vissza az igazság útjára, melyről letért, ti ez által a mi hivatalunkban részt vesztek, segédtársaink lesztek; Isten és emberek előtt magatoknak érdemet és valamint megtérített felebarátotoknak úgy önmagatoknak is nagy jót szereztek; mert *tudni kell*, — írja sz. Jakab apostol — *hogy az, ki megtéríti a bűnöst útjának tévelygéséből, megszabadítja annak lelkét a haláltól és bünei sokaságát eltakarja.*” (5. 20.).

Még egyre emlékeztetek k. h. ha nekem kedves és hasznos dolgot tenni kívántok; emlékezzetek meg rólam imádságokban. Ti lesztek kedveseim az én mindennapi imádságom legkedvesebb tárgyai; ti is imádkozzatok érettem, kérjétek nekem onnan felülről segítő kegyelmet, mely nélkül semmi üdvös és nektek hasznos dolgot nem tehetek. Én ugyan kész vagyok a ti ödvösségetekért mindent megtenni, a ti lelketekért életemet is örömmel föl áldozni; de mit használhatok nektek, ha a magasból kegyelem és áldás nem adatik? mert amint Sz. Pál írja „*Sem a ki ültet, sem aki öntöz valami, hanem aki növekedést ad, az Isten;*” azért kérte az apostol leveleiben oly gyakran a hiveket, hogy imádkozzanak érette, hogy

[202]

imádságaikkal és könyörgéseikkel segítsék Őket: „*Kérlek titeket, atyámfiak a mi Urunk Jézus Krisztus által és a Szentlélek, szeretete által, segítsetek engem az Istenhez érettem való imádságtokban.*” (Róm. 15. 30.) Én is eképen kérek titeket atyámfiak és szeretett fiaim! hijjátok imádságtok által Isten irgalmát segítségül, hogy *tekintve és nézve az ő fölkentjének orcájára* (83 Zsolt. 10) ennek az e megyének kormányzásában tanácsomat igazgassa, cselekedeteimet megelőzze és kövesse, hogy mind azt, mit mivelnem kell, láthassam mind s miket mivelnem szükségesnek látandók, azoknak véghezvitelére erőt adjon, *adja nekem a bölcsességet az ő szent egéből és az ő fönsége székéről, hogy velem legyen és velem munkálkodjék, hogy tudjam, mi kedves nála* (Bölcsess. 9. 10.) Egyébiránt *kérlek titeket atyámfiak a mi Urunk Jézus Krisztus nevéért, hogy azon egyet valljátok mindnyájan és ne legyenek köztetek szakadások, hanem tökéletesen azonegy értelemben és ítéletben legyetek* (I kor. 1. 10.), legyetek erősek a hitben, „*vigyázzatok, hogy valaki titeket meg ne csaljon a világi bölcsesség és hiu ámitás által, mely az emberek hagyománya után e világ elemei szerint és nem Krisztus szerint vagon.*” (Koloss. 2. 8.) Legyetek buzgók az igaz ker. szeretetben, szeressétek Istent önmagáért mindenekfelett és felebarátotokat Istenért, mint önmagunkat, mert ez az első és legfőbb parancsolat. Ebben áll a kereszténység lelke. „*Engedelmeskedjétek a felsőbb hatalmasságoknak: mert nincs hatalmasság, hanem csak Istentől,*” (Rom 13 1.) *Ki által országolnak a királyok és végeznek igazat a törvényszerzők* (Péld. 8. 15.) *Istent féljétek, a királyt tiszteljétek* (I. Pét. 2. 17.) „*Engedelmesek legyetek minden emberi teremtménynek az Istenért akár a királynak mint legfelsőbbnek, akár a helytartóknak mint általa*

[203]

küldötteknek, mert ez az Isten akaratja.” (I. Petri 2. 13) „*Adjátok meg mindennek, a mivel tartoztok: a kinek adóval, adót; a kinek vámmal, vámot; akinek félelemmel, félelmet; akinek tisztelettel, tisztelétet.*” (Róm. 13.7.) „*Járjatok méltólag a hivatáshoz, melyre hivatva vagytok*” (Efez. 4. 1.) szentül teljesítvén állapotbeli kötelességeiteket, melybe az isteni gondviselés helyezett.

„*Gyermekek! engedelmeskedjétek szülőiteknek az Urban; mert ez kellemes az Ur előtt*” (Efez. 6. 1. Koloss.3. 20.). „*És ti atyák! ne ingereljétek haragra fiaitokat, hanem neveljétek őket az Ur tanításában és fenytékében*” (Efez. 6.4.) „*Szolgák! engedelmeskedjétek testi uraitoknak félelemmel és szivetek egyenességében mint Krisztusnak; nem szemre szolgálván mint embereknek kedveskedők, hanem mint Krisztus szolgái, szivből cselekedvén az Isten akaratát,*” jó akaratval szolgálván, mint az Urnak és nem mint embereknek; tudván, hogy kiki a mi jót cselekszik, annakveszi jutalmát az Urtól, akár szolgál, akár szabad. Ti is urak! ugyanazt cselekedjétek nekik, elhagyván a fenyegetéseket; tudván, hogy mindaz ő Urok, mind a tietek amennyekben vagon és személyválogatás nincs ő nála” (Efez. 6. 5—10.). „*Férfiak! szeressétek feleségeket, mint Krisztus is szerelte az anyaszentegyházat és önmagát adta érte, hogy azt megszentelje*” (Efez. 5. 25.). „*Az asszonyok engedelmeskedjenek férjeiknek, mint az Urnak, mert a férfiu feje az asszonynak, mint Krisztus feje az anyaszentegyháznak*” (Efez. 5. 22.)

Gazdagok! vigyázzatok, hogy a földi javak titeket bűnre ne vigyenek, hanem szerezzetek azokkal magatoknak maradandó kincseket az égben. Szegények! a szegénység terhe alatt ne csüggedjétek el, hanem szenvedjétek azt béketűréssel, megemlékezvén, hogy Krisztushoz vagytok hasonlók, ki szegénységben született,

[204]

szegénységben élt és szegénységben halt meg, és ha vele itt együtt szenvedtek, vele együtt ott meg fogtok dicsőíteni (Róm. 8. 17.). Szóval Isten szeretete legyen indító oka, az ő akarata legyen törvénye, az ő dicsősége legyen célja minden cselekedeteiteknek. *„Veletek pedig mindnyájotokkal legyen a mi Urunk Jézus Krisztus malasztja és az Isten szeretete és a Szentlélek közöltetése”* (II. Kor. 13. 13.).

Végzem már bevezető beszédemet és hozzád fordulok alázatos könyörgésemmel én Istenem! Légy velem Uram! ne hagyj el engem! Nálad nélkül semmit, veled pedig és általad mindent megtehetek. Te ismered erőtlenségemet, nyujtsd ki hatalmas karodat segedelmemre! Megelőző kegyelmeddel vezérelj szándékimat, segítő malasztoddal kövesd cselekedeteimet! Tölts be mennyei erővel, hogy a mi előtted kedves, tökéletesen teljesüljön! Istenem! te benned bizom, hogy meg ne szégyenüljek! Tégedet is Istennek szüz Anyja, magyarok nagyasszonya, b. sz. Mária alázatosan kérlek, esedezél érettünk, a te sz. Fiad előtt; 1. sz. István, kinek pártfogásába ezen. egyházmegye ajánlatott, könyörögj Istennél, kinek trónja előtt állasz, könyörögj e népért, könyörögj e városért, könyörögj az egész megyéért! Minden Szentek! esedeztetek érettem, hogy a kormányzásomra bizott népet, úgy kormányozhassam, hogy midőn a számadás ideje eljön, bátran megjelenhessek az Ur előtt és örömmel mondhassam: *„Uram! a kiket nekem adtál, azok közül senkit sem vesztettem el.”* Ámen. (Róm. 18. 9;).

[205]

Székfoglalás alkalmával a tisztelkedő megyei küldöttségekhez intézett vá- laszok.*)

Midőn felséges Urunk kegyelméből ezen két év óta üresedésben levő püspöki székre érdemem és reménységemen felül kineveztettem ... (és azt elfoglalva oly sok tiszteletben részesülök,) ezen érdemetlen személyem iránt mutatott tisztelet nyilvános jele azon szent érzésnek, mely a püspöki hivatalt becsben és tiszteletben tartja; ugyanazért erős támasza azon édes reménynek, hogy a Ts. St. szent hivatalomban fogyatkozásaimat támogatni, törekedéseimet elősegíteni igyekezni fognak.

Mind a Ts. ns. Vármegye rendenek méltatlan személyem iránti figyelmükért, hogy gyházi bejövetelemnek ünnepét ily válogatott küldöttség által méltóztattak disziteni; mind pedig a mélyen tisztelt uraknak, hogy ennyire fáradni nem terheltek, ebbeli barátságukat alázatosan köszönöm és barátságukba magamat továbbra is ajánlom.

Nagy jelét adják a Ts. ns. Vármegyének rendei irántam való szives indulatjoknak, midőn püspöki szé-

*) Mint a kéziratból látszik, nemcsak Szatmár, hanem a többi vármegyék küldöttségei is Üdvözölték a sz. emlékű püspököt székfoglalása alkalmával.

[206]

kembe való törvényes belépésemnek ünnepét ily fényes és érdemes tagokból álló küldöttség által ékesítik, érzékeny köszönettel és szívemnek különös megilletődésével fogadom tiszteletöknek, és irántam való hajlandóságuknak ezen kijelentését; részemről minden érdem nélkül szükölködvén csak azon ígéretet tehetem, miszerint igyekezetemet arra fordítandom, hogy a Ts. statusok bizodalmát és szeretetét megérdemelhessem. Vigyék hirül kérem ezen nyilatkozatomat, és hálás köszönetemet a ts.; statusoknak, és ajánljanak továbbra is szives hajlandóságaikba, mig erre érdemet szerezni alkalmam lessz. A t. küldöttség nagyérdemü tagjainak pedig, kik ezen terhes küldöttséget magukra vállalni és kedves megjelenésökkel engem szerencsétetni méltóztattak, fáradságukat köszönöm és magamat ajánlom.

Tisztelettel fogadom, köteles háladatossággal köszönöm a Ts. Vármegyének ekképen kimutatott szeretetét s tiszteletét és a Ts. küldöttségnek szives üdvözlését.

Valamint érdememet, ugy várákozásomat is felülhaladja a ts. ns. Vármegyének irántam való kegyessége, midőn bejövetelem napját ily jeles és kitünő egyénekből álló bizottság által méltóztatott disziteni; ezen nem érdemelt kegyességnek becsét meghálálni nemcsak szívemben tudom háladatosan érezni, fenmarad itt annak hálás emlékezete, és buzgó kívánása az alkalomnak, hogy a ts. ns. Vármegye rendei iránt lekötelezett hálámat és igaz tiszteletemet bebizonyithassam. Kérem a tek. küldöttséget, hogy ns. megyéjökbe visszatérvén, hálás tiszteletteljes érzelmeimről a tek. statusuk előtt tegyenek bizonytságot, kérjék és nyerjék ki részemre a tek. státusok teljes bizodalmát és további kegyességét, mi végre midőn kérésemet megújítom a t. küldöttség nagytekin-

[207]

tetü tagjainak, kik ebbeli fáradozást elvállalni nem terheltettek, alázatos köszönetet mondok, és magamat a tk. küldöttség szivességébe, mind közönségesen, mind egyenkint ajánlom.

Különös hálával tartozom J. N. rendeinek, hogy püspöki székembe való belépésemből származott örömet ily fényes küldöttség által méltóztattak tudtomra adni és szives hajlandóságukról biztosítani; édes örömezzéssel fogadom a tek. statusok ezen szives kijelentését; mert ebből szívem azon jó reményre emelkedik, hogy midőn hivatalom kötelességei ugy kívánják, a tek. statusok azok szerencsés folytatására segédkezőket tőlem meg nem tagadják. Részemről a legkellemetesebb alkalom az lesz, melyben a tek. ns. vármegye rendei iránt hálám, és igaz tiszteletem bebizonyítására mód fog nyujtatni.

Egyébiránt a tek. küldöttségnek hozzám mutatott ezen szivességét mély tisztelettel fogadom és köszönöm, egyszersmind alázatosan arra kérem, hogy irántam ezután is szives indulattal viseltetni és nekem alkalmat nyujtani méltóztassanak, hogy ezen velem éreztetett szivességüket meghálálhassam.

Igyekezni fogok, hogy a t. N. Vármegye rendei iránt tartozó szives tiszteletemet és hálámat cselekedettel is bebizonyithassam; a jeles nagy tekintetü, legmélyebb tiszteletemet érdemlő küldöttségnek pedig érettem tett fáradságát alázatosan köszönöm, és magamat szives indulataikba mindenkorra ajánlom.

„Pázmány-sajtó” Szatmár.